

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์
ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

DEVELOPMENT OF A SHORT COURSE FOR CREATIVE MUSIC TEACHERS
IN LEARNING MANAGEMENT DESIGN

วสุ ทวีลาภ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2567

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์
ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPMENT OF A SHORT COURSE FOR CREATIVE MUSIC TEACHERS
IN LEARNING MANAGEMENT DESIGN

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of DOCTOR OF EDUCATION
(Ed.D. (Arts Education))

Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

2024

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์
ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้
ของ
วสุ ทวีลาม

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุริยางค์บัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก	 ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์)	(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ นักรบ)
..... ที่ปรึกษาร่วม	 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ จำนงค์สาร)	(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี มากพา)
	 กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพิกา รอดสการ)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้
ผู้วิจัย	วสุ ทวีลาภ
ปริญญา	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
ปีการศึกษา	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ จันทะสาร

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีมีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร และ 3. เพื่อวัดความพึงพอใจของครูและนักเรียนภายหลังหลังจากการอบรมหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากตัวผู้เรียนมากกว่าการรับความรู้ โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตร การนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 24 โรงเรียนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรดนตรีสร้างสรรค์ (CPS) ซึ่งรวมเนื้อหา 3 ด้าน คือ การประพันธ์ การบรรเลง และการขับร้อง ที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดหลัก 3 ด้าน ประกอบด้วย 1.ด้านความรู้ (Knowledge) 2.ด้านทักษะกระบวนการ (Process) 3.ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) โดยใช้หลักทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด และยังพบว่าครูที่ผ่านการอบรมหลักสูตรนี้มีค่าผลสัมฤทธิ์ด้านการสร้างสรรค์ที่ดีขึ้น สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอนที่หลากหลายได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความพึงพอใจแก่นักเรียนที่ได้รับการสอนของครูที่ผ่านการอบรมในหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ (CPS) นี้

คำสำคัญ : หลักสูตรดนตรีสร้างสรรค์, หลักสูตรระยะสั้น, การจัดการเรียนรู้

Title	DEVELOPMENT OF A SHORT COURSE FOR CREATIVE MUSIC TEACHERS IN LEARNING MANAGEMENT DESIGN
Author	VASU THAWEELARB
Degree	DOCTOR OF EDUCATION
Academic Year	2024
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Prapansak Pum-in
Co Advisor	Assistant Professor Dr. Surasak Jamnongsarn

The research on the development of a short course to improve music teachers' creativity for learning management design is a mixed-method study with the following objectives: 1. To develop a short-term course aimed at enhancing creativity among music educators for the purpose of developing learning management; 2. To evaluate learning outcomes in accordance with the curriculum; and 3. To assess the satisfaction levels of both instructors and students after the training session. The study's findings suggested that the short course is based on the constructivist principle, which posits that learning is mainly derived from the student's creativity instead of exclusively from knowledge accumulation. The researcher identified three phases of operation: the examination and analysis of fundamental data, the development of the curriculum, and its implementation in a sample of 24 schools. The Creative Music Curriculum (CPS) as a research instrument encompasses three components: composition, performance, and singing, while considering three significant factors: 1. Knowledge 2. Process and 3. Attitude, according to Guilford's creativity theory. Additionally, it was found that teachers who completed this training course had more creative achievement values and could create various teaching and learning methods on their own, and that students who received teaching from teachers who completed this creativity course (CPS) were more satisfied.

Keyword : Creative Music Curriculum, Short Course, Learning Management Design

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้เข้าร่วมวิจัย ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครทั้ง 24 โรงเรียนรวมทั้งมหาวิทยาลัยดนตรีราชภัฏ บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยาที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่เพื่อใช้ในการเสวนาไฟกัสน์การรู้การสร้างหลักสูตร ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการต่างๆที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้ความรู้ในกระบวนการจัดทำวิจัย อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนางานวิจัยฉบับนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ จำนงค์สาร ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขอย่างดียเยี่ยม รวมถึงการให้กำลังใจในและใส่ใจด้านการศึกษาต่อของผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณ คุณตุ๊ก วิริยะพันธ์ และบริษัทวิริยะประกันภัย ที่ส่งเสริมให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนตลอดหลักสูตร และขอขอบคุณ ครอบครัว ทวีลาภ ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจมาอย่างสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาของการศึกษาในระดับปริญญาเอกนี้

ท้ายสุดหวังเป็นอย่างยิ่ง ว่างานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ทางด้านการศึกษาดนตรีเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาได้ต่อไป

วสุ ทวีลาภ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
สมมุติฐานการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
แผนผังกรอบแนวคิดในการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 คนตรีในหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	11
2.2 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร.....	15
2.3 หลักสูตรดนตรีและตัวชี้วัดตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	23
2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ดนตรี	28
2.5 ความคิดสร้างสรรค์.....	39

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน	52
ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์	53
สอบก่อน.....	59
ตัวแปร	59
สอบหลัง	59
T1 59	
หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์.....	59
T2 59	
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	105
สรุปผลการวิจัย.....	105
การอภิปรายผล	106
ข้อค้นพบจากการวิจัย	108
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้	108
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	109
บรรณานุกรม	110
ภาคผนวก.....	114
ประวัติผู้เขียน.....	148

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของครูกลุ่มทดลอง (Experimental Group) ระหว่าง ก่อน – หลัง การเข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์..ทางดนตรี เพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี (n=24)	99
ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของครูกลุ่มทดลอง (Experimental Group) หลัง การเข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี กับเกณฑ์ร้อยละ 80 (n=24)	101
ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนดนตรีของครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ กับเกณฑ์ร้อยละ 80 หรือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (n=120)	103

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของครูกลุ่มทดลอง

(Expe

rimental Group) ระหว่าง ก่อน – หลัง การเข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตร ความคิดสร้างสรรค์ ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี (n=24) 100

ภาพประกอบ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของครูกลุ่มทดลอง

(Expe

rimental Group) หลัง การเข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ ทางดนตรีเพื่อ การออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี กับเกณฑ์ร้อยละ 80 (n=24) 102

ภาพประกอบ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนดนตรีของครูที่ผ่าน หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ กับเกณฑ์ร้อยละ 80 หรือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (n=120) 104

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรีถือเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่สามารถแสดงออกเพื่อใช้ในการสื่อสารความรู้สึกที่สามารถถ่ายทอดออกในลักษณะของเสียงผู้ฟังเราสามารถที่จะศึกษาหรือเรียนรู้ดนตรีได้ในหลายรูปแบบและดนตรียังสามารถช่วยพัฒนาให้ผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ แต่การเรียนการสอนดนตรีในปัจจุบันนี้ มุ่งเพียงเนื้อหาสาระทางดนตรีอย่างเดียว ครูดนตรีจะสอนไปตามแบบฝึกหัดหรือบทเรียนเพียงอย่างเดียว ขาดการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ จึงทำให้ผู้เรียนขาดทักษะ และประสบการณ์ใหม่ ๆ กิจกรรมรวมสาระการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับปัจจุบัน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่สนใจเรียน และขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขาดทักษะทางดนตรี (มนัสพงษ์ ภูบาลชื่น, 2557, น. 352) หลักการของทักษะดนตรี คือการเรียนรู้ รับรู้ ในเรื่องสุนทรียรส (Aesthetic) และพัฒนาทางดนตรีได้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2545, น. 1) การจัดการเรียนรู้ดนตรีในปัจจุบันครูผู้สอนต้องสามารถออกแบบการเรียนรู้ได้ เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ โดยเฉพาะในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี ด้วยทักษะ วิธีการ หลักคิด กระบวนการแก้ปัญหาใหม่ ๆ

ปัจจุบันมีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้กำหนดหลักการ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ คือ มุ่งเน้นในความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล เป็นการศึกษาความเป็นเอกภาพของชาติและเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ซึ่งทุกคนมีความเสมอภาคกันและยังให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มี การพัฒนา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยคิดเสมอว่าผู้เรียนนั้นมีความสำคัญมากที่สุด สามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ อีกทั้งเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นทั้งสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 4) และที่กล่าวมาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะมุ่งในการพัฒนา ให้คนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ รวมทั้งการประกอบอาชีพ จากจุดหมายนี้ถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ คือ 1) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา 2) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน 3) มีความรู้เป็นสากล 4) มี

ทักษะและกระบวนการ 5) รักการออกกำลังกาย 6) มีประสิทธิภาพในการผลิต และการบริโภค 7) เข้าใจประวัติศาสตร์ไทย ภูมิใจในความเป็นไทยและเป็นพลเมืองที่ดี 8) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา และภูมิปัญญาไทย และ 9) รักประเทศชาติ และ ท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น. 4)

ในด้านดนตรี ทั้งแนวคิด หลักคิด วิธีการ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรด้าน ความคิดสร้างสรรค์นั้นควรที่จะต้องเริ่มที่ครูก่อน เป็นอันดับแรกด้วยสอดคล้องกับแนวคิดใน ด้าน คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ซึ่งหมายถึงการที่ครูต้องมีความเชื่อมั่นและ ศรัทธาในวิชาชีพครู ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบธรรม และพร้อมที่จะพัฒนาวิชาชีพของตนอยู่เสมอ รวมถึงต้องประพฤติตน เป็น แบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในทุกด้าน และมีความเมตตาแก่ศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาด้านสติปัญญา ของครูให้สามารถคิดเชิงวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) บูรณาการ (Integration) และสร้างสรรค์ (Creative) (พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.)

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครูนั้น จะต้องอาศัย บุคลากรครูที่มีคุณภาพในการจัดการองค์ความรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ นักเรียนครูจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยของการ เปลี่ยนแปลงที่สามารถจะปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพตรง ตามความต้องการขององค์กรบริหารการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551: 1) และจากพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) หมวด 7 มาตรา 52 ได้กำหนดให้ส่งเสริม ระบบการศึกษา การฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ (ปพนสรรค์ โพธิพิทักษ์ม 2550, น. 5) เพราะครูเป็น บุคลากรที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง ครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนา บุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ ครูต้องมีการพัฒนาเทคนิคการสอนที่แปลก ใหม่ มีความกระตือรือร้นต่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ (ยนต์ ชุ่มจิตร. 2558: 34) โดยอันดับแรก จะต้องพัฒนาครูให้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ที่จะใช้ความสามารถพัฒนาทางการ คิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการและสร้างสรรค์เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใน สถานศึกษาและสังคมได้นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาให้ครูสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มี ความรู้อย่างแท้จริงในวิชาที่สอน และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจ จนสามารถนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้และที่สำคัญยังต้องพัฒนาครูให้ตรงตาม

มาตรฐานทางวิชาชีพ 3 ด้านได้แก่ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของครู มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ มาตรฐานการปฏิบัติตน

ในด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความหมายหลายประการ ได้แก่ เป็นความสามารถทางสมองอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นสมรรถภาพด้านสมองในความคิดได้หลายทางซึ่งมีอยู่ในทุกคน มากน้อยต่างกันออกไป หรือมีผลงานการกระทำที่แสดงออกเป็นลักษณะเฉพาะ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) ความคิดสร้างสรรค์จึงนับเป็นทักษะสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และมีความจำเป็นที่จะต้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอาชีพในอนาคต “ความคิดสร้างสรรค์” เป็นทักษะที่สำคัญอันดับต้น ๆ ในศตวรรษที่ 21 (เมธวิน ปิติพรวิวัฒน์, 2561) ความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (creative thinking) เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม และใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553) ที่ผ่านมามีผลการวิจัยร้อยละ 90 พบว่า เด็กส่วนใหญ่จะเรียนแบบท่องจำไม่ชอบคิดนอกกรอบ ชอบเลียนแบบบุคคลอื่น ขาดผู้สนับสนุน และต่อยอดทางความคิดทำให้เด็กไทยขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2553) โดยสมองด้านสร้างสรรค์เป็นทักษะทักษะที่คนไทยขาดมากที่สุด เพราะคุณสมบัติสำคัญที่สุดของความคิดสร้างสรรค์คือวิธีการคิดที่ยืดหยุ่นหรือคิดนอกกรอบแต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างทำให้เกิดจากภูมิรู้หรือฐานความคิดที่แตกต่างกันได้ ซึ่งถือเป็นความคิดเห็นของผู้วิจัยเอง แต่ถ้าคิดนอกกรอบโดยไม่มีฐานความรู้ในกรอบเขาเรียกว่า คิดเลื่อนลอย (วิจารณ์ พานิช, 2555) โรงเรียนจึงถือเป็นสถานการศึกษาของแหล่งความรู้หลัก ฉะนั้นโรงเรียนจึงควรที่จะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีกระบวนการคิดในการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและพัฒนากระบวนการคิดให้แก่ผู้เรียนซึ่งการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเหมาะสมที่จะพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์มากที่สุดโดยเฉพาะในการที่ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรในรูปแบบใหม่ที่จะเข้าไปช่วยพัฒนาศักยภาพครูดนตรีเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี ซึ่งถือว่ามีความสำคัญ มีประโยชน์ และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาทั้งตัวครูผู้สอน นักเรียน สถานศึกษา ตลอดจนถึงในระดับชาติ หรือหากต้องการจะพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ก็ควรมีการนำเรื่องความคิดสร้างสรรค์ไปสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ โดยมีปัจจัยหลายอย่างเช่น ลักษณะของครูผู้สอน บรรยากาศในชั้นเรียน เจตคติต่อการเรียนการสอน แรงจูงใจ เชวชนปัญญาและเชวชนอารมณ์ มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนด้วย (เบญจพร อยู่เจริญ, 2551) หลักการในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้ 1. ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วย

ตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติจริง 2. ฝึกปฏิบัติเทคนิคการคิดที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ 3. จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้มีอิสระทางความคิด การปฏิบัติงาน และการเรียนรู้ 4. สร้างแรงจูงใจภายใน 5. ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการคิดด้วยตนเอง การแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ 6. เสริมแรงทางบวก (สมพร หลิมเจริญ, 2552) นอกจากนี้การสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมีแนวทางคือ การใช้เทคนิคการสอนแบบสร้างสรรค์การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ และการระดมพลังสมอง (Davis, 2003)

การพัฒนาหลักสูตรในรูปแบบการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้เทคนิคและกลวิธีการสอน “เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์” มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเคน โรบินสัน (Ken Robinson, 2001, p. 33-34) ที่กล่าวถึงการศึกษาควรจะมีการปฏิรูป (reform) และการถ่ายโอนความรู้ (transform) โดยยึด 2 เสาหลักที่ต้องขับเคลื่อนไปตามสภาพการณ์ปัจจุบัน คือ เศรษฐกิจคือการผลิตแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตลาดทั้งนี้จะต้องทันต่อเหตุการณ์ และสติปัญญาความสามารถทางด้านสติปัญญาของคนในประเทศ ซึ่งต้องมีความสร้างสรรค์และนวัตกรรม อันเป็นการนำความรู้ไปถ่ายโอนไปสู่การพัฒนาต่อไปโดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Constructionism) ดังเป้าหมายหลักของแนวคิดสร้างสรรค์ด้วยปัญญาที่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพต่อเมื่อมีกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง (Kafai & Resnick, 1996)

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสามารถเพิ่มศักยภาพครูให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี สอดคล้องกับ การพัฒนาศักยภาพของบุคคลบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะดังที่ยูเนสโก (คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21, 2541) ได้กล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิตควรประกอบด้วยการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพ (Learning to Know) และการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถภาพ (Learning to do) รวมทั้งทักษะเพื่อการดำรงชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถทางการคิด อย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้บนพื้นฐานของ Constructivism หรือ (Constructivist Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียน โดยมีความเชื่อว่าการเรียนรู้ หรือการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้โดยการนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมหรือสารสนเทศใหม่ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับ ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม มาสร้างเป็นความเข้าใจของตนเอง หรือเรียกว่า โครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) หรือที่เรียกว่า สกีม่า (Schema) นั่นคือความรู้ ซึ่งมีใช่เป็นเพียงการจดจำแต่จะประกอบด้วย โดยที่แต่ละบุคคลนำประสบการณ์เดิม หรือ

ความรู้ความเข้าใจเดิมที่ตนเองมีมาก่อน มาสร้างเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีความหมายของตนเองเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ซึ่งแต่บุคคลอาจสร้างความหมายที่แตกต่างกัน เพราะประสบการณ์ หรือความรู้ความเข้าใจเดิมที่แตกต่างกันนั้นเป็นการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ประสบการณ์ที่หลากหลายมุมมอง สนับสนุนการใช้ทักษะการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบตระหนักถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือรู้วิธีการเรียนรู้ (Cunningham, Duffy & Knuth, 2014) และทฤษฎี Constructionism แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้เรียนได้สร้างชิ้นงานที่เป็นรูปธรรมนั้นจะช่วยให้วัฏจักรการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดีเป็นพิเศษ (Papert, 1990)

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงเป็นเรื่อง เฉพาะอย่างสำหรับกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือประสบการณ์ หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือทัศนคติของบุคคลไปในทางที่ต้องการ โดยใช้ระยะเวลาไม่ยาวนานนัก หลักสูตรระยะสั้นอาจหมายถึงหลักสูตรรายวิชาเลือกในโรงเรียนที่ครูสร้างขึ้น หลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะเรื่องสำหรับบุคลากรในโรงเรียน หรือสำหรับผู้ปกครอง หรือคนในชุมชน หรือหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อบริการวิชาการหรือวิชาชีพให้แก่ชุมชน หรือหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ (วัชร บุญสิงห์, 2544, น. 189)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญของการสร้างหลักสูตรระยะสั้นที่จะนำไปพัฒนาศักยภาพครูให้มีความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีและสามารถนำไปออกแบบการเรียนรู้เพื่อสอนให้กับนักเรียนดนตรีในโรงเรียนที่พร้อมเพื่อเป็นไปตามกรอบของงานวิจัย ที่นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้งเรายังสามารถนำรูปแบบการสอนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีนี้ไปใช้ได้กับการศึกษาในทุกระดับชั้นได้ต่อไป ในการทำงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อจุดประสงค์สร้างแนวคิดทักษะการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีให้กับ ครู-นักเรียน สามารถทำการศึกษาโดยวิเคราะห์ความต้องการที่จำเป็นทำให้เห็นสภาพการเรียนดนตรีในปัจจุบัน และนำผลการวิเคราะห์งานวิจัย มาเป็นแนวทางในการพัฒนาจัดทำเป็นหลักสูตรดนตรีศึกษา โดยใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยร่วมกันสร้างขึ้นนั้นมาจัดเป็นกิจกรรมทางการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์เป็นคนดี เก่ง และมีความสุขอย่างแท้จริงตามเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร
3. เพื่อวัดความพึงพอใจของครูและนักเรียนภายหลังหลังจากการอบรมหลักสูตร

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและการพัฒนาวิธีการสอนที่สามารถสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีของนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาดนตรีในหลักสูตรขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาครูดนตรีในด้านความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้เกิดการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ในการศึกษาวิจัยอื่นๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับดนตรีศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนตามหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 80)
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนดนตรีของครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนความพึงพอใจมากกว่าร้อยละ 80

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962) ที่ประกอบด้วย

1. ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ คือวิเคราะห์สภาพปัญหา สำรวจความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม ศึกษาพัฒนาการของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ และธรรมชาติของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางที่สำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย คือการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 เป็นหลัก ควรเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริง และเป็นแนวทางในการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3.เลือกเนื้อหาสาระ คือการเลือกเนื้อหาสาระ ต้องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เนื้อหาที่คัดเลือกบรรจุลงในหลักสูตรจะต้องมีความสำคัญและถูกต้อง

4.จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ คือการจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ พิจารณาถึงความเหมาะสมในการที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใดก่อนหลัง ซึ่งจะต้องมีความต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นตอน

5.คัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ คือการคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการศึกษถึงกระบวนการเรียนรู้ และวิธีการสอนแบบต่างๆ จะต้องวางแผนเลือกประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระของผู้เรียน

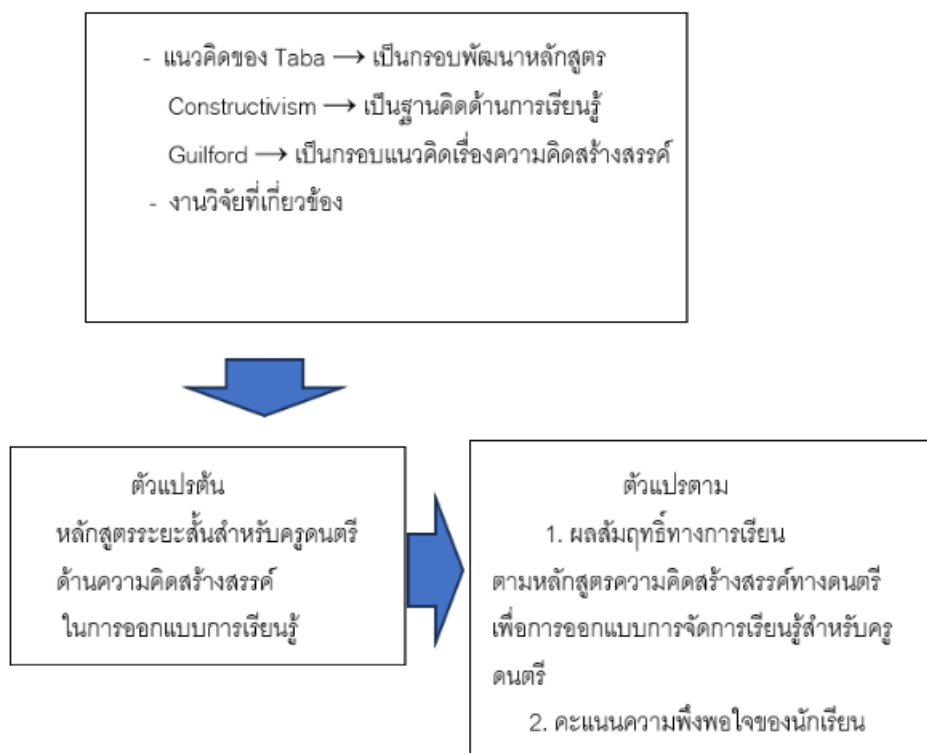
6.จัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้เลือกแล้ว เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่บรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้

7.กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน คือ การประเมินผล เป็นการพิจารณาว่าหลักสูตรประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาหรือข้อบกพร่องในขั้นตอนใด เพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไปรวมประกอบกับแนวคิดและทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

ตารางเปรียบเทียบกรอบแนวคิดในงานวิจัย

กรอบแนวคิด/ทฤษฎี	บทบาทในงานวิจัย	การประยุกต์ใช้ในการวิจัย
Taba (1962)	แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเป็นลำดับขั้น 7 ขั้นตอน	ใช้วางแผนพัฒนาหลักสูตร CPS ทั้งการวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้ และการประเมิน
Constructivism	ฐานคิดด้านการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง	ใช้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์เดิม
Guilford (1950s)	กรอบแนวคิดด้านความคิดสร้างสรรค์ (Divergent Thinking)	ใช้ประเมินและพัฒนาความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ของครูผ่านกิจกรรม Compose, Performance, Singing

แผนผังกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการวิจัยรูปแบบวิจัย (Mixed Methods Approach : Qualitative and Quantitative Research) โดยมีขอบเขตดังนี้

1. **ด้านเนื้อหา** เป็นการให้ความรู้เสริมในทางดนตรี ทั้งด้านทฤษฎี และปฏิบัติ ตลอดจน หลักการ และวิธีการคิด การวิเคราะห์ สังเคราะห์ เรียนรู้พฤติกรรมและความสามารถของผู้เรียน ได้อย่างถูกต้องตามหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี

2. **ด้านประชากร** ได้แก่ ครูสอนดนตรีสังกัดโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ระดับประถมศึกษา 518 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 233 โรงเรียน แบ่งตามระดับชั้นเรียนดังนี้

ระดับประถมต้น

สังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 431 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 37

โรงเรียน

สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) จำนวน 50 โรงเรียน

ระดับประถมปลาย

สังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 431 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 37

โรงเรียน

สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) จำนวน 50 โรงเรียน

ระดับมัธยมต้น

สังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 109 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 124

โรงเรียน

สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) จำนวน - โรงเรียน

ระดับมัธยมปลาย

สังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 10 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 124

โรงเรียน

สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) จำนวน - โรงเรียน

โดยมีคุณสมบัติ คือ สำเร็จการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรง และมีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 2 ปี

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการหาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกสุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 24 คนเป็นตัวแทนจากกลุ่มประชากรทั้งหมด จากทั้ง 3 กลุ่มประชากร เนื่องจากมีหลายโรงเรียนที่มีครูดนตรีหรือไม่มีวิชาดนตรีเป็นต้น

3. **ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย** ผู้วิจัยใช้ระยะเวลา 1 ปีการศึกษาโดยมีตัวแปรที่ศึกษาคือ

3.1 **ตัวแปรอิสระ** คือ หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี

3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี และ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนดนตรีของครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี หมายถึง กระบวนการศึกษา สร้าง และพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีที่เน้นเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นประเด็นหลักของงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมา โดยมีชื่อว่าหลักสูตร Compose Performance Singing (CPS)

2. ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ทักษะที่ครูได้พัฒนาจากการเข้าอบรมหลักสูตรระยะสั้นของงานวิจัยชิ้นนี้ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในวิชาดนตรี ซึ่งจะมีการเรียนรู้และประเมินตามแนวความคิดสร้างสรรค์ 4 ประเภทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ประเภทความเปลี่ยนแปลง (Innovation) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทการสังเคราะห์ (Synthesis) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทต่อเนื่อง (Extension) และความคิดสร้างสรรค์ประเภทลอกเลียนแบบ (Duplication)

3. ครูดนตรี หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพครู ผู้สอน ผู้รับผิดชอบในรายวิชาดนตรีของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) ทั้งนี้ ครูดนตรีจะต้องมีคุณสมบัติ สำเร็จการศึกษาทางดนตรีโดยตรงและมีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 2 ปี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้ประมวลความรู้แนวคิดทฤษฎีผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พบว่ามีหลายวิธีได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้หลายประการ เช่น เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรของ เซเลอร์เล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander & Lewis, 1981, p. 30) ได้กำหนดขั้นตอน การพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) กำหนดเป้าประสงค์ 2) ออกแบบหลักสูตร ซึ่งพิจารณาโดยนักออกแบบหลักสูตร การใช้ข้อมูลทางการเมืองและสังคมเป็นเครื่องมือตัดสินใจออกแบบหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้โดยครูเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมของการสอนการวางแผน

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในโรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานครนั้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญและสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยมีความต้องการจะถ่ายทอดองค์ความรู้และหลักคิดต่าง ๆ ในการทำงานสร้างสรรค์ให้กับครูได้นำไปทดลองใช้เป็นแนวทางในการสร้างผลงานและสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเริ่มจากวงรอบงานวิจัยนี้เพื่อจะพัฒนาศักยภาพของครูดนตรีในโรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานครให้สามารถจัดการเรียนการสอนดนตรีสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและวางรูปแบบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ดนตรีในหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
- 2.2 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร
- 2.3 หลักสูตรดนตรีและตัวชี้วัดตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
- 2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ดนตรี
- 2.5 ความคิดสร้างสรรค์
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ดนตรีในหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

การจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 กำหนดขอบเขตการศึกษาวิชาดนตรีและการจัดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ไว้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณสมบัติ

ตามเป้าหมายหลักสูตร ครูต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 สาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้นักเรียนบรรลุตามเป้าหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักว่า ให้นักเรียนมีความสำคัญที่สุดเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการ ทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2.1.1 กระบวนการเรียนรู้

นักเรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของ หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนักเรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย ซึ่ง กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เพื่อบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องศึกษา ทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กล่าวว่า ครู ต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ นักเรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการ จัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด การสร้างหลักสูตรระยะสั้นด้านความคิดสร้างสรรค์นั้น เพื่อปรับรูปแบบวิธีการสอนไปในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่จัดไว้

เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และทักษะการเรียนรู้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้อย่างครบถ้วน โดยครูจะเป็นผู้ออกแบบและเลือกสรรกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองตาม เป้าหมายของการจัด การศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้

การศึกษาในหลักสูตรได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาดนตรีมากขึ้นนับจากอดีตถึงปัจจุบันโดยมีการจัดการเรียนการสอนดนตรีในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้เรียนรู้ทฤษฎีดนตรีขั้นพื้นฐาน สาระสำคัญทางดนตรีต่าง ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา ประโยชน์ของดนตรี ประเภทของดนตรี โอกาสในการเลือกใช้ดนตรี ดนตรีในวัฒนธรรมทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการปฏิบัติดนตรีตามโอกาส เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าประโยชน์และตระหนักคุณค่าของดนตรีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้ศิลปะในหลักสูตรแต่เนื่องจากการจัดการศึกษาที่มีข้อจำกัดทางด้านการบริหารจัดการ การศึกษาอย่างมาก เช่น ขนาดของโรงเรียน ความพร้อมทางด้านอาคาร สถานที่ สื่อการเรียนการสอน บุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางดนตรีโดยตรงหรือ มีความเชี่ยวชาญในการสอนบางสาขา ไม่สามารถสอนได้ครอบคลุมตามเนื้อหาหลักสูตรที่วางไว้ หนังสือเรียนและแหล่งศึกษาหาความรู้ที่ไม่เพียงพอ การขาดงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการศึกษาดนตรี เหล่านี้ยังเป็นปัญหาสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบการศึกษาไทย ซึ่งจะเห็นได้จากผู้เรียนจำนวนมากที่ต้องการศึกษาการปฏิบัติดนตรีอย่างจริงจังหรือต้องการศึกษาต่อทางด้านดนตรีในระดับอุดมศึกษา ต่างต้องขวนขวายไปศึกษาเพิ่มเติมตามสถาบันดนตรีเอกชนนอกระบบหรือไปศึกษาหาความรู้กับครูดนตรีผู้เชี่ยวชาญเพื่อเตรียมความพร้อมดังกล่าว จากสาระมาตรฐานการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียนที่คาดหวังในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับช่วงชั้นที่ 1-4 สามารถแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎีดนตรี การปฏิบัติทักษะดนตรี และบริบทต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมและสังคมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี นอกจากนี้ สาระและกิจกรรมทางดนตรียังเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ที่มีจุดประสงค์ในการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนี้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนของวิชาดนตรีพบมากในการจัดกิจกรรมนักเรียน กล่าวคือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมชุมนุม ชมรม ไม่ว่าจะเป็นชมรมดนตรีไทย ดนตรีสากล วงโยธวาทิต และวงดนตรีต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมทางดนตรีต่าง ๆ นี้จัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติงานเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น

2.1.3 บทบาทของครูและนักเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งครูและนักเรียนควรมีบทบาท ดังนี้

1) บทบาทของครู

1.1) ศึกษาวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของนักเรียน

1.2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอดหลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเพื่อนำนักเรียนไปสู่เป้าหมาย

1.4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้

1.5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.6) ประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของนักเรียน

1.7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนานักเรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

2) บทบาทของนักเรียน

- 2.1 กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2.2 เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ
- 2.3 ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ
- 2.4 มีปฏิสัมพันธ์การทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 2.5 ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.2 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูคนตรีโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร

หลักสูตรเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งนับเป็นหัวใจที่สำคัญ ที่จะทำให้ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุผล ตามความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เพราะหลักสูตรมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาบุคคล ในทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ ผู้เรียนอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต หลักสูตรมีความสำคัญต่อ การพัฒนาสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพราะผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรเพื่อวางรากฐานทางความคิด และ ความประพฤติของผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดี ทำให้ผู้เรียนเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง ตลอดจน รู้จักกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัด หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแนวทางที่คอยบังคับหรือกำหนดทิศทางในการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้เพราะเมื่อประเทศชาติต้องการที่จะสร้างคุณลักษณะของประชาชน ในชาติให้เป็นอย่างไรรัฐบาลก็สามารถจะกำหนดจุดหมายและเนื้อหาวิชาที่จะพัฒนา และ สร้างสรรค์ให้เยาวชนเป็นไปตามที่ชาติต้องการ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2543, น. 6) นอกจากนี้ได้มี ผู้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้ พงษ์ศักดิ์ ภูากบขาว (2540) สุมิตร คุณากร (2536) อ่าง บัวศรี (2531) และ Saylor & Alexander (1974) กล่าวว่า หลักสูตร คือ หัวใจของการศึกษาเพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีจุดมุ่งหมาย ในการให้การศึกษแก่ผู้เรียนอย่างไร สามารถให้ความรู้ ส่งเสริม ทักษะและเจตคติในด้านใดบ้าง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ หลักสูตรจะชี้แนวทางที่ ช่วยให้ทราบได้ว่า การศึกษาที่จัดให้แก่ผู้เรียน นั้นเน้นหนักไปในทางใด มีผลดีต่อตัวผู้เรียน และ สังคมมากน้อยเพียงใด เป็นเครื่องนำทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการศึกษานำไปปฏิบัติเป็นเกณฑ์ มาตรฐานทางการศึกษา ควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ

และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการจัดสรรงบประมาณ และบุคลากร ในการส่งเสริมความเจริญอกงามและพัฒนาการของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของ การศึกษา โดยอาจกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนควรได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็น ประโยชน์แก่ผู้เรียนและสังคม กำหนดเนื้อหาวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่าง ร่าเริง เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมได้ตามศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จะเป็นสิ่งที่นักเรียน สามารถนำไปใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศเปรียบเสมือน แผนการเดินทางและการดำรงชีวิตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในทาง การศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เพราะชี้ให้เห็นถึง ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่าควรจะไปในทิศทางใด ที่จะเป็ประโยชน์แก่ผู้เรียนและสังคม รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ของครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทาง การเรียนรู้ความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ เจตคติค่านิยมอันพึงประสงค์ รวมถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม การบำเพ็ญประโยชน์ ต่อชุมชนและประเทศต่อไป

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึง หรือแตกต่างกัน ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่าการพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) จะมีความหมายครอบคลุมถึงการสร้างหลักสูตรการวางแผนหลักสูตรการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นการปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรให้ดีขึ้นทั้งระบบ ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย การเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวคำว่า “การพัฒนา” หรือ คำในภาษาอังกฤษว่า “development” มีความหมายที่เด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หมายถึง การทำให้ดีขึ้น หรือ ทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะหนึ่ง หมายถึง ทำให้เกิดขึ้น โดยเหตุนี้ ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจึงอาจมีความหมายได้ 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน คือ ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น และอีกความหมายหนึ่งก็ คือ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

สัจจิวรรณ ทรรพวสุ. (2548) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การทำให้หลักสูตรดีขึ้นโดยการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการ หรือ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจของแต่ละแห่ง โดยมีจุดมุ่งหมาย แนวทาง

วิธีการ และเนื้อหาสาระ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา

Taba (1962) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดีขึ้น ทั้งในด้านวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ หรือเปลี่ยนแปลงตั้งแต่จุดประสงค์และวิธีการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีผลกระทบต่อความคิดและความรู้สึกรักของทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร

Good (1973) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิชาการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้ต่างไปจากเดิม

นอกจากนี้ องค์ประกอบของหลักสูตรยังประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่

1. สาระสำคัญ

การพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์กัน และมีความเป็นพลวัต ประกอบด้วย ระบบหลัก 3 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการร่างหลักสูตร 2) ระบบการบริหารหลักสูตร และ 3) ระบบการประเมินหลักสูตรการพัฒนาวัฒนธรรมหลักสูตร มีแนวคิดหลักที่สำคัญคือ การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของสังคมได้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ที่ต้องการปรับประยุกต์วิธีการสอนในรูปแบบใหม่ตรงกับความต้องการในสมัยปัจจุบันซึ่งหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการออกแบบในลักษณะใดก็ตามจะต้องประกอบด้วย ส่วนประกอบ ต่าง ๆ ซึ่ง รุจิรุ ภูสาระ (2545) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึง ส่วนที่อยู่ภายใน ประกอบกันเข้าเป็นหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์เป็นแนวทาง ในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร โดยมีแนวคิด เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้

Taba (1962) ให้ความเห็นว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 4 อย่าง คือ 1) วัตถุประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เฉพาะวิชา 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับแต่ละวิชา 3) กระบวนการเรียนการสอน และ 4) โครงการประเมินผลตามหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ Tyler

(1996) (อ้างถึงใน มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ, 2547, น.9) ที่กล่าวว่าโครงสร้างของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

- 1) จุดมุ่งหมาย (Education Purpose) ที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล
- 2) ประสบการณ์ (Education Experience) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุผล
- 3) วิธีการจัดประสบการณ์ (Organizational Education Experience) เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) วิธีการประเมิน (Determination of What to Evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ นิรมล ศตวุฒิและคณะ (2540, น.12) กล่าวว่าหลักสูตรโดยทั่วไปจะมีส่วนประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายเฉพาะโครงสร้าง ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน และแนวทางการใช้หลักสูตร ส่วนอารีย์ พรหมเล็ก (2547, น.37) สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, น. 18-19) และวิชัย ประสิทธิ์ วุฒิเวช (2542, น. 50-52) มีความเห็นเช่นเดียวกันว่าหลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง ได้แก่

- 1) จุดมุ่งหมาย และจุดประสงค์ (Aims and Objectives)
- 2) เนื้อหาสาระและ ประสบการณ์ (Contents and Experiences)
- 3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
- 4) การประเมินผล (Evaluation)

ซึ่งเป็นวัฏจักรที่หมุนเวียนโดยไม่จบสิ้นและแต่ละวัฏจักรจะมี เวลานานหลายปี และมีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่ายหลายคน และจากแนวคิดของอุบลรัตน์ กิจไมตรี (2544, น.32) หลักสูตรประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) เนื้อหาวิชา 3) กระบวนการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่าหลักสูตรต้องมี องค์ประกอบ ที่สำคัญได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย (Aims) 2) เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ (Subject Matter and Experience) 3) กิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) และ 4) การประเมินผล (Evaluation) เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 4 ส่วนจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และ มีผลต่อเนื่องกัน เริ่มตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมาย โดยพิจารณาว่าการศึกษาระดับนั้น ๆ ควรเป็นไป เพื่ออะไร ผู้เรียนสำเร็จตามหลักสูตรนั้นแล้วควรมีคุณสมบัติอย่างไร เนื้อหาและประสบการณ์ใดที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

ที่กำหนดไว้ กิจกรรมการเรียนการสอนควร เป็นแบบใดปฏิบัติอย่างไรแล้วจึงประเมินผลว่า หลักสูตรมีผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ เมื่อกล่าวถึงหลักสูตรในมุมมองโดยทั่วไป ของบุคคลส่วนใหญ่จะหมายถึงสิ่งที่เป็นเอกสารต่าง ๆ เช่น เอกสารหลักสูตร หนังสือ ตำรา คู่มือ การสอน เป็นต้น ส่วนมุมมองของนักวิชาการด้านหลักสูตรจะหมายถึงความรวมถึงประสบการณ์ ต่าง ๆ ที่จัดให้กับผู้เรียนและผลการเรียนรู้ (Wiles, 2009, p. 2, Wiles & Bondi, 2011, p. 1)

การให้นิยามความหมายของหลักสูตรขึ้นอยู่กับความเชื่อในเชิงปรัชญาของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง หรือชุมชนก็ตาม ด้วยเหตุนี้การนิยามคำว่า หลักสูตรจึงมีความหลากหลาย ดังนี้ (Oliva, 2009, p. 3) หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ประการหนึ่งของระบบการศึกษา เพราะเป็น เครื่องมือสำคัญ หรือกรอบแนวปฏิบัติในการกำหนด แนวทางการจัดการศึกษาทุกระดับให้บรรลุความมุ่งหมายที่วางไว้โดยการกำหนดจุดมุ่งหมาย และ เนื้อหาของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับ อุดมการณ์อันสูงสุดของชาติที่กำหนดไว้ โดย วางรากฐานทางความคิด และความประพฤติของผู้เรียนเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐาน ในการดำรงชีวิต สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ตนเองและของสังคมได้ การจัดการศึกษาที่ดี จึงควรมี ความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพชีวิต และสังคมของผู้เรียนหลักสูตร จึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุง หรือพัฒนาให้มีความเหมาะสม ในด้านต่าง ๆ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพ เศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอได้มีนักการศึกษาและผู้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ หลากหลายทัศนะ ดังนี้

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974, p. 7) อารีย์ พรหมเล็ก (2547, น.39) บรรณพต สุวรรณประเสริฐ (2544 , น.15) วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542, น.10) และสัจด์ อุทรานันท์ (2532, น.30) ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรแนวเดียวกันว่าการ พัฒนาหลักสูตร หมายถึงการแก้ไข หรือการจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือเป็นการสร้าง หลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยให้สอดคล้อง กับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และรวมถึงการผลิต เอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับอุบลรัตน์ กิจโมตรี (2544, น.32) ให้ความหมาย ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรหรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ ความต้องการของสังคม โดยมีจุดมุ่งหมาย แนวทาง วิธีการและเนื้อหา สาระเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของ การศึกษาส่วนกฤษฎา คุณารักษ์ (2540, น.334) ได้ให้ความหมายการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการวางแผนจัดกิจกรรม การเรียนการสอนทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมให้ตรงตามจุดประสงค์ ที่วางไว้จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงหลักสูตรขึ้นใหม่ หรือ การปรับปรุงหลักสูตรบางส่วนที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาระ โครงสร้าง กระบวนการองค์ประกอบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมเศรษฐกิจของ แต่ละท้องถิ่นรวมถึงเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความ ต้องการของสังคมให้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรระยะ สั้นเพื่อจะพัฒนาให้ครูผู้สอนนั้นสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการได้ทันเหตุการณ์ปัจจุบันงานพัฒนา หลักสูตรเป็นงานที่ซับซ้อนต้องทำอย่างเป็นระบบระเบียบ ตามขั้นตอน กระบวนการที่กำหนดโดย อาศัยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดหลักสูตร นักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการ ร่วมกับบุคคลหลาย ฝ่าย

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษา จึงมีหลายรูปแบบ ตามที่ อาศยา สุริยฉาย (2543, น. 20) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรที่แตกต่างกันเนื่องจากมีจุดเน้นที่ ต่างกัน เช่นเน้นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่การศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานของการ สร้าง และ พัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบการมุ่งเน้นกระบวนการสอน เป็นการแปลงหลักสูตรออกมา เป็น กำหนดการสอน แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน วัสดุและสื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เป็น บทบาทของนักพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนการเน้นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่ ต่อเนื่องกันเป็นภาพรวมของการพัฒนาหลักสูตรที่สามารถเรียงลำดับแนวคิดของการพัฒนา หลักสูตรได้เต็มรูปแบบ การเลือกรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เนื่องจาก รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรจะเป็นแนวทางเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรได้สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1950, p. 3) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่รู้จักกัน แพร่หลายจากหนังสือ Basic Principles of Curriculum and Instruction ของราล์ฟ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ได้อธิบายหลักการพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรจากการตอบปัญหา พื้นฐาน 4 ประการคือ 1) จุดประสงค์ทางการศึกษาที่สถาบันการศึกษาต้องการแสวงหามีอะไรบ้าง 2) จะต้องจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างเพื่อบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ 3) จะจัด ประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร และ 4) เราจะทราบได้อย่างไรว่า การจัดประสบการณ์นั้นได้บรรลุจุดประสงค์ทางการศึกษาที่กำหนดไว้ (Tyler, 2006, p.6)

หลักการของไทเลอร์ (Tyler's Rationale)

ไทเลอร์ (Tyler) ศาสตราจารย์ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยชิคาโก ได้กำหนดหลักการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นหลักการร่วมสมัยที่นักพัฒนาหลักสูตรใช้กันมาจนถึงปัจจุบัน เรียกว่า หลักการของไทเลอร์ (Tyler's Rationale) จากการวิเคราะห์หลักการของไทเลอร์ ทำให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ (Tyler, 1949: 1) ไทเลอร์มีฐานคิดและมุมมองต่อการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบโดยใช้จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาหลักสูตร เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วจะนำไปสู่การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ศาสตราจารย์ทางด้านปรัชญา มหาวิทยาลัยโคลัมเบียที่ได้เขียนไว้ในหนังสือ How We Think ว่าจุดมุ่งหมายคือสิ่งที่ควบคุมกระบวนการพัฒนาหลักสูตร “end controls the process of thinking” Dewey. (1910: 15) ประเด็นของการวิเคราะห์ซึ่งกำหนดหลักสูตรมีหลายประเด็นขึ้นอยู่กับมุมมองของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร เช่น ด้านปรัชญา ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านประเพณี วัฒนธรรม ด้านกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น โดยใช้แหล่งข้อมูลอย่างหลากหลายเชื่อถือได้ การวิเคราะห์ซึ่งกำหนดหลักสูตรจากเอกสารตำรา ตลอดจนผลการวิจัยเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้สารสนเทศที่มีความถูกต้อง แม่นยำสูง เช่น ผลการวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพของการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน พบว่า การที่ผู้เรียนได้นำความรู้ความเข้าใจของตนเองไปแบ่งปันหรือสอนให้กับเพื่อนจะทำให้เกิดความจำสูงสุด แต่ถ้าเป็นการฟังคำบรรยายจะเกิดความจำน้อยที่สุด ดังนี้ (The University of Sydney, 2012: online)

- การฟังการบรรยาย (Lecture) สามารถเรียนรู้ได้ 5%
- การอ่านเอง (Reading) สามารถเรียนรู้ได้ 10%
- การฟังและได้เห็น (Audiovisual) สามารถเรียนรู้ได้ 20%
- การได้เห็นตัวอย่าง (Demonstration) สามารถเรียนรู้ได้ 30%
- การได้แลกเปลี่ยนพูดคุยกัน (Discussion) สามารถเรียนรู้ได้ 50%
- การได้ทดลองปฏิบัติเอง (Practice doing) สามารถเรียนรู้ได้ 75%
- การได้สอนผู้อื่น (Teaching) สามารถเรียนรู้ได้ 90%

จากการวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตรเพื่อที่จะนำไปสู่การตัดสินใจต่าง ๆ ดังที่ยกตัวอย่างวิธีการเรียนกับปริมาณความจำดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการออกแบบหลักสูตรควรมุ่งเน้นให้ใช้การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการนำความรู้ไปสอนให้กับเพื่อน หรือนำไปแบ่งปันให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องรูปแบบของหลักสูตรมีหลายรูปแบบ เช่น หลักสูตรรายวิชา (Subject curriculum) หลักสูตรบูรณาการ (Integrated curriculum) หลักสูตรเสริม (Enrichment curriculum) หลักสูตรฝึกอบรม (Training curriculum) หลักสูตรอิงมาตรฐาน (standard – based curriculum) หลักสูตรที่เน้นประสบการณ์ (experience – based curriculum) หลักสูตรรายบุคคล (Individualize curriculum) หลักสูตรสมรรถนะ (Competency – based curriculum) (Taba.1962, Tanner and Tanner. 1980, Armstrong. 2003, Oliva. 2009, Wiles and Bondi. 2011) นักพัฒนาหลักสูตรควรเลือกหรือผสมผสานรูปแบบของหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของการใช้หลักสูตรแต่ละหลักสูตรสำหรับในประเทศไทยแล้ว หลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard – based curriculum)

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูคนตรีจะต่างจากหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้นคือ จะจัดการรูปแบบให้กระชับและใช้ระยะเวลาที่สั้นกว่าหลักสูตรปกติแต่ยังคงความเข้มข้นของเนื้อหาไว้ได้ครบ โดยมุ่งไปในเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจและได้สังเกตเห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องการเรียนการสอนคนตรี ซึ่งหมายถึงเรื่องความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยใช้การพัฒนาหลักสูตรดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นโดยพัฒนาเป็นหลักสูตรระยะสั้นโดยยึดรูปแบบของ ทาบา (Taba) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba.1962) ที่ประกอบด้วย

1. ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย
3. เลือกเนื้อหาสาระ
4. จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ
5. คัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้
6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้
7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน

การพัฒนาการออกแบบหลักสูตรให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดีที่สุดในขณะเดียวกันก็ยังสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ด้วย โดยที่การพัฒนาหลักสูตรมีแนวคิดและหลักการที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างหลากหลายทั้งด้านความถนัด ความสนใจ ระดับความสามารถ ตลอดจนข้อจำกัดส่วนบุคคล
2. มีความแตกต่างจากหลักสูตรเดิมที่มีหรือใช้อยู่ในปัจจุบัน ความแตกต่างดังกล่าวเป็นที่ต้องการของผู้เรียนเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ
3. มีความสอดคล้องกับสภาพบริบททางภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตามหลัก “ภูมิสังคม”
4. ตรงความต้องการทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ
5. สามารถทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรหลักสูตร (Curriculum resources) อย่างประหยัดคุ้มค่า
6. ใช้วิธีการดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)
7. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อช่วยเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับความเร็วก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีที่เป็นปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรใหม่ หรือการปรับปรุง เพิ่มเติม เสริมต่อ หรือการดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อให้หลักสูตรเดิมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการ หรือ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจและสนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระ เพื่อให้ครูและนักเรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.3 หลักสูตรดนตรีและตัวชี้วัดตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

หลักสูตรดนตรีนั้นจะรวมอยู่ในหมวดของวิชาศิลปศึกษา แต่ผู้วิจัยได้คัดแยกออกมาเฉพาะด้านดนตรีเพียงอย่างเดียวเท่านั้นเพื่อที่จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ชัดเจนซึ่งได้มีการวางกรอบการศึกษาและฝึกทักษะทางดนตรี-นาฏศิลป์ไว้นั้น จะผ่านเห็นภาพกระบวนการอธิบาย อ่าน เขียน โน้ตไทยและโน้ตสากล เปรียบเทียบเสียงร้องและเสียงของเครื่องดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน ร้องเพลงและใช้เครื่องดนตรีบรรเลงประกอบการร้องเพลงด้วยบทเพลงที่

หลากหลายรูปแบบ จัดประเภทของวงดนตรีไทยและวงดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นที่มีต่ออารมณ์ของบทเพลงที่มีความเร็วของจังหวะและความดัง-เบาแตกต่างกัน เปรียบเทียบอารมณ์ ความรู้สึก ในการฟังดนตรีแต่ละประเภท นำเสนอตัวอย่างเพลงที่ตนเองชื่นชอบ และอธิบายลักษณะเด่นที่ทำให้งานนั้นน่าสนใจ ชื่นชม ใช้เกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพงานดนตรีหรือเพลงที่ฟัง ใช้และบำรุงรักษาเครื่องดนตรีอย่างระมัดระวังและรับผิดชอบ อธิบายบทบาทความสัมพันธ์และอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อสังคมไทย

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2540, น. 21) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมไว้ว่าการจัดกิจกรรมดนตรีตามทักษะดนตรีแต่ละประเภทจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดนตรีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสาระดนตรีที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับสาระดนตรีอย่างครบถ้วน กล่าวคือ นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหา ดนตรีและทักษะดนตรี ในกระบวนการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนสาระดนตรีและการเรียนรู้นั้นเป็นกระบวนการสร้างประสบการณ์ดนตรีที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนดนตรี การเรียนรู้ดนตรี สาระ ดนตรี และสุนทรียศาสตร์ในการจัดกิจกรรมที่ใช้หลักสาระดนตรีช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตรงตามสาระเนื้อหาดนตรีตั้งแต่ต้นทางให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ดนตรีในระดับสูงขึ้นไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ตามแต่ความสามารถและโอกาสของนักเรียนแต่ละคน สาระดนตรีที่นักเรียนเรียนรู้ประกอบด้วยสองส่วนสำคัญ คือ เนื้อหาดนตรี และทักษะดนตรี เนื้อหาดนตรีเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี และวรรณคดี องค์ประกอบดนตรี ได้แก่ เนื้อหาหลักของดนตรี คือ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน รูปพรรณ สีสัน รูปแบบ และสัญลักษณ์ของเสียงวรรณคดีดนตรี ได้แก่ เรื่องราว เกี่ยวกับบทเพลงและประวัติดนตรี ประวัติเพลง ประวัตินักดนตรี และประวัติศาสตร์ดนตรี ทักษะดนตรี ได้แก่ ด้านการฟัง ด้านการร้อง ด้านการเล่น ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการสร้างสรรค์ และ ด้านการอ่าน การเรียนรู้ดนตรี สาระดนตรี แนวการจัดกิจกรรมดนตรีนักเรียนดนตรี สุนทรียศาสตร์ ที่มา : ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537, น.153

การจัดกิจกรรมดนตรีในระดับประถม-มัธยมศึกษาจัดเป็นระดับการศึกษาที่เริ่มพัฒนาความสามารถด้านดนตรีในระดับกลางซึ่งมีความลึกซึ้งในเนื้อหาสาระที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับเพื่อพัฒนาความสามารถด้านดนตรีของนักเรียนในการศึกษาขั้นอุดมศึกษาต่อไป

แนวทางการจัดการเรียนรู้ดนตรีของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง พัฒนาการการเรียนรู้ที่มีผลกับการเรียนรู้ดนตรี ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้ บรูเนอร์ (1966) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมที่นักเรียนจะต้องลงมือ ปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเองทั้งนี้โดยมี พื้นฐานอยู่บนประสบการณ์ หรือความรู้ เดิมแนวความคิด ในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา การใช้

สัญลักษณ์ (Symbolic Representation) ของเด็กวัยนี้เป็นไปอย่างกว้างขึ้น ครูมีวิธีช่วยให้พัฒนาขึ้นไปอีกโดยการ กระตุ้นให้ใช้ Discovery Approach โดยเน้นความเข้าใจ Concept และสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ ฌ็องฌักส์พิอาเจต์ (2541, น.38 - 39) กล่าวว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจัดอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายต่อกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ระยะนี้นักเรียนเริ่มมีความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านร่างกายและด้านความคิดยอมรับในตนเองมากขึ้น ชอบที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ตนสนใจชอบท้าทายและต้องการพิสูจน์ความคิดของตนเองเพื่อให้ทุกคนยอมรับซึ่งเป็นไปตามหลักจิตวิทยาของอีริกสัน(Erikson)กล่าวว่ามนุษย์ต้องการสร้างลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองโดยในด้านดนตรีเด็กในวัยนี้สมควรที่จะทราบความต้องการของตนแล้วว่า ตนต้องการเรียนดนตรีเป็นวิชาเอกและควรมีความรู้ความเข้าใจในวิชาการด้านดนตรีมากพอสมควรทั้งนี้เพื่อการศึกษา ดนตรีในดนตรีในระดับสูงต่อไป นักเรียนควรที่จะมีความรับผิดชอบต่อตนเองได้ ดีขึ้นกว่าวัยที่ผ่านมา การฝึกซ้อมการพยายามแก้ไขข้อบกพร่องในการเล่น เมื่อครูแนะนำควรดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอสิ่งดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้นั้นส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความสำนึกในตัวเองซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากพัฒนาการทางสติปัญญาความคิดแต่อีกส่วนหนึ่งเป็นผลของการสอนและสภาพแวดล้อมของการสอนและสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียน ดังนั้นครูดนตรีจึงควรมีความพร้อมในการสอนรวมทั้งการปฏิบัติ ในขณะสอนหรือติดต่อกับเด็ก นอกจากนี้กิจกรรมต่าง ๆ ทางดนตรีควรเปิดกว้างออกไปการฟังการร้องการเล่นการเคลื่อนไหวการอ่านการสร้างสรรค์เกิดทักษะดนตรีต่อดนตรีโดยตรงการตอบสนองเพื่อให้เด็กได้แสดงความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งผลโดยตรงของสิ่งนี้ได้แก่การทำให้เด็กได้ รู้จักตนเองมากขึ้นนั่นเอง ดารณี อุทัยรัตนกิจ (2559, ออนไลน์) กล่าวว่าระดับมัธยมศึกษา เป็นช่วงวัยที่เริ่มเผชิญกับ ความซับซ้อนของสังคม ดังนั้น เด็กในช่วงวัยนี้ต้องมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และแยกแยะได้ซึ่งครูต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมอง และความสามารถในการค้นหาความรู้ ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดมาตรฐานด้านการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพที่สำคัญของ นักเรียน โดยมุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขใน5ประการคือ ความสามารถในการสื่อสาร เพื่อจัดและลดปัญหาความขัดแย้ง ความสามารถในการคิดอย่างมีระบบ ความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม การเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมความสามารถในการใช้ทักษะ ชีวิต รู้จักปรับตัว และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

กิจกรรมการสอนดนตรีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2540, น. 24) กล่าวว่า กิจกรรมดนตรี ในระดับมัธยมศึกษาควรมีทั้งกิจกรรมในเชิงปฏิบัติและการบรรยาย เพื่อสร้างพื้นฐานและแนวคิดให้กว้างไกลออกไปได้ในระยะเวลา อันสั้นด้วยวิธีการอธิบายของครู ในด้านทักษะ นักเรียนควรใช้เวลาในห้องเรียนในการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความแม่นยำความถูกต้องในการเล่น ครูควรพัฒนา เทคนิควิธีเล่นหรือวิธีร้องของนักเรียนให้ก้าวหน้าไปด้วย มิใช่มุ่งแต่การสอนให้เล่นบทเพลงได้เพียงอย่างเดียวครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะในการศึกษาดนตรีในลักษณะของวิชาทั่วไป ซึ่งนักเรียนควรมีโอกาสค้นคว้าจัดทำสิ่งต่าง ๆ ที่ครูสั่งเพื่อความรู้ันแตกฉาน และเปิดโอกาสนักเรียนมีโอกาสศึกษาทำความเข้าใจและนำเสนอเนื้อหาสาระตามความคิดของตนเองซึ่งเป็นการปลูกฝังความคิดในเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นความต้องการของนักเรียนในวัยนี้อย่างมากในอันที่จะมีอิสระในการคิดการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง กิจกรรมนอกห้องเรียน ในรูปของกิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นอีก ลักษณะกิจกรรมหนึ่งที่จำเป็นในระดับมัธยมศึกษา เพราะช่วยให้นักเรียนที่สนใจดนตรีมีโอกาสได้ เรียนรู้ดนตรีอย่างเต็มที่ทำให้นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมเหล่านี้พัฒนาแนวคิดและทักษะดนตรีได้ลึกซึ้งมากขึ้นการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนและต่อเนื่องกับระดับประถมศึกษา ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ ดังนี้

1) กิจกรรมดนตรี ควรมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งการสอนโดยครูเอง และการเรียนรู้ด้วย ตนเองของนักเรียน โดยการทำรายงาน ศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติในสิ่งที่ตนเองชอบได้อย่างแท้จริงและนักเรียนในวัยนี้ก็มีความสามารถในการปฏิบัติได้แล้ว นอกเหนือไปจากกิจกรรมดนตรีที่จัดในลักษณะของวิชาทั่วไปแล้วนักเรียนที่สนใจดนตรีควรมีโอกาสได้ศึกษาวิชาทักษะหรือด้านทฤษฎีดนตรีด้วยซึ่งการจัดเป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาดนตรีต่อไปในระดับอุดมศึกษา

2) การจัดกิจกรรมพิเศษจัดเป็นสิ่งสำคัญอีกด้านหนึ่งที่ครูควรจัดให้กับนักเรียนที่มีความสนใจเข้ามาร่วมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ดนตรีให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปกิจกรรมพิเศษสามารถจัดในรูปแบบของชมรมดนตรีในลักษณะต่าง ๆ ได้ ครูควรส่งเสริมผู้ที่มีความถนัดดนตรีให้มีโอกาสศึกษาดนตรีเป็นพิเศษทั้งนี้เพื่อสร้างนักดนตรีที่มีคุณภาพหรือนักดนตรีระดับศิลปินเดี่ยวในวงการดนตรี

3) นักเรียนควรมีโอกาสเรียนรู้ดนตรีของสังคมต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อให้เป็นผู้ที่มีหูตากว้างมีความ เข้าใจในโสตศิลป์ ของประเทศอื่น ๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาดนตรีเป็นอย่างดีได้ อีกทางหนึ่ง

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา สรุปได้ว่าครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ในเนื้อหาดนตรีควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติทางดนตรี โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ นักเรียนได้เห็นคุณค่าและซาบซึ้งในสุนทรีรสของดนตรีโดยใช้ทักษะกระบวนการทางดนตรีและนาฏศิลป์ ในการแสดงออกทางดนตรีและนาฏศิลป์ อย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานดนตรีและนาฏศิลป์ เพื่อให้เห็นคุณค่างานดนตรีและนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี-นาฏศิลป์ กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

คำอธิบายรายวิชา จะกล่าวถึงเนื้อหาศึกษาเปรียบเทียบการใช้องค์ประกอบดนตรี บทบาท อิทธิพลของดนตรีในวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ พร้อมบรรยายวัฒนธรรมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีในประเทศไทย สามารถอ่าน เขียน ร้อง โน้ตไทยและโน้ตสากลที่มีเครื่องหมายแปลงเสียง สามารถระบุปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานดนตรี และร้องเพลง เล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวงได้ พร้อมบรรยายอารมณ์สามารถระบุงานอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและบทบาทของดนตรีในธุรกิจบันเทิง สร้างสรรค์การแสดงโดยใช้องค์ประกอบนาฏศิลป์และการละคร พร้อมเสนอข้อคิดเห็นในการปรับปรุงการแสดงโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ วิจารณ์การแสดง และเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างนาฏศิลป์และการละคร กับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ สามารถเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองจากวัฒนธรรมต่าง ๆ ระบุนหรือแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย ละครพื้นบ้าน อธิบายอิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีผลต่อเนื้อหาของละครสมัยต่าง ๆ โดยใช้ทักษะกระบวนการทางดนตรีและนาฏศิลป์ ในการแสดงออกทางดนตรีและนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานดนตรีและนาฏศิลป์เพื่อให้เห็นคุณค่างานดนตรีและนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี-นาฏศิลป์ กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน ศึกษาและฝึกทักษะทางดนตรี-นาฏศิลป์ผ่านกระบวนการอธิบาย การร้องเพลง การเล่นดนตรี การแต่งเพลง การจัดแสดงดนตรี การวิจารณ์ เปรียบเทียบ การฝึกทักษะการปฏิบัติ อธิบายเกี่ยวกับอิทธิพลของดนตรีที่มีต่อบุคคลและสังคม อธิบายเหตุผลในการเลือกใช้อองค์ประกอบดนตรีในการสร้างสรรค์งานดนตรีของตนเอง ร้องเพลง เล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวง อธิบายเหตุผลในการเลือกใช้อองค์ประกอบดนตรีในการสร้างสรรค์งานดนตรีของตนเอง เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานดนตรีของตนเองและผู้อื่นจัดการแสดง

ดนตรี บรรยายวิวัฒนาการของดนตรีแต่ละยุคสมัย เปรียบเทียบองค์ประกอบที่ใช้ในงานดนตรีและงานศิลปะอื่น แต่งเพลงสั้นๆ นำเสนอแนวคิดจากเนื้อเรื่องของการแสดงที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน อธิบายความสำคัญนาฏศิลป์และการละครในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์นาฏศิลป์และการละครมีทักษะในการใช้ความคิดในการพัฒนารูปแบบการแสดง วิจัยเปรียบเทียบงานนาฏศิลป์ที่มีความแตกต่างกัน โดยใช้ความรู้เรื่ององค์ประกอบนาฏศิลป์ ใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางละครที่เหมาะสม บรรยายเปรียบเทียบการแสดงอาภักภักิยาของผู้คนในชีวิตประจำวันและการแสดงโดยใช้นาฏยศัพท์ที่มีทักษะในการแปลความและสื่อสารผ่านการแสดง ระบุโครงสร้างของบทละครโดยใช้ศัพท์ทางการละครออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายเพื่อแสดงนาฏศิลป์และละครที่มาจากวัฒนธรรมต่าง ๆ

จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการนำเอาเรื่องของดนตรีมาใช้เพียงเป็นวิชาพื้นฐานทั้งทางด้านทฤษฎี หรือประวัติศาสตร์ทางดนตรี และบังคับเรียนไปตามกรอบที่วางไว้ไม่มีแนวทางหรือเพิ่มหลักการหรือความคิดใหม่แบบสร้างสรรค์เข้ามาในหลักสูตรซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการวางรากฐาน เนื่องด้วยความพร้อมและมีประสบการณ์ทางดนตรีให้ตรงกับนักเรียนในแต่ละช่วงชั้นอย่างเหมาะสม

2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ดนตรี

การเรียนการสอนดนตรีไม่ว่าในลักษณะใดย่อมมีหลักการที่ครูยึดเป็นแนวปฏิบัติ การศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ย่อมช่วยให้การสอนดนตรีมีประสิทธิภาพขึ้นได้ ทั้งนี้เป็นเพราะครูจะมีความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน และสามารถจัดการสอนดนตรีให้เหมาะสมกับนักเรียนมากขึ้น ในทางจิตวิทยาทฤษฎีการเรียนรู้สามารถแบ่งออกเป็นสี่กลุ่มใหญ่ ๆ คือ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541, น.81)

- 1) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม
- 2) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม
- 3) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญาสังคม
- 4) ทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มมานุษยนิยม

1. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) อธิบายการเรียนรู้โดยใช้ความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองเป็นหลักการเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อใช้สิ่งเร้าเป็นตัวชี้นำหรือจูงใจให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมา เพราะทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพฤติกรรมนิยมมีความเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นในสภาพของการวางเงื่อนไขโดยมีการใช้การเสริมแรงการให้รางวัล และการลงโทษอันเป็นตัวกำหนดให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการออกมาซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดทั้ง พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปและตัวเสริมแรงที่นำ มาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มพฤติกรรมนิยม ได้แก่ พาโลฟ (Ivan P. Pavlov) วอตสัน (John B. Watson) ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม และสกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner)

ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพฤติกรรมนิยมมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) การนำความต้องการทางธรรมชาติของครูครุมาใช้เป็นสิ่งเร้า สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
- 2) การสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใด อาจใช้วิธีเสนอสิ่งที่จะสอนไปพร้อมกับสิ่งเร้าที่นักเรียนชอบตามธรรมชาติ
- 3) การนำเรื่องที่เคยสอนไปแล้วมาสอนใหม่ สามารถช่วยให้นักเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการได้
- 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องและมีลักษณะคล้ายคลึงกัน สามารถช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น เพราะมีการถ่ายโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่
- 5) การเสนอสิ่งเร้าให้ชัดเจนในการสอนจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และตอบสนองได้ชัดเจนขึ้น
- 6) หากต้องการให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมใดควรมีการใช้สิ่งเร้าหลายแบบ แต่ต้องมีสิ่งเร้าที่มีการตอบสนองโดยไม่มีเงื่อนไขควบคู่อยู่ด้วย เช่น ถ้าครูต้องการให้นักเรียนเข้าห้องเรียนตรงเวลาและ ครูรู้ว่านักเรียนต้องการรู้คะแนนสอบของตนครูอาจตั้งเงื่อนไขว่า จะมีการบอกคะแนนสอบก่อนเรียน หรือจะมีการสอบย่อยเรื่องที่เรียนไปแล้วในตอนต้นชั่วโมงทุกครั้ง นักเรียนจะตอบสนองโดยเข้าเรียน ตรงเวลา แต่เงื่อนไขนี้ครูต้องทำอย่างสม่ำเสมอและมีเหตุผล ถ้าไม่ทำสม่ำเสมอ อาจเกิดการลดทอนได้ คือ พฤติกรรมการเข้าเรียนตรงเวลาอาจลดลง

อย่างไรก็ตาม ตามกฎแห่งการฟื้นคืนสภาพ พฤติกรรมการเข้าเรียนตรงเวลาอาจลดลงสามารถเกิดขึ้นได้อีก นอกจากนั้นตามกฎแห่งการถ่ายโอนการเรียนรู้ พฤติกรรมตอบสนองคือการเข้าเรียนตรงเวลา สามารถถ่ายโอนไปสู่สถานการณ์อื่นได้ (Hergen Hahn, 1993, p. 160 -196 อ้างถึงในทิตินา แชมมณี, 2550, น.52 – 54)

2. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) อธิบายการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการสร้างแนวคิดหรือความเข้าใจเพื่อใช้แทนประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ตนได้ประสบมาซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความคิด กระบวนการคิดหาเหตุผล รวมไปถึงตัวแปร อื่น ๆ เช่น การจูงใจ พันธุกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีมาก่อน นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มปัญญานิยม ได้แก่ บรูเนอร์ (Jerome S. Bruner) และ ออสซูเบล (David P. Ausubel) ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มปัญญานิยมมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนมีโอกาสรับรู้สิ่งนั้นอย่างเด่นชัด เนื่องจากแต่ละคนมีประสบการณ์แตกต่างกันการรับรู้สิ่งใหม่อาจไม่เป็นในลักษณะที่ครูต้องการจึงจำเป็นที่นักเรียนและครูควรมีความเข้าใจตรงกันเสียก่อนว่าต้องการเรียนรู้สิ่งใด ทั้งนี้รวมไปถึงการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ในสิ่งที่มุ่งประสงค์ไว้

2) การเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลรวมของประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ของ นักเรียน ฉะนั้น ครูควรจัดสภาพการเรียนรู้โดยคำนึงถึงประสบการณ์ เดิมของนักเรียน และใช้ประสบการณ์เดิมของนักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นโดยชี้ให้นักเรียนเห็นความคล้ายคลึงหรือความเหมือนของประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่

3) การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องสัมพันธ์นักเรียนจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้โดยการเชื่อมโยงกับสิ่งที่ตนมีประสบการณ์มาแล้วดังนั้นครูจึงควรทราบว่านักเรียนมีประสบการณ์เดิมอะไรมาบ้างและใช้ประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ ที่จะเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้

4) เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องแม้ในบางครั้งประสบการณ์ใหม่ ๆ จะไม่สมบูรณ์แบบ แต่นักเรียนก็สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นได้เนื่องจากนักเรียนสามารถนำประสบการณ์เดิมที่ตนมีอยู่มาช่วยทำให้ประสบการณ์ใหม่สมบูรณ์แบบ และเกิดการเรียนรู้ขึ้นได้

3. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญาสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมโดยกล่าวว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบกายของมนุษย์โดยทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลต่อกันและกันเสมอการเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยการสังเกต (Observational learning) หรือการเลียนแบบจากต้นแบบ (Modeling) นักจิตวิทยาที่สำคัญในกลุ่มปัญญานิยม ได้แก่ เบนดูรา (Albert Bandura) ผู้ซึ่งได้ศึกษาวิจัยทดลองตามทฤษฎีนี้ทำให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญาสังคมมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) ตัวแบบควรแสดงพฤติกรรมหลาย ๆ ครั้งเป็นตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนสังเกตรับรู้จดจำพฤติกรรมหรือแนวความคิดที่ตัวแบบต้องการสอน ตัวแบบในความหมายนี้อาจเป็นได้ทั้งครู บุคคล วิทยุโทรทัศน์คอมพิวเตอร์ หนังสือวีดิทัศน์หรือสิ่งอื่น ๆ ได้
- 2) การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพถ้ามีการให้คำอธิบายชี้แจงควบคู่ไปกับตัวอย่างแต่ละตัวอย่างโดยมีการบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจนซึ่งกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 3) ชี้แนะหรือแนะนำขั้นตอนในการเรียนรู้หรือการสังเกต เพื่อให้นักเรียนมีวิธีคิดหรือเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้น ทำให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ให้การเสริมแรงเมื่อนักเรียนสามารถเรียนรู้หรือเลียนแบบได้ถูกต้องเพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้นักเรียนมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
- 5) เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้ไป เพื่อประเมินการเรียนรู้หรือ เลียนแบบถ้าการเรียนรู้ไม่ประสบผลควรมีการแก้ไขปัญหาก็กระบวนการหรือตัวนักเรียนแล้วแต่กรณี ของปัญหาที่เกิดขึ้น
- 6) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้แม้จะไม่มีแสดงพฤติกรรมออกมาการเรียนรู้เน้นที่พฤติกรรมภายในมิใช่เฉพาะพฤติกรรมการแสดงออกเท่านั้น
- 7) ความตั้งใจในการเรียนรู้ความคาดหวังในความสามารถของตนเองและการรู้จักประเมินตนเองเป็นปัจจัยสำคัญนอกเหนือไปจากการจูงใจ หรือการเสริมแรง ที่ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของนักเรียนในการเรียนรู้มากที่สุดกล่าวคือ นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อนักเรียนมีส่วนในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้นักเรียนสามารถเลือกเรียนสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความสนใจโดยไม่มีการบังคับ การควบคุมให้เรียนรู้นักเรียนเป็นผู้เลือกสรรและกำหนดการเรียนรู้ ลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองมีอิสระในการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้อย่างกว้างไกลรวมทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ ด้วยตนเอง โดยรู้จักการตั้งหลักเกณฑ์ในการประเมินผลที่ถูกต้องเหมาะสมด้วยบทบาทของนักเรียนที่เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้นักเรียนแต่ละคนจึงสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเองไม่จำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกันดังเช่นการเรียนรู้นักเรียนในห้องเรียนทั่วไปตามสถานศึกษาต่าง ๆ ที่เรียกว่าระบบโรงเรียน นักจิตวิทยาสำคัญในกลุ่มมนุษยนิยม ได้แก่ มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) โรเจอร์ (Carl Roger) และคอมบส์ (Arthur Combs)

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) สร้างสัมพันธภาพอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างครูและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความสบายใจ มั่นใจวางใจที่จะเรียนรู้ด้วยความรู้สึกความต้องการของนักเรียนเอง
- 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นพบเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความสนใจสมัครใจไม่มีการบังคับ โดยครูเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนด้วยตนเองมิใช่จากการบังคับขู่เข็ญ
- 3) ครูมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำให้กำลังใจ ช่วยให้นักเรียนมีความสบายใจในการเรียนเกิดแรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองและรู้จักใฝ่หาความรู้ไปตลอดชีวิต
- 4) ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ช่วยเหลือให้นักเรียนตระหนักถึงการประเมินผล มีความเข้าใจและประเมินตนเองด้วยความซื่อสัตย์
- 5) เห็นความสำคัญของผู้อื่นเท่ากับความสำคัญของตนเอง รู้จักยอมรับในการเป็นเอกัตบุคคลเคารพรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผลในการแสดงความคิดเห็น ไม่ถือว่าความคิดเห็นของตนถูกต้องที่ทุกคนจำเป็นต้องยอมรับเสมอไป

จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ดนตรี พบว่า แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของคาร์ลลอร์ฟจัดอยู่ในทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม ซึ่งแนวทางในการจัดการเรียนรู้ดนตรีตามแนวคิดของคาร์ลลอร์ฟนั้น มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ตามช่วงวัยของนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระในการคิดสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี

สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ซึ่ง สามารถสร้างทักษะและพัฒนารูปแบบในเรื่องทักษะการปฏิบัติทางดนตรีได้อย่างสมบูรณ์

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory)

เป็นแนวทางที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแบบในการพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาต่อไปให้เป็นหลักสูตรสำหรับครู ซึ่ง ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) นี้คือกลุ่มแนวคิดประกอบสร้างที่เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการสร้างความรู้ของผู้เรียน ซึ่งถ้าพิจารณาจากรากศัพท์ “Construct” แปลว่า “สร้าง” โดยในที่นี้หมายถึงการสร้างความรู้โดยผู้เรียนนั่นเอง ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เชื่อว่า การเรียนรู้ หรือการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ โดยการนำประสบการณ์หรือสิ่งที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมหรือสารสนเทศใหม่ที่ได้รับมาเชื่อมโยงกับ ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม มาสร้างเป็น ความเข้าใจของตนเอง หรือ เรียกว่า โครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) หรือที่เรียกว่า สกีม่า (Schema) ซึ่งนั่นคือ ความรู้ นั้นเอง ซึ่งอาจมิใช่เป็นเพียงการจดจำสารสนเทศมาเท่านั้น แต่จะประกอบด้วย โดยที่แต่ละบุคคลนำประสบการณ์เดิม หรือความรู้ความเข้าใจเดิมที่ตนเองมีมาก่อน มาสร้างเป็น ความรู้ความเข้าใจที่มีความหมายของตนเองเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ซึ่งแต่บุคคลอาจสร้างความหมายที่แตกต่างกัน เพราะมีประสบการณ์ หรือ ความรู้ความเข้าใจเดิมที่แตกต่างกัน

กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เชื่อว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างมากกว่า การรับความรู้ ดังนั้น เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนจะสนับสนุนการสร้างมากกว่าความพยายามในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้น กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ จะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคล และเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามความเป็นจริง (Duffy and Cunningham, 1996) วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีหลักการที่สำคัญว่า ในการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำในการสร้างความรู้ หรือเรียกว่า Actively construct มิใช่ Passive receive ที่เป็นการรับข้อมูลหรือสารสนเทศและพยายามจดจำเท่านั้นกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ปรากฏแนวคิดที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการสร้างความรู้ หรือการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องมาจากแนวคิดที่เป็นรากฐานสำคัญซึ่งปรากฏจากรายงานของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา คือ Jean Piaget นักจิตวิทยาพัฒนาการชาวสวิส และ Lev Vygotsky ชาวรัสเซียซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (Cognitive constructivism)
- กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social constructivism)

กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (Cognitive constructivism)

กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา มีรากฐานทางปรัชญาของทฤษฎี มาจากความพยายามที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ด้วยกระบวนการที่พิสูจน์อย่างมีเหตุผล เป็นความรู้ ที่เกิดจากการไตร่ตรอง ซึ่งถือเป็นปรัชญาปฏิบัตินิยม ประกอบกับรากฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อพื้นฐานแนวคิดนี้ นักจิตวิทยาพัฒนาการชาวสวิส คือ เพียเจต์ (Jean Piaget) ทฤษฎีของเพียเจต์ จะแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ช่วงอายุ (Ages) และ ลำดับขั้น (Stages) ซึ่งทั้งสององค์ประกอบนี้จะทำนายว่าเด็กจะสามารถหรือไม่สามารถเข้าใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดเมื่อมีอายุแตกต่างกัน และทฤษฎีเกี่ยวกับด้านพัฒนาการที่จะอธิบายว่าผู้เรียนจะพัฒนาความสามารถทางการรู้คิด (Cognitive abilities) ทฤษฎีพัฒนาการที่จะเน้นจุดดังกล่าวเพราะว่าเป็นพื้นฐานหลักสำหรับวิธีการของคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา โดยด้านการจัดการเรียนรู้นั้นมีแนวคิดที่มนุษย์เราต้อง “สร้าง” ความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านทางประสบการณ์ ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างโครงสร้างทางปัญญา หรือเรียกว่า สกีม่า (Schemas) รูปแบบการทำความเข้าใจ (Mental model) ในสมอง สกีม่าเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Change) ขยาย (Enlarge) และซับซ้อนขึ้นได้โดยผ่านทางกระบวนการ การดูดซึม (Assimilation) และการปรับเปลี่ยน (Accommodation) สิ่งสำคัญที่สามารถสรุปอ้างอิงทฤษฎีของเพียเจต์ ก็คือ บทบาทของครูผู้สอนในห้องเรียนตามแนวคิดเพียเจต์ บทบาทที่สำคัญคือ การจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่ให้ผู้เรียนได้สำรวจ ค้นหาตามธรรมชาติห้องเรียนควรเติมสิ่งที่น่าสนใจที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มตัวโดยการขยาย สกีม่าผ่านทางประสบการณ์ด้วยวิธีการดูดซึม (Assimilation) และการปรับเปลี่ยน (Accommodation) ซึ่งเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการปรับเข้าสู่สภาวะสมดุล (Equilibrium) ระหว่างอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการ ดังนี้ 1. การดูดซึมเข้าสู่โครงสร้างทางปัญญา (Assimilation) เป็นการตีความ หรือรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมมาปรับเข้ากับโครงสร้างทางปัญญา 2. การปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) เป็นความสามารถในการปรับโครงสร้างทางปัญญาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมและสิ่งที่ต้องเรียนใหม่

กลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social constructivism)

นักจิตวิทยาของกลุ่มพุทธิปัญญานิยมที่มีชื่อเสียงอีกท่านหนึ่งคือ วีกอทสกี (Lev Vygotsky) ซึ่งเชื่อว่าสังคมและวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือทางปัญญาที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา รูปแบบและคุณภาพของปัญญา ได้มีการกำหนดรูปแบบและอัตราการพัฒนามากกว่าที่กำหนดไว้ในทฤษฎีของ เพียเจต์ (Jean Piaget) โดยเชื่อว่า ผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีความอาวุโส เช่น พ่อแม่ และครู จะเป็นตัวเชื่อมสำหรับเครื่องมือทางสังคมวัฒนธรรมรวมถึงภาษา เครื่องมือทาง

วัฒนธรรมเหล่านี้ ได้แก่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม บริบททางสังคมและภาษาทุกวันนี้รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตามแนวคิดของวีกอทสกี (Vygotsky) ดังกล่าวข้างต้นที่ว่า เด็กจะพัฒนาในกลุ่มของสังคมที่จัดขึ้น การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมควรจะเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันมากกว่าที่จะแยกผู้เรียนจากคนอื่น ๆ ครูตามแนวคิดกลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ ควรจะสร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถได้รับการส่งเสริมในกิจกรรมที่น่าสนใจซึ่งกระตุ้นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้แทนที่ครูผู้สอนที่เข้ามาสู่กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน ไม่ใช่เข้ามาเฝ้ามองเด็กสำรวจและค้นพบเท่านั้น แต่ครูควรแนะนำเมื่อผู้เรียนประสบปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนปฏิบัติงานในกลุ่มในการที่จะคิดพิจารณาประเด็นคำถาม และสนับสนุนด้วยการกระตุ้น แนะนำ ให้พวกเขาต่อสู้กับปัญหา และเกิดความท้าทาย และนั่นเป็นรากฐานของสถานการณ์ในชีวิตจริง (Real life situation) ที่จะทำให้ผู้เรียน เกิดความสนใจ และได้รับความพึงพอใจในผลของงานที่พวกเขาได้ลงมือกระทำ ดังนั้น ครูจะคอยช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความเจริญทางด้านสติปัญญา (Cognitive growth) และการเรียนรู้ในทุกชั้นเรียนซึ่งกลยุทธ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมของวีกอทสกี (Vygotsky) อาจจะไม่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่เหมือนกันทุกอย่างก็ได้ กิจกรรมและรูปแบบอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามจะมีหลักการ 4 ประการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในพื้นที่เรียนที่เรียกว่า “Vygotsky” หรือตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social constructivism) ดังนี้

1) เรียนรู้และการพัฒนา คือ ด้านสังคม ได้แก่ กิจกรรมการร่วมมือ (Collaborative activity)

2) โซนพัฒนาการ (Zone of proximal development) ควรจะสนองต่อแนวทางการจัดหลักสูตรและการวางแผนบทเรียน จากพื้นฐานที่ว่า ผู้เรียนที่มีโซนพัฒนาการ จะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องได้รับการช่วยเหลือ แต่สำหรับผู้เรียนที่อยู่ต่ำกว่าโซนพัฒนาการ จะไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้และต้องได้รับการช่วยเหลือ ที่เรียกว่า ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding)

3) การเรียนรู้ในโรงเรียนควรเกิดขึ้นในบริบทที่มีความหมายและไม่ควรแยกจากการเรียนรู้และความรู้ที่ผู้เรียนพัฒนามาจากสภาพชีวิตจริง (Real world) ประสบการณ์นอกโรงเรียน ควรจะมีการเชื่อมโยงนำมาสู่ประสบการณ์ในโรงเรียนของผู้เรียน

บทสรุปเกี่ยวกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

จากแนวคิดของกลุ่มการสร้างความรู้ ทั้งกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงปัญญา (Cognitive constructivism) และกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social constructivism) ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้

1) ความรู้ของบุคคลใด คือ โครงสร้างทางปัญญาของบุคคลนั้นที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์ในการคลี่คลายสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและสามารถนำไปใช้เป็นฐานในการแก้ปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์อื่นๆ ได้

2) ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยวิธีการที่ต่าง ๆ กัน โดยอาศัยประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ความสนใจและแรงจูงใจภายในตนเองเป็นจุดเริ่มต้น

3) ครูมีหน้าที่จัดนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนเอง ภายใต้ข้อสมมติฐานต่อไปนี้

- สถานการณ์ที่เป็นปัญหาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา
- ความขัดแย้งทางปัญญาเป็นแรงจูงใจภายในให้เกิดกิจกรรมการไตร่ตรองเพื่อขจัดความขัดแย้งนั้น

Dewey ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะการไตร่ตรอง (Reflection) เป็นการพิจารณาอย่างรอบคอบ กิจกรรมการไตร่ตรองจะเริ่มต้นด้วยสถานการณ์ที่เป็นปัญหา น่าสงสัย งงวยยุ่งยาก ซับซ้อน เรียกว่า สถานการณ์ก่อนไตร่ตรอง และจะจบลงด้วยความแจ่มชัดที่สามารถอธิบายสถานการณ์ดังกล่าว สามารถแก้ปัญหาได้ ตลอดจนได้เรียนรู้และพึงพอใจกับผลที่ได้รับ

- การไตร่ตรองบนฐานแห่งประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิมภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กระตุ้นให้มีการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา

จากแนวคิดข้างต้นนี้ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ มักเป็นไปในแบบที่ให้นักเรียนสร้างความรู้จากการร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaborative problem solving) กระบวนการเรียน การสอน จะเริ่มต้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) นั่นคือประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ไม่สามารถจัดการแก้ปัญหานั้นได้ลงตัวพอดีเหมือนปัญหาที่เคยแก้มาแล้ว ต้องมีการคิดค้นเพิ่มเติมที่เรียกว่า “การปรับโครงสร้าง” หรือ “การสร้างโครงสร้างใหม่” ทางปัญญา (Cognitive restructuring) โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ถกเถียงปัญหา ชักค้ำจนกระทั่งหาเหตุผล หรือหลักฐานในเชิงประจักษ์มาขจัดความขัดแย้งทางปัญญาภายในตนเอง และระหว่างบุคคลได้

การจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เชื่อว่าครูผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้แต่สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับขยายโครงสร้างทางปัญญา โดยการจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะเสียสมดุล หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาขึ้น ซึ่งก็คือสภาวะที่โครงสร้างทางปัญญาเดิมใช้ไม่ได้ ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องประสบการณ์มากขึ้นหรือเกิดโครงสร้างทางปัญญาใหม่นั้นเองเงื่อนไขการเรียนรู้ตามแนวคิดของตามกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เกิดขึ้นได้ดังนี้

1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิบัติ (Active process) ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล

2) ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างขึ้นด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิม มาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง

3) ความรู้และความเชื่อที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและขนบธรรมเนียมประเพณีและประสบการณ์ของผู้เรียนจะถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่ หรือการเรียนรู้ นั้นเอง

นอกจากนี้ Bednar et.al. (1995) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับ เงื่อนไขการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของตามกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) อาจเกิดขึ้นได้ดังต่อไปนี้

1) การสร้างการเรียนรู้ (Learning constructed) ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างขึ้นด้วยตัวของผู้เรียนเอง จากประสบการณ์ โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิม มาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง

2) การเรียนรู้เป็นผลที่เกิดจากการแปลความหมายตามประสบการณ์ของแต่ละคน

3) การเรียนรู้เกิดจากการลงมือกระทำ (Active learning) การที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำจะช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความหมายในสิ่งที่ตนเรียนรู้ ที่พัฒนาโดยอาศัยพื้นฐานจากประสบการณ์ตนเอง

4) การเรียนรู้ที่เกิดจากการร่วมมือ (Collaborative learning) ความหมายในการเรียนรู้ เป็นการต่อรองจากแนวคิดที่หลากหลาย การพัฒนาความคิดรวบยอดของตนเองได้มาจากการร่วมแบ่งปันแนวคิดที่หลากหลายในกลุ่มและในขณะเดียวกันก็ปรับเปลี่ยนการสร้างสิ่งที่แทนความรู้ในสมอง (Knowledge representation) ที่สนองตอบต่อแนวคิดที่หลากหลายนั้น หรือ

อาจกล่าวได้ว่าในขณะที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการอภิปราย เสนอความคิดเห็นที่หลากหลายของแต่ละคน ผู้เรียนจะมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างความรู้ของตนด้วย และสร้างความหมายของตนเองขึ้นมาใหม่

5) การเรียนรู้ที่เหมาะสม (Situating learning) การเรียนรู้ควรเกิดขึ้นในสภาพจริง หรือต้องเหมาะสมหรือสะท้อนบริบทของสภาพจริง จะนำไปสู่การเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) ดร.อนุชา โสมาบุตร กัญยาน 25, 2013)

สิ่งที่ควรต้องเรียนรู้สำหรับผู้เรียนดนตรีนั้นก็คือ “ทฤษฎีดนตรี” มีหลายคนพูดว่าเรียนทฤษฎีดนตรีทำไม ทำไมต้องเรียน เรียนไปเพื่ออะไร แล้วยากหรือไม่ ซึ่งทฤษฎีดนตรีถือเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักดนตรีหรือผู้ที่ต้องการเรียนดนตรีทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ไว้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทเพลงและดนตรีต่าง ๆ ที่ได้ฟัง อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในวิชาเรียนดนตรีในส่วนของทฤษฎีและภาคปฏิบัติในระดับต่อ ๆ ไป ซึ่งถือว่าเป็นความรู้พื้นฐานที่ควรต้องเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นเล่นดนตรีชนิดใดก็ตามทฤษฎีดนตรีจะเป็นการเรียนรู้เพื่อศึกษาเป็นแนวทางพื้นฐานสู่การปฏิบัติหรือการต่อยอดการเรียนดนตรี ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับโน้ตหรือเครื่องหมายต่าง ๆ รวมถึงสัญลักษณ์ในการปฏิบัติ ทฤษฎีดนตรีควรต้องทำการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดทักษะมากยิ่งขึ้น เนื่องจากทฤษฎีดนตรีจะช่วยทำให้เราสามารถทำความเข้าใจหลาย ๆ อย่างกับการเล่นดนตรีของเราได้ง่ายมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นการทำความเข้าใจว่าเรากำลังเล่นดนตรีอะไรอยู่ ซึ่งการเล่นดนตรีหลายคนเลือกเล่นได้โดยสัญชาตญาณหรือความเคยชิน แต่ทฤษฎีดนตรีไม่ได้จะมาแทนที่ในส่วนของสัญชาตญาณในการเล่นดนตรีเหล่านั้น แต่จะเป็นการช่วยส่งเสริมในเรื่องของทักษะและองค์ประกอบอื่นของเพลง ควบคู่กันไป ให้เราสามารถเข้าใจบทเพลงและทฤษฎีพื้นฐานของตัวเองได้ง่ายมากยิ่งขึ้นนอกจากนี้เรายังสามารถไปสื่อสารกับนักดนตรีคนอื่น ๆ ได้ หากต้องมีการร่วมงานกับนักดนตรีคนอื่น ซึ่งหลายคนมักจะใช้คำพูดหรือใช้คำศัพท์เกี่ยวกับทฤษฎีดนตรี หากเราไม่รู้เกี่ยวกับพื้นฐาน ดนตรีอาจจะทำให้กลายเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร เช่น เล่นคีย์อะไร เล่นคอร์ดไหน หรือ ตัวโน้ตเป็นลักษณะแบบไหน มีห้องดนตรีกี่ห้อง

นอกจากนี้ การเรียนทฤษฎีดนตรียังเป็นส่วนที่ต่อยอดให้เราสามารถทำเพลงเป็นของตนเองได้ซึ่ง นักดนตรีหลายคนมักจะมีการแต่งเพลงเสียงหรือทำนอง โดยการแต่งเพลงหรือเขียนเพลงต้องอาศัย ทั้งเรื่องการเขียนโน้ต การจัดเรียงฟอรั่ม รวมถึงเทคนิคต่าง ๆ และทฤษฎีดนตรี ที่เข้ามาช่วยจะทำให้เราสามารถแต่งเพลงได้อย่างรวดเร็วได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งทฤษฎีดนตรี

ยังเข้ามามีส่วนช่วยในการเล่นดนตรี การเรียน การเรียบเรียง หรือการประสานเสียง การเรียน ทฤษฎีดนตรี ถือว่ามีประโยชน์อย่างมากที่จะช่วยให้เราสามารถพัฒนาฝีมือขึ้นให้ดีขึ้นในอนาคต

2.5 ความคิดสร้างสรรค์

ทอแรนซ์ (Torrance, 1962, p. 16) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่บุคคลไวต่อปัญหาข้อบกพร่องช่องว่างในด้านความรู้สิ่งที่ขาดหายไป หรือสิ่งที่ไม่ประสานกัน และไวต่อการแยกแยะ สิ่งต่าง ๆ ไวต่อการค้นหาวិธีการแก้ไขปัญหา ไวต่อการเดาหรือการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับข้อบกพร่อง ทดสอบและทดสอบอีกครั้งเกี่ยวกับสมมติฐาน จนในที่สุดสามารถหาเอาผลที่ได้ไปแสดงให้เห็นปรากฏแก่ผู้อื่นได้

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1970, p. 90) กล่าวว่า การสร้างสรรค์เป็นกระบวนการความคิดที่แตกต่างจากความคิดวิพากษ์วิจารณ์ตรงที่ความคิดสร้างสรรค์นั้นเกี่ยวข้องกับการคิดใหม่ ๆ ที่ตรงข้ามกับความคิดแบบเดิมหรือมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความคิดของคนอื่นการสร้างสรรค์เป็นการกระทำที่เลือกจากประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมาเพื่อสร้างรูปแบบอย่างใหม่ ความคิดใหม่หรือผลผลิตใหม่การสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่บุคคลเป็นเจ้าของในระดับต่าง ๆ กับทุกคนเกิดมามีศักยภาพการสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ทุกระดับ อายุและทุกสาขาวิชาถ้าจัดประสบการณ์ได้เหมาะสม อีกทั้งชาญณรงค์พรรุ่งโรจน์ (2546, น. 2) ยังได้กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการประสานความสามารถตามธรรมชาติของมนุษย์จากส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ความสามารถในการคิด และความสามารถในการสร้างสรรค์ซึ่งอาจอยู่ในบุคคลเดียวกัน หรือบางคนมีความสามารถเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งความคิดเป็นผลผลิตจากกระบวนการทางานของสมอง โดยมนุษย์คิดอยู่ตลอดเวลา โดยมีการคิดแบบไม่มีจุดมุ่งหมายและการคิดแบบมีจุดมุ่งหมาย ความสามารถในการสร้างสรรค์หมายถึงการสร้างการกระทำให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นได้ทั้งกระบวนการ วิธีการ รวมถึงลักษณะทางผลผลิตหรือชิ้นงาน สอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคา (2547, น. 135) ได้กล่าว ว่าความคิดสร้างสรรค์ถือว่าเป็นกระบวนการความคิดที่มีความสำคัญต่อเด็ก ทำให้เด็กสามารถ สร้างความคิด สร้างจินตนาการ ไม่จนต่อสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่กำหนดไว้ ความคิดสร้างสรรค์คือพลังความคิดที่เด็ก ๆ ทุกคนมีมาแต่กำเนิด หากได้รับการกระตุ้น การพัฒนาพลังแห่ง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้เสมอ ดังนั้นการสอนความคิดสร้างสรรค์และการฝึกฝนให้นักเรียนคิด อย่างสร้างสรรค์ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นคุณภาพในตัวของเด็กให้มั่นใจในตนเองและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นจากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นคนที่มีความคิดเป็นของตัวเองมีความมุ่งมั่นมีความคิดอิสระไม่ขึ้นต่อกลุ่มสามารถคิด ประดิษฐ์หรือ ดัดแปลงสิ่งของที่มีอยู่เดิมให้เกิดเอกลักษณ์ใหม่ที่ไม่เหมือนของใคร

และจารุวรรณ ปะกัง (2551, น. 1-2) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึงความสามารถของสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายแง่มุม เรียกว่าความคิดแบบนอกเนกนัยซึ่งทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากเดิมเป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเกิดการเรียนรู้เข้าใจจนเกิดปฏิกิริยาตอบสนองให้ เกิดความคิดเชิงจินตนาการ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของความคิดสร้างสรรค์อันจะนำไปสู่การ ประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งแปลกใหม่หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาซึ่งจะต้องอาศัยการบูรณาการจาก ประสบการณ์และความรู้ทั้งหมดที่ผ่านมา

จากการศึกษาความหมายของความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะในการคิดอย่างกว้างไกลและแปลกใหม่ไปจากเดิม โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานในการสร้างแนวความคิดใหม่ ๆ อันจะส่งผลให้เกิดผลงานการประดิษฐ์หรือนวัตกรรมที่คิดค้นหรือดัดแปลงขึ้นใหม่ ที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้

ประเภทของความคิดสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ประเภท ของความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งได้ 4 ประเภทคือ

1) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทความเปลี่ยนแปลง (Innovation) คือ แนวคิดที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ เช่นทฤษฎีใหม่ การประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น เป็นการคิดโดยภาพรวมมากกว่าแยกเป็นส่วนย่อยบางครั้ง เรียกว่า “นวัตกรรม” ที่เป็นการนำเอาสิ่งประดิษฐ์ใหม่มาใช้เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การใช้สมองกล เป็นต้น

2) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทการสังเคราะห์ (Synthesis) คือการผสมผสานแนวคิด จากแหล่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่า เช่น การนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปแก้ปัญหการบริหาร การใช้หลักการคำนวณของลูกคิดและหลักทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มา ผสมผสานเป็นคอมพิวเตอร์ซึ่งกลายเป็นศาสตร์อีกสาขาหนึ่ง

3) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทต่อเนื่อง (Extension) คือ เป็นโครงสร้างหรือกรอบที่ได้กำหนดไว้กว้าง ๆ แต่ความต่อเนื่องเป็นรายละเอียดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานนั้น เช่น งานอุตสาหกรรม การสร้างรถยนต์ซึ่งในแต่ละปี จะมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จากต้นแบบเดิม

4) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทลอกเลียนแบบ (Duplication) เป็นลักษณะการจำลอง หรือลอกเลียนแบบจากความสำเร็จอื่น ๆ โดยอาจจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้แปลกไปจากเดิมเพียงเล็กน้อยแต่ส่วนใหญ่ยังคงแบบเดิมอยู่

จากการศึกษาประเภทของความคิดสร้างสรรค์สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์แต่ละประเภทจะมีการบูรณาการร่วมกันกล่าวคือเมื่อมีการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกิดขึ้นก็จะมี การคิดและพิจารณา และดำเนินการตามความคิดนั้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเกิดความคิดที่แปลกใหม่หรือแนวคิดที่ดีกว่าเดิม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1) ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ (Torrance, 1962, น. 85-89) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการของความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งที่ยกพร่องขาดหายไป แล้วจึงรวบรวมความคิดหรือตั้งเป็นสมมติฐานทำการทดสอบสมมติฐาน และเผยแพร่สิ่งที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานนั้น ซึ่งแบ่งเป็นขั้น ๆ ได้ดังนี้ ขั้นที่1 การพบความจริง (Fact –Finding) ในขั้นนี้เริ่มตั้งแต่ความรู้สึกกังวล มีความสับสน วุ่นวาย เกิดขึ้นในจิตใจแต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้ก็พยายามตั้งสติและหาข้อมูลพิจารณาว่าความยุ่งยาก วุ่นวาย สับสน หรือสิ่งที่ทำให้กังวลใจนั้นคืออะไร ขั้นที่2 การค้นพบปัญหา (Problem –Finding) ขั้นนี้เกิดต่อจากขั้นที่1 เมื่อได้พิจารณา โดยรอบคอบแล้วจึงเข้าใจและสรุปว่าความสับสนวุ่นวายนั้นก็คือการเกิดปัญหา ขั้นที่3 การตั้งสมมติฐาน (Idea –Finding) ขั้นนี้ต่อจากขั้นที่2 เมื่อรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้น ก็จะพยายามคิดและตั้งสมมติฐาน และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ในขั้นที่ 3 ขั้นที่ 4 การค้นพบปัญหา (Solution –Finding) ในขั้นนี้จะพบคำตอบจากการทดสอบ สมมติฐานในขั้นที่ 3 ขั้นที่ 5 ยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance –Finding) ขั้นนี้เป็นการยอมรับคำตอบ ที่ได้จากการพิสูจน์เรียบร้อยแล้วว่าน่าจะแก้ปัญหาให้สำเร็จได้อย่างไร ต่อจากจุดนี้การแก้ปัญหาหรือการค้นพบยังไม่จบตรงนี้แต่ผลที่ได้จากการค้นพบจะนำไปสู่หนทางที่จะทำให้เกิดแนวคิด หรือสิ่งใหม่ต่อไปที่เรียกว่า New Challeng

2) ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของ กิลฟอร์ด (Guilford, 1967, p.145-151) ลักษณะการ คิดแบบอนैनัยตรงกับมโนทัศน์ของคำว่าความคิดสร้างสรรค์เขาได้อธิบายว่าองค์ประกอบที่สำคัญของการคิดแบบอนैनัยที่ใช้ในการคิดสร้างสรรค์มี 4 ลักษณะ

2.1) ความคิดคล่อง (Fluency) หมายถึง การคิดคำตอบที่เหมาะสมกับสิ่งเร้าได้มากอย่าง ต่อเนื่องและรวดเร็ว เป็นการคิดที่เน้นปริมาณ

2.2) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึงการคิดคำตอบได้หลายประเภทและหลายทิศทาง มีการแตกแขนงของความคิดออกไป

2.3) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างจากธรรมดา ไม่ซ้ำกับ ความคิดของคนส่วนใหญ่แต่ก็เป็นคำตอบที่เหมาะสมกับปัญหา ไม่เพ้อเจ้อ ไร้สาระ

2.4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง การคิดในรายละเอียดหรือขั้นตอนมีการอธิบายขยายความหรือต่อเติมเสริมแต่งความคิดหรือสิ่งเร้าเดิมให้ละเอียดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แบบจำลองโครงสร้างทางสติปัญญาของมนุษย์ (Guilford, 1967, p. 138) มี 3 มิติ อันได้แก่ มิติด้านวิธีการคิด มิติด้านผลของการคิด และมิติด้านเนื้อหาที่คิด แต่ละมิติแยกออกเป็นหลายองค์ประกอบย่อย โดยที่การคิดแบบอนैनัยเป็นองค์ประกอบย่อยอันหนึ่งในมิติด้านวิธีการคิด ดังนั้นเมื่อพิจารณาการคิดแบบอนैनัยให้สัมพันธ์กับองค์ประกอบย่อยอื่นในอีก 2 มิติจะทำให้การคิดแบบอนैनัยแตกเป็นความสามารถย่อยได้อีก 24 แบบที่แตกต่างกัน การคิดแบบอนैनัยทั้ง 24 แบบนี้เกิดจากผลคูณขององค์ประกอบย่อยในมิติด้านผลของการคิด 6 ประเภท คือ หน่วยจำพวก ความสัมพันธ์ระบบ การแปลงรูป และการประยุกต์กับองค์ประกอบย่อยในมิติด้านเนื้อหาที่คิด 4 ประเภท คือ ภาพ สัญลักษณ์ ภาษา และพฤติกรรม

3) ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เดวิส (Davis, 1983, p. 59) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยาที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีของความคิดสร้างสรรค์โดยแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ

3.1 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์ นักจิตวิทยาทางจิตวิเคราะห์ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเกิดความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าความคิดสร้างสรรค์ เป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในจิตได้สำนึกระหว่างแรงขับทางเพศ (Libido) กับความรู้สึกผิดชอบทางสังคม (Social Conscience)

3.2 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรมนิยม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดการเรียนรู้โดยเน้นที่ความสำคัญของการเสริมแรงการตอบสนองที่ถูกต้องกับสิ่งเร้าเฉพาะหรือสถานการณ์นอกจากนี้ยังได้เน้นความสัมพันธ์ทางปัญญาคือการโยงความสัมพันธ์จากสิ่งเร้าหนึ่งไปยังสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดความคิด ใหม่หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น

3.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมานุษยนิยม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีแนวคิดว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มนุษย์มีติดตัวมาแต่กำเนิด ผู้ที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์ออกมาใช้ได้คือผู้ที่มีสัจจการแห่งตน คือรู้จักตนเอง พอใจตนเองและใช้ตนเองเต็มตามศักยภาพของตน

มนุษย์จะสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ของตนออกมาได้อย่างเต็มที่นั้นขึ้นอยู่กับการสร้างสภาวะหรือบรรยากาศที่เอื้ออำนวยได้กล่าวถึงบรรยากาศที่สำคัญในการสร้างสรรค์ว่าประกอบด้วย ความปลอดภัยในเชิงจิตวิทยา ความมั่นคงของจิตใจ ความปรารถนาที่จะเล่นกับความคิดและการเปิดกว้างที่จะรับประสบการณ์ใหม่

จากการศึกษาทฤษฎี ความคิดสร้างสรรค์สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการคิดที่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคนซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นความคิดขั้นสูงขึ้นไปได้ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อทำให้เกิดความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้โดยการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม กับ นักเรียน สร้างบรรยากาศและการจัดสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ได้มี นักวิชาการกล่าวถึงแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

ทอเรนส์ (Torrance, 1959, p. 7 อ้างใน อารีพันธ์มณี, 2540, น.85-86) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ดังนี้

1) ส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถาม และคำถามที่แปลกๆของเด็กไม่ มุ่งเน้นแต่คำตอบที่ถูกต้องคำตอบเดียวเพราะในการแก้ปัญหาแม้เด็กจะใช้วิธีใดเสี่ยงบ้างก็ควรจะยอมแต่ควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดา โดยใช้สังเกตและประสบการณ์ของ เด็กเอง

2) ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลกๆของเด็กด้วยใจเป็นกลาง เมื่อเด็กแสดง ความคิดเห็นในเรื่องใด แม้จะเป็นความคิดที่ยังไม่ค่อยได้ยินมาก่อน ผู้ใหญ่ก็อย่าเพิ่งตัดสินและปิดกั้นความคิดนั้น แต่รับฟังไว้ก่อน

3) กระตุ้นหรือรื้อฟื้นต่อคำถามที่แปลกๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวาหรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

4) แสดงและเน้นให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่า และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์เช่น จากภาพที่เด็กวาดอาจนำไปเป็นลายถ้วยชาม ภาพจะเป็นภาพปฏิทิน บัตรส.ค.ส. เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจที่จะคิดสร้างสรรค์ต่อไป

5) กระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองควรให้โอกาสและเตรียมการให้เด็ก เรียนรู้ด้วยตนเองและยกย่องเด็กที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูอาจเปลี่ยนบทบาท

เป็นผู้ชี้แนะลดการอธิบายและการบรรยายลงบ้างแต่เพิ่มการให้นักเรียนมีส่วนร่วมริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น

6) เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอโดยไม่ต้องใช้วิธีชู้ด้วย คะแนน หรือการสอบ การตรวจสอบ เป็นต้น

7) พึงระลึกว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กจะต้องใช้เวลาพัฒนาอย่างค่อยเป็น ค่อยไป

8) ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเอง และยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีจินตนาการที่ แปลกและมีคุณค่า

อุษณี โพธิสุข (2537, น. 89-92) ได้กล่าวไว้ว่าการสอนเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบที่สำคัญที่เราควรทำในการสอน ดังนี้คือ

1) กระบวนการคิด เป็นการสอนที่เพิ่มทักษะความคิดด้านต่าง ๆ เช่น ความคิดจินตนาการความคิดเอกลัความคิดวิจารณ์ญาณ ความคิดวิเคราะห์ความคิดแปลกใหม่ความคิดหลากหลายความคิดยืดหยุ่นความคิดเห็นที่แตกต่าง

2) ผลผลิต เป็นสิ่งที่ชี้ให้เราเห็นหลายสิ่งหลายอย่างของการคิด เช่นวิธีคิดประสิทธิภาพ ทางความคิด การนำเอาความรู้ไปสู่การนำไปใช้จุดสำคัญในการสอนว่าจะพิจารณาเกณฑ์ของ ผลผลิตอย่างไรนั้น ควรจะมีการกำหนดให้นักเรียน รู้จักการระบุจุดประสงค์ของการทำงาน รู้จัก ประเมินการทำงานของตนเองอย่างใช้เหตุผล พยายามและสามารถปรับใช้ในชีวิตจริง

3) องค์ความรู้พื้นฐาน คือให้โอกาสเด็กได้รับความรู้ผ่านสื่อและทักษะหลายด้านโดยใช้ประสาทสัมผัสหรือความรู้ที่มาจากประสบการณ์ที่หลากหลาย และมีแหล่งข้อมูลที่ต่างกันทั้งจากหนังสือผู้เชี่ยวชาญ การทดสอบด้วยตนเองและที่สำคัญคือให้เด็กได้สร้างความรู้จากตัวเอง

4) สิ่งที่ทำทายนักเรียน คืองานที่สร้างสรรค์และมีมาตรฐานให้เด็กได้ทำ

5) บรรยากาศในชั้นเรียน คือต้องให้อิสระเสรีความยุติธรรม ความเคารพในความคิดเห็นของนักเรียน ให้เด็กมั่นใจว่าจะไม่ถูกลงโทษหากมีความคิดที่แตกต่างจากครูหรือคิดว่าครูไม่ถูกต้อง ยอมให้เด็กล้มเหลว หรือผิดพลาด (โดยไม่เกิดอันตราย) แต่ต้องฝึกให้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดที่ผ่านมา

6) ตัวนักเรียน คือสนับสนุนให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความเคารพตนเอง กระหายใคร่รู้

7) การใช้คำถาม ครูต้องสนับสนุนให้นักเรียนถามคำถามของเขา

8) การประเมินผลควรต้องหลีกเลี่ยงการประเมินที่ซ้ำซากๆ หรือเป็นทางการอยู่ตลอด และสนับสนุนให้เด็กประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง และประเมินร่วมกับครู

9) การสอนและการจัดหลักสูตร ไม่ควรแยกสอนอย่างโดด ๆ ควรจะนำไปผสมผสานกับวิชาการต่าง ๆ เพราะสามารถใช้ได้กับทุกวิชา ลองให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่มีความท้าทายที่สุด คำตอบที่ตายแล้วคำตอบที่คลุมเครือและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ๆ และให้ครูเป็นผู้ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือเด็กไม่ใช่ผู้สั่งการและสอน

10) การจัดระบบในชั้นเรียน ให้เด็กได้ค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น ปรับระบบตารางเรียนให้ยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความต้องการ และความสามารถที่หลากหลายจัดกลุ่มการสอน หลาย ๆ แบบ เช่น จับคู่กลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่และสอนแบบเดี่ยว นอกจากนี้ควรจัดห้องเรียนให้แตกต่างกันไปในแต่ละเวลา สถานที่ เช่น บางห้อง บางเวลาไม่มีที่นั่ง นั่งใกล้ไกลกัน นั่งข้างนอกเรียนที่ สนาม เป็นต้น ศิริกาญจน์โกสุมภ์และดารณี คำวังนัง (2545, น.79) ได้สรุปแนวทางในการส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ให้เด็กดังนี้

1) ยอมรับในความสามารถของนักเรียนเชื่อมั่นในความสามารถของนักเรียนอย่างไม่มีเงื่อนไขรวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนด้วย

2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่มีการประเมินผลจากภายนอกจะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองกล้าแสดงออกทั้งความคิดและการกระทำอย่างสร้างสรรค์

3) มีความเข้าใจความรู้สึกของนักเรียน เข้าไปสู่โลกของนักเรียน ทำให้นักเรียนไว้วางใจ รู้สึกปลอดภัย จากการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า การส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์นั้นครูต้องเป็นผู้ให้อิสระในคิดเปิดโอกาสให้นักเรียนได้การสำรวจ ทดลอง ตามความต้องการและประสบการณ์ ของนักเรียน และจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับบริบทในการเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และแสวงหา คำตอบด้วยตนเอง เกิดความภูมิใจในตนเองต่อวิธีการสร้างสรรค์ของตนเองที่คิดค้นขึ้น

แบบวัดความคิดสร้างสรรค์

1) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ (The Torrance Tests of Creative Thinking) เครื่องมือนี้สร้างขึ้นโดย ทอแรนซ์ ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยและปรับปรุงโดย อารีพันธ์มณี (กรมการฝึกหัดครู. 2522, น. 48-51) ลักษณะของเครื่องมือประกอบด้วย แบบทดสอบที่เป็นภาษาซึ่งแบ่งออกเป็น 7 กิจกรรมและที่เป็นรูปภาพ ซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรม และได้้นำแบบทดสอบมาทดลองกับนักเรียนจากทั้งหมด 6 ภาคและเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนอนุบาลถึงชั้น ป.4 จำนวน 3,123 คน ได้หาค่าความเที่ยงตรงระหว่างคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละ

ด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คือความคล่องแคล่วเท่ากับ .80 ความคิดริเริ่มเท่ากับ .75 ความคิดละเอียดลออเท่ากับ .70 ความคิดยืดหยุ่น .70 ได้ค่าสหสัมพันธ์ค่อนข้างสูง แสดงว่าแบบทดสอบนี้มีค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ดี การตรวจให้คะแนน แบบทดสอบของ Torrance จะให้คะแนนเป็น 4 คุณลักษณะคือ ความคิดคล่อง ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

2) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของวอลลาสและโคแกน (The Wallach and Kogan Creativity Test) (Wallach and Kogan. 1965; อารีรังสิ นันท์, 2532, น. 170) เป็นเครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์คล้ายกับแบบทดสอบของ Torrance คือมีทั้งที่เป็นแบบภาษาและแบบที่เป็นรูปภาพการตรวจให้คะแนนจากแบบทดสอบ มีการให้คะแนน 2 ลักษณะคือ ความคิดคล่อง และคะแนนเอกลักษณ์

3) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ (The Test for Creative Thinking – Drawing Production (TCT-DP) แบบทดสอบชุดนี้สร้างขึ้นโดย Jellen และ Urban (Jellen & Urban. 1984 ; ดิลก ดิลกานนท์, 2534, น. 19) ลักษณะของแบบทดสอบนี้จะกำหนดให้ผู้เข้าสอบแสดงความสามารถทางความคิดอย่างมีอิสระด้วยการต่อเติมภาพที่กำหนดให้ ซึ่งเป็นกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดประมาณ 5x5 นิ้ว ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้มีภาพเส้นและจุดอยู่ 5 แห่ง และอยู่ภายนอก กรอบอีก 1 แห่ง รวมเป็น 6 แห่งด้วยกัน จากการศึกษาแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนส์ ซึ่งตรงกับความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยต้องการวัดนักเรียนทั้ง 4 ด้าน คือความคิดคล่อง ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

วิธีการวัดทักษะปฏิบัติทางดนตรี

การวัดทักษะปฏิบัติทางดนตรีอาจประยุกต์ใช้เครื่องมือได้หลากหลายการวัดด้านทักษะ การปฏิบัติทางดนตรี มีนักวิชาการได้เสนอวิธีวัดทักษะไว้ ดังนี้

อรรถรณ บรรจงศิลป์ (2538) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการเรียนทางดนตรีไว้ว่า การ ประเมินความก้าวหน้าทางดนตรีของเด็กควรควรประเมินความก้าวหน้าทั้งด้านมโนทัศน์และทักษะทั้ง 6 ด้าน และควรประเมินต่อไปเรื่อย ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของเด็กในแต่ละชั้น อันจะช่วยวางโครงการสอนสำหรับบทเรียนต่อไป อย่างไรก็ตามการวัดผลในวิชาดนตรี มักมีปัญหาเกี่ยวกับเวลา เนื่องจากการทดสอบภาคปฏิบัติเป็นรายบุคคล จึงทำให้กินเวลามาก ส่วนการวัดผลด้านมโนทัศน์ทางดนตรีของเด็กครูสามารถกระทำได้โดยใช้เวลาไม่มากนักเช่น ให้เด็กฟังเสียงจากเครื่องดนตรีหรือ ฟังเสียงตบมือ แล้วให้เด็กหาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงที่ได้ยินกับ

คำตอบที่เหมาะสมในข้อสอบ ซึ่งการวัดผลแบบนี้ อาจจัดทดสอบทั้งชั้นได้โดยใช้เวลารวดเร็ว ฦรุทธิ สุทธิจิตต์ (2544) กล่าวว่า การประเมินผลทักษะดนตรีเกี่ยวข้องโดยตรงกับการ ปฏิบัติซึ่ง สามารถกระทำได้ในสองลักษณะตามประเภทของการปฏิบัติดนตรีคือการปฏิบัติเดี่ยว และการ ปฏิบัติกลุ่ม อย่างไรก็ตามเมื่อกล่าวถึงการประเมินทักษะดนตรีมักมุ่งเน้นไปสู่การปฏิบัติเดี่ยว มากกว่ากลุ่ม เนื่องจากการประเมินผล ภาคปฏิบัติกระบวนการประเมินผลจึงต้องกระทำเป็น รายบุคคลย่อมต้องใช้เวลาช่วงหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ดังนั้นในการวางแผนการจัดการ การจัดการ เรียนรู้ครูควรคำนึงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินผลทักษะดนตรีไว้ด้วยการประเมินผลทักษะ ดนตรีควรมีการประเมินผลทักษะต่าง ๆ ครอบคลุมประเภทตามที่คุณจัดการเรียนรู้สอนไป กล่าวคือ ควร มีการประเมินผลเกี่ยวกับทักษะการฟัง การร้อง การบรรเลง การเคลื่อนไหว การอ่าน และการ สร้างสรรค์ทักษะการฟังและการสร้างสรรค์เป็นทักษะที่สามารถวัดได้โดยใช้ข้อทดสอบ โดยเฉพาะ การฟังสามารถใช้ข้อทดสอบวัดทักษะได้โดยตลอด เนื่องจากทักษะการฟังเป็นทักษะที่นักเรียนเกิด มีขึ้นในตัวและสามารถแสดงออกได้โดยการเขียนบรรยายทางภาษาเขียนซึ่งการใช้ข้อ ทสอบ แบบต่าง ๆ สามารถจะวัดทักษะการฟังของนักเรียนได้เป็นอย่างดีส่วนการสร้างสรรค์ ส่วน หนึ่ง สามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบ และอีกอย่างหนึ่งซึ่งควรจะวัดโดยการทดสอบทางปฏิบัติ เพื่อวัด ทางด้านความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นทันทีเมื่อเห็นปัญหา ได้แก่ การอิมโพรไวเซชั่น การวัดผลทักษะ ทางด้านดนตรีควรแบ่งตัวข้อการวัดผลออกเป็นสองลักษณะใหญ่ ๆ คือเรื่องของความสามารถใน การปฏิบัติทักษะและคุณภาพของการปฏิบัติทั้งนี้เนื่องจากดนตรีเป็น ศิลปะ แม้ว่าเป็นการบรรเลง เพลงเดียวกัน นักดนตรีสองคนย่อมจะมีลีลาเป็นตัวเองซึ่งผู้ฟังย่อมจะ รู้สึกและสัมผัสกับความ แตกต่างเชิงคุณภาพของการบรรเลงดนตรีได้ในการวัดผลทักษะดนตรีจึงควรวัดทักษะทั้งเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณได้แก่ ทักษะที่นักเรียนควรปฏิบัติได้หลัง การเรียนรู้แล้ว เช่น การร้องเพลงหรือการอ่านโน้ตและทำสัญญาณมือได้ส่วนเชิงคุณภาพได้แก่ความไพเราะของการ ร้องเพลงลีลาการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะและลีลาการทำสัญญาณมือ

วิธีการวัดทักษะปฏิบัติทางดนตรีสรุปได้ว่า เครื่องมือที่ใช้เพื่อวัดและประเมินผล ทักษะปฏิบัตินั้นมีอยู่ 2 ประเภท คือการวัดความสามารถในการปฏิบัติทักษะและคุณภาพของการ ปฏิบัติ ซึ่งวิธีการวัดและประเมินผลในแต่ละวิธีการนั้นต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับทักษะปฏิบัติที่ ต้องการจะวัดและประเมิน

แบบวัดทักษะปฏิบัติทางดนตรี

แบบวัดทักษะปฏิบัติเป็นเครื่องมือที่ออกแบบเพื่อวิเคราะห์และวัดทักษะของนักเรียนในด้านการปฏิบัติทางดนตรีภายใต้เงื่อนไขที่ได้ควบคุมไว้เป็นอย่างดี การวัดพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย หรือการวัดการปฏิบัติงาน ซึ่งมีวิธีการวัดโดยการสังเกต และตรวจผลงาน เครื่องมือที่ใช้มีหลายชนิดที่นิยมใช้กันทั่วไป (กองวิชาการ, 2534, น. 92-112) ได้แก่

1) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีลักษณะเป็นเครื่องมือสำรวจรายการพฤติกรรม หรือสิ่งที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นหรือไม่สิ่งที่เกิดขึ้น ใช่/ไม่ใช่ ถูก/ไม่ถูก มี/ไม่มี เป็นต้น ในบางกรณีอาจใช้ตรวจสอบลำดับของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นว่ามีลำดับก่อน-หลัง ของพฤติกรรมใดอย่างไร ในการตรวจสอบรายการในลักษณะนี้จะทำให้มองเห็นภาพรวมของการปฏิบัติงานได้ดี เครื่องมือนี้เหมาะกับการวัดเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของงาน ในส่วนของ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม อาจบันทึกภาพรวมทั่วไปเกี่ยวกับทักษะที่ต้องปรับปรุงรวมทั้งทักษะ ที่นักเรียนมีเด่นเป็นพิเศษ เพื่อการพัฒนาที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป กรณีที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการปรับปรุงอย่างเดียวก็ไม่จำเป็นต้องกำหนดกฎเกณฑ์การผ่าน แต่ถ้าใช้เป็นแบบประเมินด้วย ก็ควรกำหนดกฎเกณฑ์ไว้เพื่อ นำผลไปใช้ปรับปรุงทักษะของนักเรียน ดังนั้นเกณฑ์การตัดสิน ผ่าน/ไม่ผ่าน อาจไม่มีความจำเป็น

2) แบบจัดอันดับ (Ranking) เป็นเครื่องมือที่ใช้จัดอันดับ หรือเรียงลำดับคุณภาพของ วิธีการ หรือผลงานแต่ส่วนใหญ่ใช้ในการจัดอันดับผลงานมากกว่าวิธีการวัดและประเมินผลแบบจัดอันดับนี้อาจนับเป็นประเภทหนึ่งของมาตราประมาณค่า

3) แบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะที่จัดระดับ คุณภาพ ไว้อย่างต่อเนื่องให้รายละเอียดข้อมูลค่อนข้างมากเพราะนอกจากจะวัดว่านักเรียนทำ อะไรได้/ ไม่ได้แล้ว ยังบอกระดับคุณภาพของการกระทำหรือผลงานได้ด้วย รูปแบบของเครื่องมือมี หลายประเภท คือ

3.1) มาตราประเมินค่าแบบตัวเลขเป็นแบบที่ใช้ตัวเลขแสดงระดับของความสามารถ คุณภาพ หรือระดับความเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย

3.2) มาตราประเมินค่าแบบกราฟ เป็นแบบที่ใช้คำคุณศัพท์เช่น สูง ปานกลาง ต่ำ เป็น ต้น แทนระดับความสามารถหรือคุณภาพที่ต้องการ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

“การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้” มุ่งพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีในกรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่สอดคล้องกับที่มาและความสำคัญของงาน ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น และแนวคิดเรื่องความคิดสร้างสรรค์

วัฒนาภรณ์ ไชครัตนชัย และหงส์วริน ไชยวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น“ขนมไทย” เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากเกษตรกรรมสมาชิกนาแปลงใหญ่กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ โดยได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เพื่อนำหลักสูตรดังกล่าวไปจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ สำหรับผู้ที่ต้องการสร้างอาชีพเสริมทางด้านขนมไทย และต้องการสร้างสังคมให้มีความร่วมมืออย่างมีคุณค่าและยั่งยืน การศึกษาดังกล่าวพบว่า การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมในระยะสั้นนี้ ควรให้ความสำคัญเรื่องกระบวนการสร้างรูปแบบของหลักสูตร เพราะต้องการความละเอียดและมีการหาข้อมูลอย่างรอบด้านที่สุด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและครอบคลุมเนื้อหามากที่สุด สอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรวิชาดนตรี เพราะมีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นพื้นฐานให้กับการสร้างและทดลองหลักสูตรที่มีระยะสั้น ขั้นตอนของการพัฒนา ได้แก่ การระบุปัญหา การกำหนดวิธีการฝึกอบรม การระบุความจำเป็นในการฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตร และการเลือกสื่อที่เหมาะสมกับการฝึกอบรม ทั้ง 5 ขั้นตอนข้างต้นเป็นพื้นฐานที่จะทำให้การออกแบบหลักสูตรเกิดขึ้นได้ และเมื่อฉบับร่างถูกเผยแพร่ ก็จะดำเนินการในขั้นต่อไปคือพัฒนาให้ชุดฝึกอบรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หรือพัฒนาตามข้อมูลจากผู้ออกแบบได้ค้นพบมากยิ่งขึ้น สิ่งสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นนี้คือ จะต้องตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความถูกต้องดังกล่าวไม่ใช่เพียงชุดความรู้ในวิชานั้น ๆ แต่รวมถึงความชัดเจนของการใช้ภาษา จากนั้นได้มีการนำไปทดลองในกลุ่มนำร่องเพื่อหาประสิทธิภาพเบื้องต้น กลุ่มตัวอย่างในขั้นแรกผู้วิจัยได้คัดเลือกมา 15 คน เมื่อทดลองแล้วจึงเกิดการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องบางอย่าง จากนั้นจึงนำไปทดลองตามกลุ่มทดลองจริงจำนวน 29 คน งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีวัดและประเมินผลคุณภาพของหลักสูตรระยะสั้นด้วยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังรูปแบบสถิติ t-test โดยให้คะแนนเต็ม 5 คะแนน และยังมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอบรมระยะสั้นนี้ ได้แก่ ความเหมาะสมของระยะเวลาและจำนวนเรื่องฝึกอบรม ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 10 เรื่องตั้งแต่ประวัติความเป็นมาจนกระทั่งกระบวนการเรียนรู้เฉพาะ คือ ประภทขนมไทยแต่ละเมนู และยังมีเอกสารประกอบการฝึกอบรมพร้อมผลดีวิถีทัศน์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความน่าสนใจและช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรระยะสั้น

นี้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะการเรียนรู้และการรับรู้ของมนุษย์แต่ละคนแตกต่างกัน ตลอดจนการพิจารณากิจกรรมและเนื้อหาที่มีความสำคัญและผู้เข้าปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยสรุปงานวิจัยชิ้นนี้ จะมีความโดดเด่นในเรื่องของสื่อการสอนที่พยายามให้มีความหลากหลายและสาระการเรียนรู้ที่จะให้เกิดความเหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้จริง แต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาอันสั้นและช่วงอายุของผู้เข้าอบรม เพราะเป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 51 ปี ซึ่งอาจจะมีความสนใจในการเรียนรู้อย่างจำกัด ซึ่งเชื่อมโยงกับเรื่องระยะเวลา ดังนั้นจึงควรที่จะเพิ่มจำนวนวันมากขึ้น ทั้งยังเกี่ยวข้องกับความประณีตอีกด้วย เพราะเป็นเอกลักษณ์ของชนมไทย ทำให้จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญเรื่องระยะเวลาการฝึก และความสม่ำเสมอในการฝึก ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรอย่างเหมาะสม(วัฒนาภรณ์ ไชควัฒนชัย และ หงส์จรีน ไชยวงศ์ 2564)

ปอยหลวง ดันติพิสุทธิ งามลัมย์ ผิวเหลือง และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของความคิดสร้างสรรค์ ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่อความสามารถในการเจรจาต่อรองเชิงบูรณาการของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ซึ่งมีประเด็นในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นของครุฑนครีในกรุงเทพมหานคร การศึกษาดังกล่าวได้สรุปทิศทางขององค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ว่า เกี่ยวข้องกับการคิดหาคำตอบในมนุษย์ที่ต้องการความหลากหลายแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งความคิดสร้างสรรค์นี้ถือว่าเป็นทักษะเฉพาะบุคคล บางคนมีความคิดนี้ในปริมาณมากแต่มีเวลาจำกัด ซึ่งลักษณะความคิดที่แปลกใหม่นี้เป็นสิ่งที่คนอื่นอาจจะคาดไม่ถึง เป็นผลมาจากความช่างสังเกตเฉพาะบุคคลและค่อย ๆ พัฒนารายละเอียดดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น พื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์นี้จะช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมและเกิดความได้เปรียบในหลาย ๆ โอกาส ดังเช่นงานวิจัยที่ได้ศึกษาและพบว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์ส่งผลให้มีความสามารถในการเจรจาต่อรองเชิงบูรณาการ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เลือกทดลองในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีสุดท้ายของคณะสังคมศาสตร์จำนวน 208 คน ผลลัพธ์เชิงบวกที่เกิดขึ้น คือ นิสิตที่มีความคิดสร้างสรรค์หรือทักษะการคิดริเริ่มในระดับสูง จะมีความสามารถในการเจรจาต่อรองเชิงบูรณาการโดยรวมสูงเช่นกัน เพราะทักษะความคิดสร้างสรรค์และกระบวนการเจรจาต่อรองดังกล่าวมีองค์ประกอบคล้ายกันคือ มีพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ดังนั้น การให้ได้มาซึ่งแนวทางแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องใช้ความคิดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความหลากหลายและขยายองค์ความรู้ไปอย่างไม่สิ้นสุดจนกว่าจะพบเจอหัวใจของปัญหานั้น และเป็นแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุด เป็นประโยชน์ที่สุดต่อทุกฝ่าย แน่ใจว่ากระบวนการคิดเพื่อ

แก้ปัญหาหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของคำถามบางอย่างอาจจะเป็นเรื่องทั่วไปในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แต่การหาแนวคิดหรือวิธีการรูปแบบใหม่ ๆ โดยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นี้ จะนำมาซึ่งสิ่งใหม่ที่อาจจะได้มากกว่าคำตอบที่คาดหวัง ไม่เพียงแต่ตอบคำถามถูกต้องแต่ยังเกิดทางเลือกเพิ่มขึ้นอีก ดังนั้นในบทบาทของกลุ่มทดลองที่เป็นนิสิต จึงควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรที่จะศึกษาและพัฒนาหลักสูตรหรือรูปแบบการสอน ตลอดจนศึกษาพื้นที่การเรียนรู้รอบข้างว่า มีอะไรที่เกี่ยวข้องอันจะส่งผลให้นิสิตมีความสามารถด้านความคิดมากขึ้นและจะต่อยอดเพื่อประยุกต์ใช้ในการเจรจาต่อรองหรือในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้อย่างไม่มีสิ้นสุด เพราะพื้นฐานของนิสิตมีความคิดสร้างสรรค์อยู่แล้ว การแสดงออก การแสดงความคิดเห็นหรือการขยายความรู้ จึงเป็นเรื่องที่ต่อยอดจากความสามารถที่ถูกพัฒนาแล้ว จนกระทั่งเติบโตขึ้นเป็นผู้ประกอบการหรือใช้ชีวิตในวัยทำงานก็ยังคงส่งผลเชิงบวกให้เกิดความกล้าคิด กล้าทำ มีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งยังเชื่อมโยงกับความฉลาดทางอารมณ์อีกด้วย ซึ่งเป็นความสามารถในการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ต่อสังคมที่อยู่ (ปวยลหวง ดันติพิสุทธิ งามลมัย ผิวเหลียง และ ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน 2566) และ Thomas G. Ryan และ Kimberley Brown. ได้กล่าวไว้ใน Musical Creativity: Measures and Learning ว่าความคิดสร้างสรรค์นักเรียนสามารถในพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี ดนตรีได้ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ แต่มีหลายปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ที่มีพื้นฐานที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผลการวิจัยขึ้นอยู่กับตัวแปรที่แตกต่างกันไป และสรุปว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งที่มีความเปราะบางอยู่เป็นส่วนประกอบซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า หลักของการสร้างสรรค์น่าจะขึ้นอยู่กับทัศนคติความไปในทิศทางที่แตกต่างกันได้เสมอ (Ryan & Brown, 2013)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้” เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน ทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Approach : Qualitative and Quantitative Research) โดยวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตการสอนของครูดนตรีในโรงเรียน ประกอบกับการสัมภาษณ์ครูดนตรี และวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์และแสดงผลของการทดสอบความเข้าใจของเนื้อหาหลักสูตรระยะสั้นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น รวมทั้งสำรวจและแสดงผลความพึงพอใจของนักเรียนเพื่อนำไปวิเคราะห์และอภิปรายผลต่อไป

ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

เบื้องต้นผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งคือ ข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามข้อมูลเอกสาร

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สื่อออนไลน์จากเว็บไซต์เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานเขียนเชิงวิชาการต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลดังนี้

- (1) หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2) สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
- (3) ห้องสมุดสมเด็จพระเทพรัตน์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
- (4) ห้องสมุดดนตรีวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- (5) หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

ข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ในประเด็นที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัย เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน - เดือนสิงหาคม 2566 ผ่านระบบออนไลน์ โปรแกรมซูม (Zoom) โปรแกรมไลน์ (Line) และสัมภาษณ์โดยตรง (Personal interview) โดยยึดความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหลัก เพื่อให้การสัมภาษณ์ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น จากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมและคัดแยกข้อมูลนำมารวบรวมเพื่อนำไปสู่การสนทนากลุ่ม Focus Group เพื่อหาแนวทางพัฒนาเป็นรูปแบบของหลักสูตรระยะสั้นที่จะใช้ทดลองในการศึกษาครั้งนี้ต่อไป ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับครูที่สอนดนตรีที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มุ่งให้กระบวนการสัมภาษณ์เป็นไปอย่างยืดหยุ่นและไม่เป็น

ทางการมากนัก เพื่อให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้ประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยเลือกนั้น ครอบคลุมเนื้อหาต่าง ๆ ได้แก่

- (1) แนวคิดในการจัดการสอนที่เน้นด้านความคิดสร้างสรรค์
- (2) ความสำคัญจำเป็นของความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้
- (3) หลักการออกแบบหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีที่เน้นด้านความคิดสร้างสรรค์

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์

หลังจากได้เก็บข้อมูลเบื้องต้นก็เริ่มทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาร่วมสนทนา (Focus Group) ร่วมมือกันในการสร้างหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาโดยวางกระบวนการเป็นลำดับดังนี้

- อธิบายถึงวัตถุประสงค์ในงานวิจัยครั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน
- เริ่มโครงร่างหลักสูตรในภาพกว้างแต่ครอบคลุมในทุกมิติ
- ตรวจสอบหลักสูตรกับผู้เชี่ยวชาญในเบื้องต้นทั้งในด้านเนื้อหาและการประเมิน
- ได้หลักสูตรที่ผ่านการสนทนากลุ่มในครั้งแรกกลับมาแก้ไขปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในงานวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสอนดนตรีที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านดนตรีซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งตามสังกัด คือ ครูสอนดนตรีสังกัดโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ระดับประถมศึกษา 518 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 233 โรงเรียน แบ่งตามระดับชั้นเรียนดังนี้

ระดับประถมต้น

สังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 431 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 37 โรงเรียน

สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) จำนวน 50 โรงเรียน

ระดับประถมปลาย

สังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 431 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 37

โรงเรียน

สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) จำนวน 50 โรงเรียน

ระดับมัธยมต้น

สังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 109 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 124

โรงเรียน

สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) จำนวน - โรงเรียน

ระดับมัธยมปลาย

สังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 10 โรงเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 124 โรงเรียน

สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) จำนวน - โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสอนดนตรีที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านดนตรี ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดย ผู้วิจัยได้เลือกครูสอนดนตรีออกมาจากโรงเรียนในสังกัดสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 9 โรงเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 14 โรงเรียน และโรงเรียนในสังกัดสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) จำนวน 1 โรงเรียน ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้

ที่	โรงเรียน	จำนวนคน
1	ร.ร.รัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน	1
2	ร.ร.เทพศิลา	1
3	ร.ร.ดอนเมืองทหารอากาศบำรุง	1
4	ร.ร.บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี 2)	1
5	ร.ร.บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี 4)	1
6	ร.ร.จันทรีหุ่นบำเพ็ญ	1

7	ร.ร.นวมินทราชินูทิศบดินทรเดชา	1
8	ร.ร.สตรีวิทยา ๒	1
9	ร.ร.สุรศักดิ์มนตรี	1
10	ร.ร.วัดคู์ คูบอน (วัฒนานันท์อุทิศ)	1
11	ร.ร.ลาดปลาเค้าพิทยาคม	1
12	ร.ร.ดอนเมืองจตุรจินดา	1
13	ร.ร.บดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี 3)	1
14	ร.ร.เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	1
15	ร.ร.นวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา ๒	1
16	ร.ร.พรตพิทยพยัต	1
17	ร.ร.ประชาธิปไตย	1
18	ร.ร.มนต์จรัสสิงห์อนุสรณ์	1
19	ร.ร.ศึกษาศาสตร์	1
20	ร.ร.สารวิทยา	1
21	ร.ร.วัดคูบอน	1
22	ร.ร.ประชานิเวศน์	1
23	ร.ร.วัดทุ่งครุ	1
24	ร.ร.สกร. แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน	1
	รวม	24

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี หมายถึง กระบวนการศึกษา สร้าง และพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีที่เน้นเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นประเด็นหลักของงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดที่เกี่ยวข้องและสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมา มีชื่อว่า Compose Performance Singing (CPS)

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี Compose Performance Singing Curriculum โดยมีชื่อย่อว่า(CPS) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อใช้สอนดนตรีในรูปแบบความคิดสร้างสรรค์โดยมีเนื้อหาประกอบด้วยหลักการความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านตามทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด

(Guilford, 1967, น.145-151) ได้แก่ ความคิดคล่อง (Fluency) หมายถึง การคิดคำตอบที่เหมาะสมกับสิ่งเร้าได้มากอย่าง ต่อเนื่องและรวดเร็ว เป็นความคิดที่เน้นปริมาณ ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึงการคิดคำตอบได้หลายประเภทและหลายทิศทาง มีการแตกแขนงของความคิดออกไป ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างจากธรรมดา ไม่ซ้ำกับ ความคิดของคนส่วนใหญ่แต่ก็เป็นคำตอบที่เหมาะสมกับปัญหา ไม่เพ้อเจ้อ ไร้สาระ ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง การคิดในรายละเอียดหรือขั้นตอนมีการอธิบายขยายความหรือต่อเติมเสริมแต่งความคิดหรือสิ่งเร้าเดิมให้ละเอียดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และยังได้ถูกแบ่งประเภทของความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งผู้วิจัยได้นำความคิดสร้างสรรค์ 4 ประเภทที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ ประเภทของความคิดสร้างสรรค์ไว้นำมาประกอบเสริมเพื่ออภิปรายผลเชิงพรรณนา คือ

1) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทความเปลี่ยนแปลง (Innovation) คือ แนวคิดที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ เช่นทฤษฎีใหม่ การประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น เป็นความคิดโดยภาพรวมมากกว่าแยกเป็นส่วนย่อยบางครั้ง เรียกว่า “นวัตกรรม” ที่เป็นการนำเอาสิ่งประดิษฐ์ใหม่มาใช้ในการดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การใช้สมองกล เป็นต้น

2) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทการสังเคราะห์ (Synthesis) คือการผสมผสานแนวคิด จากแหล่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วก่อให้เกิดแนวคิดใหม่อันมีคุณค่า เช่น การนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปแก้ปัญหการบริหาร การให้หลักการคำนวณของลูกคิดและหลักทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มา ผสมผสานเป็นคอมพิวเตอร์ซึ่งกลายเป็นศาสตร์อีกสาขาหนึ่ง

3) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทต่อเนื่อง (Extension) คือ เป็นโครงสร้างหรือกรอบที่ได้กำหนดไว้กว้าง ๆ แต่ความต่อเนื่องเป็นรายละเอียดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานนั้น เช่น งานอุตสาหกรรม การสร้างรถยนต์ซึ่งในแต่ละปี จะมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จากต้นแบบเดิม

4) ความคิดสร้างสรรค์ประเภทลอกเลียนแบบ (Duplication) เป็นลักษณะการจำลอง หรือลอกเลียนแบบจากความสำเร็จอื่น ๆ โดยอาจจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้แปลกไปจากเดิมเพียงเล็กน้อยแต่ส่วนใหญ่ยังคงแบบเดิมอยู่ ซึ่งในหลักสูตรนี้ ใช้เวลาในการอบรมเป็นจำนวน 14 ชั่วโมง แบ่งการเรียนออกเป็น 2 วัน วันละ 7 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง

เนื้อหาตัวชี้วัด	หลักสูตร	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
1.ความรู้พื้นฐานทางดนตรี	ความรู้เรื่องจังหวะ การเขียนโน้ตอ่าน และออกเสียง	สามารถเข้าใจดนตรี อ่าน ร้อง เล่นเขียนโน้ตได้ในหลายรูปแบบ
2.ความรู้ความเข้าใจเรื่องความคิดสร้างสรรค์	ยกตัวอย่างดนตรีหลายรูปแบบแสดงให้เห็นความแตกต่างในเรื่องความคิดสร้างสรรค์	สามารถเข้าใจ และมีแนวทางในการสร้างงานได้ในหลายรูปแบบและคิดวิเคราะห์ในผลงานต่างๆได้
3.ความรู้ในด้านประพันธ์เพลง	สอนให้คิดและสร้างจากงานปกติให้เป็นรูปแบบสร้างสรรค์ตามแนวคิดกิลฟอร์ด	สามารถสร้างเพลงได้ด้วยหลักการใหม่ๆ และคิดวิเคราะห์ในผลงานอื่นได้
4 ความรู้ในด้านการปฏิบัติเครื่องมือ	แสดงให้เห็นถึงความต่างในเทคนิคการแสดงพร้อมแสดงหลักการและเหตุผล	สามารถสร้างแนวทางความคิดและเทคนิครวมถึงแนวทางการแสดงในรูปแบบของตนเองได้
5 ความรู้ในด้านการร้องเพลง	สอนการร้องแบบเทคนิคต่างๆและการแปรลีลาทำนองให้เกิดเป็นงานชิ้นใหม่	สามารถออกเสียงร้องได้หลากหลายแนวดนตรีและหลายโหมดดนตรีเข้าใจเรียนรู้เทคนิคการออกเสียง

การวัดผลและประเมินผล

ในการวัดประเมินผลเราใช้การทดสอบหน้า-หลัง เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ ในการอบรมการเรียนรู้โดยจะต้องทดสอบความรู้ 20 ข้อ มีแบบถูก-ผิด 16 ข้อที่ ใช้วัดเชิงปริมาณ และอัตนัย 4 ข้อ เพื่อใช้วัดเชิงคุณภาพ

$$\text{ใช้สูตร } t = \frac{\bar{D}}{s_{\bar{D}}}$$

เมื่อ D = ความแตกต่างของค่าของตัวแปรตามแต่ละคู่

$$\bar{D} = \text{ค่าเฉลี่ยของ } D$$

d_i เป็นค่าเบี่ยงเบนของแต่ละความแตกต่างจากความแตกต่างเฉลี่ย

$$d_i = D_i - \bar{D}$$

$$s_D^2 = \frac{\sum d_i^2}{(n-1)} = \text{ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ } D$$

$$s_{\bar{D}}^2 = \frac{s_D^2}{n} \text{ เท่ากับ } s^2 \text{ ของค่าเฉลี่ยความแตกต่าง}$$

ในการทดสอบสมมติฐาน $H_0 : \bar{D} = 0$

$$\text{ดังนั้น } t = \frac{\bar{D}}{s_{\bar{D}}}$$

$$\text{ช่วงความเชื่อมั่นเท่ากับ } 95\% C.L. = \bar{D} \pm t_{0.05} s_{\bar{D}}$$

และการวัดผลลัพธ์ของการใช้หลักสูตรด้านความพึงพอใจของนักเรียนนักเรียน

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน มัชฌิมเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum_{i=1}^n X_i$ แทน ผลรวมตัวเลขหรือค่าคะแนนแต่ละตัว

n แทน จำนวนทั้งหมดในกลุ่มตัวอย่าง

3.1 แบบแผนการวิจัย

สอบก่อน	ตัวแปร	สอบหลัง
T1	หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์	T2

การวิจัยจะเป็นการเรียนการสอนดนตรีที่มีการทดสอบก่อนและหลังเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.3.1 หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี Compose Performance Singing โดยมีชื่อย่อว่า (CPS) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรม หนังสือ วารสาร สื่อออนไลน์จากเว็บไซต์เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานเขียนเชิงวิชาการต่าง ๆ เพื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่าง และ ผู้วิจัยดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยเชิญนักวิชาการทางดนตรีศึกษามาทำการพิจารณาหลักสูตรฉบับร่าง และผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดย ผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีศึกษา ภายหลังจากได้พัฒนาหลักสูตรตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการอบรมหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี โดยเชิญกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสอนดนตรีที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านดนตรีซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน ดำเนินการอบรมและวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการอบรม จากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาผลลัพธ์ภายหลังหลังจากการอบรมหลักสูตร โดยการลงพื้นที่ภาคสนามไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี และทำการสอบถามความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

3.3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องดนตรีสร้างสรรค์ เป็นแบบถูก-ผิด จำนวน 16 –ข้อและอัตนัยจำนวน 4 ข้อ ซึ่งมีประเด็นในการทดสอบดังนี้

(1) ความสามารถในการประพันธ์เพลงเพื่อการสอนดนตรี (CompoSE) แบ่งการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ 4 ประการ ได้แก่ ความคิดคล่อง (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) (2) ความสามารถในการบรรเลงดนตรีเพื่อการสอนดนตรี (Performance) แบ่งการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ 4 ประการ ได้แก่ ความคิดคล่อง (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) และ

ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) (3) ความสามารถในการร้องเพลงเพื่อการสอนดนตรี (Singing) แบ่งการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ 4 ประการ ความคิดคล่อง (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

3.3.3 แบบทดสอบวัดความพึงพอใจ ภายหลังหลังจากการอบรมหลักสูตร โดยศึกษา กับครูสอนดนตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 24 คน และ นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครู จำนวน 120 คน ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบความพึงพอใจ 5 ระดับ

ขั้นตอนการสร้างหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี Compose Performance Singing Curriculum

(1) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลของสาระการสอนดนตรีในหลักสูตรแกนกลางกลุ่ม สาระการเรียนรู้ศิลปะ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีโรงเรียนใน กรุงเทพมหานคร หลักสูตรดนตรีและตัวชี้วัดตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ ดนตรี และทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ จากหนังสือ วารสาร สื่อออนไลน์จากเว็บไซต์เอกสารทาง วิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานเขียนเชิงวิชาการต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลดังนี้

- (1) หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- (2) สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
- (3) ห้องสมุดสมเด็จพระเทพรัตน มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา
- (4) ห้องสมุดดนตรีวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- (5) หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

(2) ออกแบบโครงร่างของหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี โดย กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กระบวนการ เรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แหล่งการเรียนรู้ สื่อการสอน กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้

(3) ดำเนินการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยเชิญนักวิชาการดนตรีและนัก ดนตรีที่มีประสบการณ์ทางการสอน และการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี จำนวน 10 ท่าน โดยมี คุณสมบัติ ดังนี้ (1) สำเร็จการศึกษาทางดนตรีโดยตรงระดับปริญญาตรีขึ้นไป (2) มีประสบการณ์ ทางการสอนและการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีไม่ต่ำกว่า 10 ปี (3) ได้รับการยอมรับจากแวดวง ดนตรีว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญในระดับสูง เพื่อนำความรู้และ ประสบการณ์ของท่านเหล่านี้มาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อพิจารณาหลักสูตรฉบับร่าง และ ร่วมพัฒนาปรับปรุงให้หลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีนี้สามารถต่อยอดด้านความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งรายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย ได้แก่

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.โดม สว่างอารมณ์ 2) รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ ชันธิศิริ 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจิภาส ภูธนัญญภัทร 4) นายขุนอิน โตสง่า 5) นายเมธวัชร (เทวัญ) ทรัพย์แสนยากร 6) นายนพดล ฉิมท้วม 7) นางกนกวรรณ เกิดจันทร์ 8) นายวิษณุ กลีบรักซ้อน 9) นายพรอานน สรรพนิล 10) นายธีราเศษฐ์ พิสุทธิรัตน์

ผู้วิจัยดำเนินการร่วมร่างหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิด สร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (CPS) เสร็จสิ้น ก็ได้ใช้เวลามาตรวจทานปรับปรุง ใน เรื่องของจุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาสาระ ประสิทธิภาพการเรียนรู้ และวิธีการ ประเมินผลให้ดีขึ้นจึงกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบค่า IOC อีกครั้งครั้งก่อนที่จะนำไปใช้ใน กระบวนการวิจัย

(4) นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เรียบเรียงเพื่อพัฒนาหลักสูตร ความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี และดำเนินการ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบค่า IOC จำนวน 5 ท่าน ผู้วิจัยสร้างแบบ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อประเมินความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC : Index of item objective congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ดังนี้

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.เอกชัย พุทธิรัฐ
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยนุญ ภูเทศ
- 3) รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์
- 4) รองศาสตราจารย์ ดร.ภณ วชิระนิเวศ
- 5) รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรศ อัมโร

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่					ค่า IOC	ผล ประเมิน
	1	2	3	4	5		

1. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.1 สารสำคัญเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.2 เนื้อหาของหลักสูตรเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.3 ด้านการแต่งทำนองดนตรี	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.4 ด้านการลงมือปฏิบัติ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.5 ด้านการร้อง	1	1	0	1	1	0.6	ใช้ได้
1.6 ขั้นตอนในกิจกรรมการอบรมดนตรีสร้างสรรค์เพื่อ ออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.7 เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.8 เนื้อหาสอดคล้องกับทฤษฎีที่อ้างอิง	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.9 ลำดับการเรียนรู้ในหลักสูตรระยะสั้นเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.10 ภาษาและข้อความที่ใช้เหมาะสม	1	1	0	1	1	0.6	ใช้ได้
1.11 มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.12 เนื้อหาส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.13 ความเหมาะสมกับกลุ่มทดลอง (ครูดนตรี)	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.14 หลักสูตรมีความดึงดูด น่าสนใจ	1	0	1	1	1	0.6	ใช้ได้
1.15 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
ค่า IOC รวม							
สรุป ค่า IOC รวมมีค่ามากกว่า 0.50 อยู่ระดับถือว่าใช้ได้							

(5) แหล่งการเรียนรู้ / สื่อการสอน / นวัตกรรม

แหล่งการเรียนรู้ตามสถานศึกษา เช่นโรงเรียน แหล่งการเรียนรู้ตามอัยาศัย หรือตาม
ท้องถิ่น สื่อสิ่งพิมพ์ ต่างๆ วารสาร หนังสือ แบบฝึกหัด เอกสารประกอบการสอน หรือ จาก
ประสบการณ์โดยตรง สื่อเทคโนโลยี รูปแบบมัลติมีเดียต่างๆ เช่นคอมพิวเตอร์ ทีวี วิดีโอ โปรแกรม
ทาง การศึกษาต่างๆ

(6) การวัดผลและการประเมินผล

(1) การวัดผลสัมฤทธิ์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของผู้เข้าอบรม

(2) การวัดความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม และนักเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการประเมินผลหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเข้าไปสังเกต สัมภาษณ์ และทดสอบ ครูดนตรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย และทำการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อประเมินประสิทธิผลหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรี โดย กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินทักษะที่ครูดนตรีจะได้จากการฝึกอบรมระยะสั้น แล้วนำไปปรับคิดสร้างในการออกแบบการเรียนรู้ได้ เช่น การสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ การเรียนรู้สุนทรีภาพ รวมทั้งทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การมีความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงจำเป็นที่จะต้องนำมาประยุกต์สร้างเป็นรูปแบบการสอนสำหรับการสอนนักเรียนกลุ่มพิเศษนี้ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู สามารถบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ ได้ ตามพื้นฐานของวิชาดนตรีซึ่งจะไปสู่จุดหมายสุดท้ายคือนักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติเครื่องมือได้ ด้วยวิธีการผ่านจากกระบวนการความคิดของครู

2.แบบวัดผลสัมฤทธิ์ผลการเรียน

2.1 ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มศิลปะดนตรี ด้านเนื้อหา จุดประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จากเอกสารและตำราต่าง ๆ

2.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเอกสาร และตำรา จุดมุ่งหมาย รวมถึงจำนวนข้อของแบบทดสอบ

2.4 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ตามแนว ชวาล แพรัตกุล (2520: 1-407) และสร้างแบบทดสอบจำนวน 15 ข้อเป็นแบบถูกผิด 10 ข้อและอัตนัย 5 ข้อ

2.5 นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจความตรงเนื้อหา วัดคุณภาพประสงค์และข้อเสนอแนะ แล้วนำมาแก้ไขให้ถูกต้อง โดยกำหนดคะแนนความเห็นไว้ดังนี้

คะแนน +1	แน่ใจข้อสอบมีความสอดคล้องจุดประสงค์
คะแนน 0	ไม่แน่ใจข้อสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
คะแนน -1	แน่ใจข้อสอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

2.6 นำแบบทดสอบเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเลือกค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

3. แบบศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน

3.1 สร้างแบบสอบถามสรุปผลสัมฤทธิ์ปลายทางที่กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้หลังจากผ่านการอบรมหลักสูตร CPS แล้วนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ในการสอนเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการเรียนการสอนของครู ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ประเมินในด้าน

1. ความพึงพอใจต่อการสอน 2 ข้อ
2. ความพึงพอใจต่อเนื้อหา 2 ข้อ
3. ความพึงพอใจต่อวิธีการนำเสนอ 2 ข้อ
4. ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม 2 ข้อ
5. ความพึงพอใจในเรื่องความใหม่่นวัตกรรม 2 ข้อ

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจ ในการสอนของครูหรือกิจกรรมที่สร้างขึ้น นำมาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประเมิน

3.2 การดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูล

1 ก่อนเรียนใช้แบบทดสอบอะไร แบบข้อสอบ จำนวน 20 ข้อแบบถูกผิด 16 ข้อ และอัตนัย 4 ข้อ

2 ดำเนินการอบรม 2 วันๆละ 7 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมงหลังอบรมเสร็จจบทดสอบหลังเรียน ใช้ชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน

4 ตรวจให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์

4. สถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมสอดคล้องของเครื่องมือใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คำนวณค่าตามสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$$\sum R = \text{ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

Σ^R คือ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ และเกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมสอดคล้องของเครื่องมือ คือ IOC มากกว่า 0.50 ถือว่าเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมีความครอบคลุม สอดคล้องกับเนื้อหา และสามารถนำไปทดลองใช้ได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรี
สำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์และสมมุติฐานดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการ
ออกแบบการจัดการเรียนรู้

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร

3. เพื่อวัดความพึงพอใจของครูและนักเรียนภายหลังหลังจากการอบรมหลักสูตร

สมมุติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนตามหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อน
เรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 80)

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนดนตรีของครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนน
ความพึงพอใจมากกว่าร้อยละ 80

หลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรี

ความเป็นมา

การศึกษาในหลักสูตรได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาดนตรีมากขึ้น สังเกตได้
จากพระราชบัญญัติการศึกษานับจากอดีตถึงปัจจุบัน มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีใน
หลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ได้เรียนรู้ทฤษฎีดนตรีชั้น
พื้นฐาน สาระสำคัญทางดนตรีต่าง ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา ประโยชน์ของดนตรี ประเภท
ของดนตรี โอกาสในการเลือกใช้ดนตรี ดนตรีในวัฒนธรรมทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ
การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการปฏิบัติดนตรีตามโอกาส เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าประโยชน์
และตระหนักคุณค่าของดนตรีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้ศิลปะในหลักสูตร แต่เนื่องจาก
เป็นการจัดการศึกษาที่มีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ขนาดของโรงเรียน ความพร้อมทางด้านอาคาร
สถานที่ สื่อการสอน การจัดการเรียนการสอน และบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ได้สำเร็จ
การศึกษาทางดนตรีโดยตรง หรือ มีความเชี่ยวชาญในการสอนบางสาขา ไม่สามารถสอนได้
ครอบคลุมตามเนื้อหาหลักสูตรที่วางไว้ หนังสือเรียนและแหล่งศึกษาหาความรู้ที่ไม่เพียงพอ การ
ขาดงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการศึกษาดนตรี ตลอดจนแนวทางในการสอนของครูที่ควรเน้น

ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติการสอน เหล่านี้ยังเป็นปัญหาสำคัญสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบการศึกษาไทย

หลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรี CPS ที่มีการปรับปรุงขึ้นใหม่โดยผู้วิจัยนี้ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาดนตรีสำหรับครูผู้สอนและนักเรียน เพื่อก่อให้เกิดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนดนตรีที่ส่งผลดีขึ้นและสอดคล้องกับบริบททางการศึกษาในประเทศไทยจึงได้มีการเน้นเรื่องของความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมเข้ามาในเรื่องดนตรีสากลและดนตรีไทย ซึ่งแต่ละประเภทก็มีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งพื้นฐานในการเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต่อยอดไปสู่การฝึกเทคนิคในขั้นสูง จนถึงขั้นออกแบบความคิดสร้างสรรค์ได้ และสามารถทำให้นักดนตรีที่นักเรียน หรือนักแต่งเพลงที่มีคุณภาพ เราจะต้องเรียนรู้หรือความเข้าใจการบรรเลงเครื่องดนตรี การร้องเพลง การประพันธ์เพลง ที่เป็นกิจกรรมแสดงออกทางดนตรีแสดงถึงความรู้ด้านดนตรี ความซาบซึ้ง ความมีสุนทรียภาพ สามารถถ่ายทอดความรู้สึกได้ด้วยวิธีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องโดยต้องอาศัยทักษะพื้นฐานที่ดี มีความ ดนตรีสร้างสรรค์

สาระสำคัญของหลักสูตร

สาระสำคัญของการอบรมนี้มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านดนตรีอย่างรอบด้านผ่าน 3 มิติหลัก ได้แก่ การแต่งทำนอง (Composition) การปฏิบัติดนตรี (Performance) และ การร้อง (Singing) โดยในแต่ละด้านจะพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม ดังนี้

1. ด้านการแต่งทำนอง (Composition)

มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในหลักการแต่งและแปรทำนองเพลง มีทักษะในการประพันธ์เพลงทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล ตลอดจนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้จากต้นแบบ (Model) ที่สามารถนำไปใช้สอนได้ในระยะเวลาอันสั้น พร้อมทั้งมีทัศนคติที่ดี เห็นคุณค่าทางศิลปะ และสามารถวิเคราะห์หรือนิยมในงานประพันธ์ได้อย่างมีวิจารณญาณ

2. ด้านการลงมือปฏิบัติ (Performance)

มุ่งพัฒนาองค์ความรู้ในด้านเทคนิคการฝึกซ้อมดนตรีและการปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ อย่างเป็นระบบ มีทักษะในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาในการฝึกซ้อมของผู้เรียน สามารถนำเสนอวิธีการที่เหมาะสมทั้งในบริบทของดนตรีไทยและดนตรีสากล อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดี มีความเข้าใจในคุณค่าทางสุนทรียะ และเห็นความสำคัญของการปฏิบัติดนตรีอย่างลึกซึ้ง

3. ด้านการร้อง (Singing)

มุ่งพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เสียงร้องที่ถูกต้อง การออกเสียงที่มีคุณภาพ และความเข้าใจในโครงสร้างของบันไดเสียง ผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์ปัญหาการร้องในแต่ละบุคคล ออกแบบชุดฝึกได้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมกับทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล พร้อมปลูกฝังทัศนคติที่ดี มีความชื่นชมในคุณค่าความงามของเสียงเพลง และสามารถอธิบายแนวทางการร้องอย่างเหมาะสมกับบริบทได้อย่างมีวิจารณญาณ

หลักการของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และการวัดประเมินผล โดยครูผู้สอนมีอิสระในการบริหารจัดการสอนด้วยความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับตัวชี้วัดการเรียนรู้ตามช่วงชั้นของกระทรวงศึกษาธิการ

2. เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ทางดนตรี เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะทางดนตรีที่มีความหลากหลาย และสามารถบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ให้มีความสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผล

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

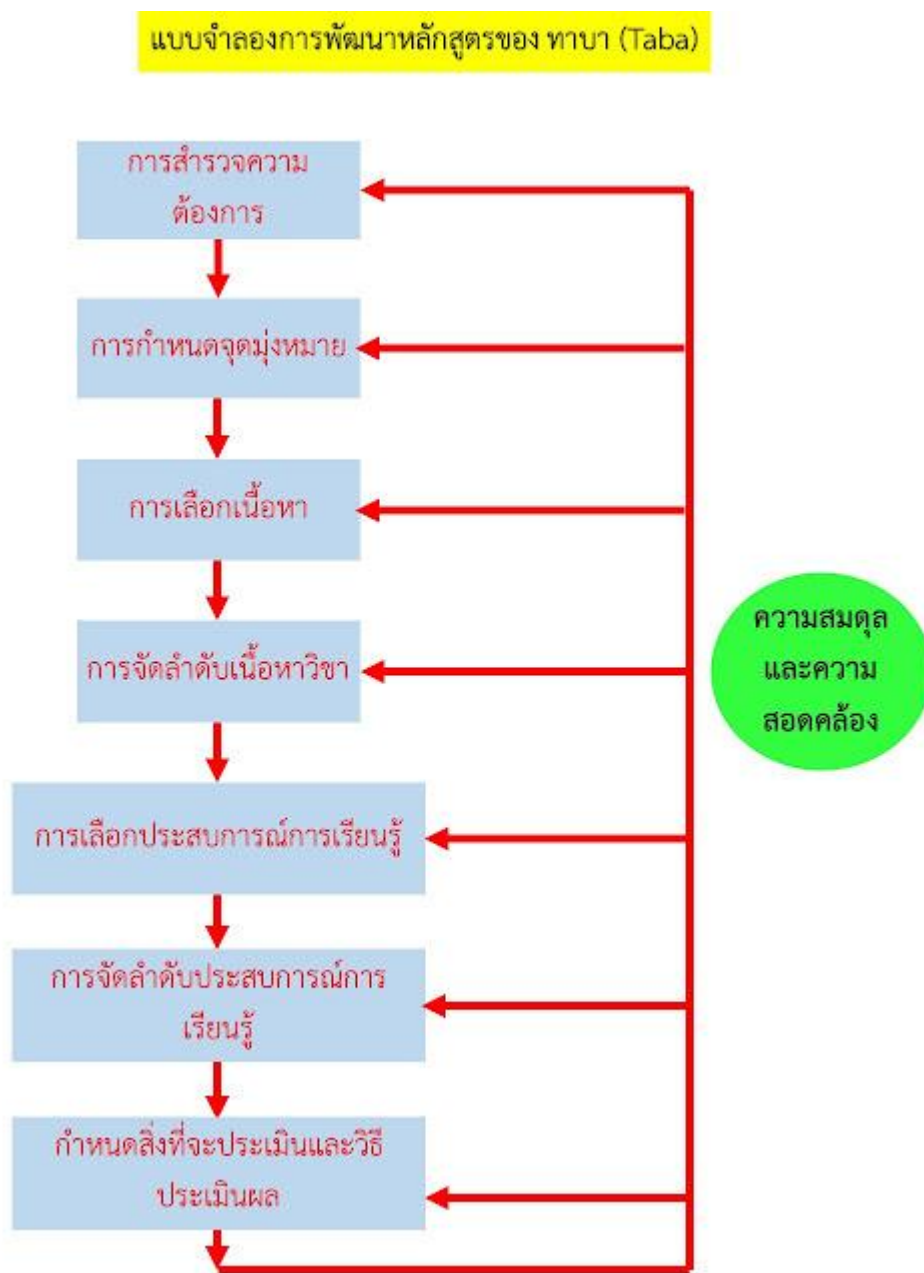
1. เพื่อให้ผู้ผ่านการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจวิธีการสอนดนตรีรูปแบบสร้างสรรค์เพื่อสามารถจะพัฒนาไปสู่การออกแบบในชุดการเรียนรู้การสอนได้

2. เพื่อพัฒนาการบูรณาการทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์โดยอาศัยวิชาการและประสบการณ์มาเรียนรู้ร่วมกัน

3. เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการสอนดนตรี และการจัดกิจกรรมทางดนตรีร่วมกับวิทยากรที่มีความรู้ความคิดสร้างสรรค์ที่ต่างกัน

เนื้อหาของหลักสูตร

เนื้อหาสาระหลักสูตรผู้วิจัยได้ใช้หลักการรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Hilden Taba) ที่มีลักษณะจากล่างขึ้นบน (Grassroots Approach) ที่กล่าวว่าหลักสูตรควรมาจากครูผู้สอนมากกว่าผู้บริหารระดับสูง ที่มีทั้งหมด 7 ชั้น

<https://lifestyemyself.blogspot.com/p/tafa.html>

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาผลของการพัฒนาและการทดลองใช้หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ แบ่งตามกระบวนการวิจัยได้ 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

1.1.1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี (Compose Performance Singing Curriculum)

(1) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลของสาระการสอนดนตรีในหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรี

(2) ออกแบบโครงร่างของหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี โดย กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แหล่งการเรียนรู้ สื่อการสอน กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้

(3) ดำเนินการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยเชิญนักวิชาการดนตรีและนักดนตรีที่มีประสบการณ์ทางการสอน และการสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรี จำนวน 10 ท่าน เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ของท่านเหล่านี้มาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อพิจารณาหลักสูตรฉบับร่าง และร่วมพัฒนาปรับปรุงให้หลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีนี้สามารถต่อยอดด้านความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการร่วมร่างหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรีด้านความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ (CPS) เสร็จสิ้น ก็ได้ใช้เวลามาตรวจทานปรับปรุง ในเรื่องของจุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาสาระ ประสบการณ์เรียนรู้ และวิธีการประเมินผลให้ดีขึ้นจึงกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจหาค่า IOC อีกครั้งก่อนที่จะนำไปใช้ในกระบวนการวิจัย

(4) นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เรียบเรียงเพื่อพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจหาค่า IOC จำนวน 5 ท่าน ผู้วิจัยสร้างแบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อประเมินความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC : Index of item objective congruence)

(5) ภายหลังจากได้พัฒนาหลักสูตรตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการอบรมหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี โดยมีการกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

หลักสูตรของการเรียนดนตรีในทุกระดับชั้นที่ได้มีการปรับปรุงขึ้นใหม่ ได้มีการเน้นเรื่องของความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมเข้ามาในเรื่องดนตรีสากลและดนตรีไทย ซึ่งแต่ละประเภทก็มีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งพื้นฐานในการเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต่อยอดไปสู่การฝึกเทคนิคในขั้นสูง จนถึงขั้นออกแบบความคิดสร้างสรรค์ได้และสามารถทำให้นักดนตรีที่นักเรียนหรือนักแต่งเพลงที่มีคุณภาพ เราจักต้องเรียนรู้หรือความเข้าใจการบรรเลงเครื่องดนตรี การร้องเพลง การประพันธ์เพลง ที่เป็นกิจกรรมแสดงออกทางดนตรี แสดงถึงความรู้ด้านดนตรี ความซาบซึ้ง ความมีสุนทรียภาพ สามารถถ่ายทอดความรู้สึกได้ด้วยวิธีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้องโดยต้องอาศัยทักษะพื้นฐานที่ดี มีความตั้งใจ มีสมาธิ มีวินัย และฝึกบ่อยครั้งจนให้เกิดความชำนาญนำไปสู่ความคิดนอกกรอบคือ งานดนตรีสร้างสรรค์

การออกแบบวิธีการสอน

วิธีสอนแบ่งออกเป็น สอนเนื้อหา หลักการ วิธีการ ที่จะต้องเป็นรูปแบบที่แตกต่างจากการสอนปกติ และจะต้องเห็นผลที่ชัดเจนกับช่วงระยะเวลาอันสั้น

วิธีการสอนเริ่มต้น จากการนำเสนอให้รู้ และให้คิดตาม รวมทั้งการมีส่วนร่วม ทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ พร้อมทั้งมีแนวทางวิธีการนำความรู้ที่ได้สามารถนำไปต่อยอด ปรับปรุงแนวทาง หรือสร้างรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นเองได้เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มนักเรียนที่อาจจะมีแตกต่างกันไป โดยยึดหลักการ 3 หลักที่จะต้องมีการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้คือ ตัด เดิม ต่อ

ตัด คือการที่ครูที่ผ่านการอบรมจะมองเห็นถึงแนวคิดจากตัวอย่างการอบรมนำไปสู่กระบวนการความคิดใหม่โดยตัดสาระบางส่วนที่มองเห็นว่าน่าจะดีกว่าในแบบเดิม

เดิม คือ การมองเห็นแนวทางที่ควรจะต้องมีการสร้างเสริมจากชุดความรู้ที่ได้รับ อาจจะเพิ่มแนวคิด และวิธีการเข้าไปเพื่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นจากของเดิม

ต่อ คือความคิดรวบยอดที่มองเห็นต่างแล้วสร้างเป็นผลงานขึ้นมาใหม่โดยได้หลักและรูปแบบจากชุดตัวอย่างของการอบรมมาเป็นต้นแบบซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปแบบสิ้นเชิงก็ได้

เนื้อหาทางดนตรีในหลักสูตรนี้ ผู้วิจัยได้จัดเป็นการให้เรียนรู้ 3 ปัจจัยหลักคือ การเล่น การร้อง และการประพันธ์ โดยจะมีวิธีการสอนไปในเชิงสร้างสรรค์ซึ่งจะแตกต่างจากการสอนในรูปแบบปกติ วิธีการดังกล่าวแบ่งได้เป็น 3 วิธี ได้แก่

1. ด้านการแต่งทำนองดนตรี (Composition) วิธีการคิดการสอนโน้ต คอร์ด แบบสร้างสรรค์

2. ด้านการลงมือปฏิบัติ (Performance) วิธีการสอนปฏิบัติ แบบสร้างสรรค์

3. ด้านการร้อง (Singing) วิธีการร้องออกเสียง แบบสร้างสรรค์และเมื่อนำวิธีการสอนเชิงสร้างสรรค์ประกอบกับคุณลักษณะในการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1.ด้านการแต่งทำนองดนตรี (Composition) โดยจะถูกแบ่งย่อยเน้นสาระเป็น 3 แนวทางคือ

1.1 ด้านความรู้ (Knowledge) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถ เข้าใจเรื่องวิธีการแต่งทำนอง แปรทำนอง โดยสามารถเกิดความคิดใหม่ในการสร้างชุดความรู้ได้ด้วยการเรียนรู้จากวิธีการตัวอย่าง (Model) ที่สร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการสอนในระยะเวลาอันสั้น สามารถเข้าใจและอธิบายหลักการในการออกแบบชุดการเรียนรู้ได้

1.2 ด้านทักษะกระบวนการ (Process) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถรู้กระบวนการประพันธ์เพลงในหลายรูปแบบ สามารถปรับเปลี่ยนหลักการวิธีการ หลักการผสมผสาน วิชาการประพันธ์ครบทั้ง ดนตรีไทย และดนตรีสากล

1.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ผู้ผ่านการอบรมสามารถบรรยายคุณลักษณะของผลงานการประพันธ์ทางด้าน คุณค่า (Value) ความรู้สึกรสนิยม (esthetic) และทัศนคติที่ดีต่อผลงานการประพันธ์เพลงต่าง ๆ ได้

2. ด้านการลงมือปฏิบัติ (performance) โดยจะถูกแบ่งย่อยเน้นสาระเป็น 3 แนวทางคือ

2.1 ด้านความรู้ (Knowledge) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถ เข้าใจวิธีการปฏิบัติเครื่องมือพื้นฐานเทคนิคการเล่นเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ หลักการฝึกซ้อม สร้างความเข้าใจอย่างเป็นระบบ สามารถสร้างรูปแบบทักษะแนวคิดใหม่ได้และสามารถเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติเครื่องมือ และสามารถเกิดความคิดใหม่จากการเรียนรู้ด้วยวิธีการตัวอย่าง (Model) ที่สร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการสอนในระยะเวลาอันสั้น สามารถเข้าใจและอธิบายหลักการในปฏิบัติเครื่องมือได้เป็นอย่างดี

2.2 ด้านทักษะกระบวนการ (Process) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถรู้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติเครื่องมือและสามารถมีวิธีการแก้ไขได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หรือนำเสนอแนวทางใหม่ ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ครบทั้ง ดนตรีไทย และดนตรีสากล

2.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ผู้ผ่านการอบรมสามารถบรรยายคุณลักษณะของแนวทางเทคนิคต่าง ๆ ได้ มีความรู้ความเข้าใจถึงเห็นคุณค่า(Value) ความรู้สึกรสนิยม (aesthetic) และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติเครื่องมือดนตรี

3. ด้านการร้อง (Singing) โดยจะถูกแบ่งย่อยเน้นสาระเป็น 3 แนวทางคือ

3.1 ด้านความรู้ (Knowledge) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถ เข้าใจวิธีการร้องเสียงโน้ตได้อย่างถูกต้องและการออกเสียงได้อย่างมีคุณภาพ มีความเข้าใจในเรื่องของบันไดเสียงในรูปแบบต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

3.2 ด้านทักษะกระบวนการ (Process) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถรู้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของการร้องเพลงในแต่ละบุคคลและสามารถเข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ไขหรือสามารถออกแบบชุดฝึกการร้องในแบบสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองซึ่งจะมีเนื้อหาครอบคลุมครบทั้ง ดนตรีไทย และดนตรีสากล

3.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ผู้ผ่านการอบรมสามารถบรรยายคุณลักษณะของแนวทางเทคนิคต่าง ๆ ของการร้อง การออกเสียงได้ รวมถึงความเหมาะสมในการร้องเพลงได้อย่าง มีความรู้ความเข้าใจถึงเห็นคุณค่า (Value) ความรู้สึกรสนิยม (Aesthetic) และทัศนคติที่ดีในการร้อง

จากการศึกษาวิชาดนตรีในหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดนตรีจัดอยู่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยดนตรีเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ มีความรู้คุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดความสำคัญของวิชา ดนตรีไว้ว่า ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์หิวพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรีในรูปแบบต่างๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

ในการจัดการศึกษาด้านดนตรีในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับไว้ดังนี้

โดยมีตัวชี้วัดรายช่วงชั้น (แยกตามช่วงชั้น ป.1-ม.6) สำหรับ สาระที่ 2 ดนตรี มาตรฐาน ศ 2.1 และ ศ 2.2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1-3 (ป.1-ป.3)

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด

ป.1-ป.3 (1) ร้องเพลงหรือบรรเลงดนตรีอย่างมีจังหวะ ทำนอง และแสดงออกทางอารมณ์

ป.1-ป.3 (2) สร้างสรรค์ทำนองหรือจังหวะอย่างง่าย

ป.1-ป.3 (3) บอกความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงหรือกิจกรรมทางดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

ตัวชี้วัด

ป.1-ป.3 (4) รู้จักดนตรีไทยพื้นบ้านในท้องถิ่น

ป.1-ป.3 (5) ฟังและแสดงความชื่นชอบดนตรีจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ป.4-ป.6)

มาตรฐาน ศ 2.1

ตัวชี้วัด

ป.4-ป.6 (1) ร้องเพลงบรรเลงดนตรีที่มีจังหวะ ทำนอง และรูปแบบหลากหลาย

ป.4-ป.6 (2) สร้างสรรค์จังหวะ ทำนอง หรือเพลงอย่างง่าย

ป.4-ป.6 (3) วิเคราะห์คุณค่าของดนตรีที่ฟังได้อย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ศ 2.2

ตัวชี้วัด

ป.4-ป.6 (4) อธิบายความแตกต่างของดนตรีไทย ภูมิภาคและดนตรีสากล

ป.4-ป.6 (5) อธิบายบทบาทของดนตรีในวิถีชีวิต พิธีกรรม หรือประเพณีต่างๆ

ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ม.1-ม.3)

มาตรฐาน ศ.2.1

ตัวชี้วัด

ม.1-ม.3 (1) ร้องเพลงและบรรเลงดนตรีตามรูปแบบและลักษณะที่ถูกต้อง

ม.1-ม.3 (2) สร้างสรรค์ทำนอง จังหวะ หรือเพลงสั้นๆ ด้วยเครื่องดนตรีหรือ

เสียงร้อง

ม.1-ม.3 (3) วิเคราะห์รูปแบบ องค์ประกอบ และความหมายของดนตรีที่รับ

ฟังหรือแสดง

มาตรฐานศ.2.2

ตัวชี้วัด

ม.1-ม.3 (4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์

และวัฒนธรรม

ม.1-ม.3 (5) แสดงความภูมิใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ดนตรีไทยหรือ

ดนตรีพื้นบ้าน

ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (ม.4-ม.6)

มาตรฐาน ศ.2.1

ตัวชี้วัด

ม.4-ม.6 (1) บรรเลงหรือร้องเพลงอย่างมีเทคนิคและการแสดงออกทาง

อารมณ์ที่ลึกซึ้ง

ม.4-ม.6 (2) สร้างสรรค์บทเพลงหรือเรียบเรียงดนตรีที่แสดงออกถึงความคิด

สร้างสรรค์และเทคนิคทางดนตรี

ม.4-ม.6 (3) วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าและบทบาทของดนตรีในมิติทางสังคม

วัฒนธรรม และสุนทรียศาสตร์

มาตรฐาน 2.2

ตัวชี้วัด

ม.4-ม.6 (4) วิเคราะห์บทบาทของดนตรีในแต่ละยุคสมัยและอิทธิพลที่มีต่อ

สังคมและวัฒนธรรม

ม.4-ม.6 (5) สืบค้นและนำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีไทย และ

ดนตรีสากล พร้อมแสดงแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา

ประเภทของหลักสูตร

หลักสูตร CPS เป็นการอบรมรูปแบบ Onsite ผู้อบรมต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และต้องเข้าร่วมการอบรมครบทั้ง 2 วัน จึงจะถือว่าผ่านการประเมิน

หลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรี ถูกสร้างขึ้นโดยมีกรอบของตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางปี 2551 เป็นกรอบแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่

ช่วงชั้นที่ 1 ประถมศึกษาปีที่ 1-3 (ป.1-ป.3)

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด (1) ร้องเพลงหรือบรรเลงดนตรีอย่างมีจังหวะ ทำนอง และแสดงออกทางอารมณ์

*ให้นักเรียนร้องเพลงซ้ำ แล้วออกท่าทางประกอบ เน้นความรู้สึกสนุกสนานและร้องอย่างมีความสุขในบทเพลง อาจจะมีเพลงร่วมสมัยใหม่ๆที่อยู่ในความสนใจเด็กร่วมด้วยก็ได้

ตัวชี้วัด (2) สร้างสรรค์ทำนองหรือจังหวะอย่างง่าย

*ให้ครูผู้สอนเล่นกีตาร์ร้องเพลงให้เด็กฟัง และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปรบมือให้จังหวะซ้ำเร็วตรงกับที่คนครูจะปรับเปลี่ยนความเร็วให้สอดคล้องกัน

ตัวชี้วัด (3) บอกความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงหรือกิจกรรมทางดนตรี

*ครูผู้สอนเล่นเพลงสยามานูสติ และเพลงอยุธยาเมืองเก่าให้นักเรียนฟังอย่างตั้งใจ แล้วสอบถามทีละคนว่าใครรู้สึกอย่างไร เพราะอะไรในแต่ละเพลงนี้ ผีการแสดงออก

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

ตัวชี้วัด (4) รู้จักดนตรีไทยพื้นบ้านในท้องถิ่น

*ถ้าครูเล่นแคน กับขลุ่ยได้นำมาเล่นให้นักเรียนฟัง ในลักษณะที่แสดงอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีทั้งสองชนิด แล้วถามความชอบส่วนบุคคล เพราะอะไร อยากฝึกเล่นไหม ทำไม

ตัวชี้วัด (5) ฟังและแสดงความคิดเห็นชอบดนตรีจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย

*เปิดเพลงวงโปงลางภาคอีสาน ให้ฟัง พร้อมเปิดเพลงจากวงกาเมลัน ให้นักเรียนได้ฟังเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง หรือว่ามีส่วนใดที่คล้ายคลึงกัน

โน้ตเพลงช้าง

เพลงช้าง 100%

- - - -	- - - ช	- - - ช	- - - ช
- - - -	- ช - ม	- ร - ม	- ช - ด
- - - -	- ช - ม	- ร - ม	- ด - ร
- ด - ล	- ด - ด	- ล - ช	- - ด -
- ด - ล	- - ดด	- ล - ช	- ด - -
- ช - ล	- ช - ม	- - - ร	- - - ด

เนื้อเพลงช้าง
 ช้าง ช้าง ช้าง
 น้องเคยเห็นช้างหรือเปล่า
 ช้างมันก็ตัวไม่เบา
 จมูกยาวๆ เรียกว่า งวง
 สองเขี้ยวโต้งวง เรียกว่า งา
 มีหู มีตา หางยาว

ที่มา: <https://x.com/Wagwajee1/status/1402258475716055050>

เนื้อเพลงสยามานุสสติ

ใครรานใครรักด้าว	แดนไทย
ไทยรบจนสุดใจ	ขาดดิน
เสียเนื้อเลือดหลังไหล	ยอมสละ สิ้นแล
เสียชีพไปเสียสิ้น	ชื่อก้องเกียรติงามฯ
หากสยามยังอยู่ยัง	ยืนยง
เราก็เหมือนอยู่คง	ชีพด้วย
หากสยามพินาศลง	ไทยอยู่ได้ฤฯ
เราก็เหมือนมอดม้วย	หมดสิ้นสกุลไทยฯ

เนื้อเพลง อยุธยาเมืองเก่า

อยุธยา เมืองเก่าของเราแต่ก่อน จิตใจอาวรณ์ มาเล่า สู้กันฟัง
 อยุธยา แต่ก่อน นี่ยัง เป็นดั่งเมืองทอง ของพี่น้อง เผ่าพงศ์ไทย
 เดียวนี้ ชีเป็น เมืองเก่า ชาวไทยแสนเศร้า ถูกข้าศึกรุกราน
 ชาวไทย ทุกคนหัวใจร้าวราน ข้าศึกเผาผลาญ แผลกราญ วอดวาย
 เราชน ชั้นหลัง ฟังแล้วเศร้าใจ อนุสรณ์ เตือนให้ ชาวไทยคงมั่น
 สัมครสมาน ร่วมใจกันสามัคคี คงจะไม่มี ใครกล้า ราชชาติไทย

รูปภาพการแสดงโปงลางดนตรีพื้นบ้าน

ที่มา: <https://www.thaihealth.or.th/data/content/19433/cms/ahiklmotvz37.jpg>

รูปภาพการแสดงดนตรีวงกลอง

<https://www.wonderfulpackage.com/uploads/moxie/Article/%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B5/Gamelan%20en.wikipedia.org.jpg>

ช่วงชั้นที่ 2 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ป.4-ป.6)

มาตรฐาน ศ2.1 ตัวชี้วัด

ป.4-ป.6/1 ร้องเพลงบรรเลงดนตรีที่มีจังหวะ ทำนอง และรูปแบบหลากหลาย

*ร้องเพลงหนูมาลี ในลักษณะการเปลี่ยน อัตราความเร็วที่ต่างกัน และเปลี่ยนบันไดเสียง เพื่อยังดูว่าสามารถจะทำได้หรือเข้าใจในวิธีการฝึกใหม่

ป.4-ป.6/2 สร้างสรรค์จังหวะ ทำนอง หรือเพลงอย่างง่าย

*สอนร้องเพลงเราสู้ แล้วให้นักเรียนร้องไปด้วยกันพร้อมออกแบบกริยาท่าทางให้สอดคล้องกับเพลง

ป.4-ป.6/3 วิเคราะห์คุณค่าของดนตรีที่ฟังได้อย่างมีเหตุผล

*เปิดเพลงบรรเลงประเภทเพื่อผ่อนคลาย ให้หลับตาฟัง แล้วลืมตาเพื่อดูภาพประกอบว่าเพลงกับภาพนั้นมีความสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร

มาตรฐาน ศ2.2 ตัวชี้วัด

ป.4-ป.6/4 อธิบายความแตกต่างของดนตรีไทย ภูมิภาคและดนตรีสากล

*ครูตีระนาดให้ฟังทั้งเพลงไทยและเพลงสากล แล้วเล่นกีตาร์ให้ฟังทั้งเพลงไทยและสากลเพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างและเข้าใจในหลักการและเหตุผล

ป.4-ป.6/5 อธิบายบทบาทของดนตรีในวิถีชีวิต พิธีกรรม หรือประเพณีต่างๆ

*เปิดเพลงที่หลากหลายแตกต่างกัน เช่นวงดนตรีไทยเดิม วงโยธวาทิต อธิบายให้เห็นถึงความต่าง

โน้ตเพลงหนูมาลี

เพลงศึกบางระจัน

ศึกบางระจันจำให้มั่นพี่น้องชาวไทย
 เกียรติประวัติสร้างไว้แด่ชนชาติไทยรุ่นหลัง
 แม้ชีวิตยอมอุทิศราชาติอับปาง
 เลือดไทยต้องมาไหลหลังท่าทัพแผ่นดินทอง
 ไทยคงเป็นไทยมิใช่ชาติเป็นเชลย
 ไทยมิเคยถอยร่นชนชาติศัตรู
 บางระจันแม่สิ้นอาวุธจะสู้
 สองดาบฟาดฟันศัตรูสู้จนชีพตนมลาย
 ตัวตายดีกว่าชาติตาย
 เพียงเลือดหยาดสุดท้ายขอให้ไทยคงอยู่
 แดนทองของไทยมิใช่ศัตรู
 แม้ใครรุกรานต้องสู้เพื่อกู้แผ่นดินทอง

<https://stu40325siteblog.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/02/m3.jpg>

<https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRf0tZfVKMbQiGZWTDiOK3oOG6D8-9VWYBC5Q&s>

ช่วงชั้นที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ม.1-ม.3)

มาตรฐาน ศ.2.1 ตัวชี้วัด

ม.1-ม.3 (1) ร้องเพลงและบรรเลงดนตรีตามรูปแบบและลักษณะที่ถูกต้อง

*เนื้อหาเพลงที่ใช้ร้องลูกทุ่งคือ เพลงสมศรี ของยิ่งยง ยอดบัวงาม และเพลงลูกทุ่งคือ เพลงเรือนแพ ของชินทร์ นันทนากร อธิบายถึงความแตกต่างที่นักเรียนสามารถจำแนกได้

ม.1-ม.3(2) สร้างสรรค์ทำนอง จังหวะ หรือเพลงสั้นๆ ด้วยเครื่องดนตรีหรือเสียงร้อง

*เปิดคลิปวิดีโอ ทอม แอนด์ เจอรี่ ในอิริยาบถต่างๆกัน ให้นักเรียนดูแล้วจินตนาการเสียงดนตรีประกอบ

ม.1-ม.3 (3) วิเคราะห์รูปแบบ องค์ประกอบ และความหมายของดนตรีที่รับฟังหรือแสดง

*เปิดวิดีโอ การแสดงระบำโนราห์ เปรียบเทียบกับการรำดูชาย สอนอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของทั้งสองเพลงนี้ลองสลับปรับเปลี่ยนไปมา

มาตรฐานศ.2.2 ตัวชี้วัด

ม.1-ม.3 (4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

*เปิดเพลงมอญร้องไห้ กับเพลง คลื่นกระทบฝั่งสองชั้น และบรรยายอธิบายความหมายและความสำคัญได้

ม.1-ม.3 (5) แสดงความภูมิใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ดนตรีไทยหรือดนตรีพื้นบ้าน

*เปิดดูลำตัดคณะหวังเต๊ะ ให้นักเรียนออกท่าทางตาม และเปิดให้ดูฉากการประชันระนาดในภาพยนตร์เรื่องโหมโรง เพื่อให้เกิดความรัก ในดนตรีไทย การแสดงการเล่นของไทย

เนื้อเพลง สมศรี

ข่าวคราวเจียบหายไปสองสามปี นึกว่าไปได้ดีไ้ศรีน้องมาขายตัว
 พ่อแม่อยู่มาให้พี่มาตามหาจนทั่ว มาพบสภาพทนต์หัวขายตัวมัวขายในบาร์
 ใ้เป็นเพียงนี้เชียวหรือแฟนเรา ศรีไม่นามัวเมากลืนคาวน้ำกามกามา
 พี่ต้องตะลึงคาดไม่ถึงว่าศรีจะกล้า ติดเบอร์เขียนคิ้วเขียนตาในตู้กระจกติดแอร์
 บอกกับพี่ดีศรีจำขายที่เจ้าตามมา หรือแมงดาอุดมกัันแน่
 ที่หลอกทนต์หัวมาขายตัวที่ในห้องแอร์ หรือศรีเต็มใจกันแน่ดูเปลี่ยนแปลงเป็นคนละคน
 กลับนาเกิดศรีหนีไปด้วยกันแล้วไปสร้างสวรรค์ อยู่บ้านทองนาหน้ามด
 อย่าหลงไฟแดงส่องสีแสงเผ่าหน้าเหี่ยวย่น จะพาไปรดน้ำมนต์ล้างความเป็นดาวบ้านนา

เนื้อเพลง เรือนแพ

เรือนแพ สุขจริง อิงกระแสน้ำ

หรีงระงมลมพลิวมา กล่อมพฤษา ดังว่า ดนตรี

หลับอยู่ในความรัก และความชื่น ชั่ววันและคืนเช่นนี้

กลิ่นดอกไม้ รัญจวน ยังอบอวน ยวนยี่ สุดที่จะพรรณา

เรือนแพ ล่องลอย คอยความรักนานมา คอยน้ำค้าง กรุณา

หยาดมา จากธราฯ แหล่งสวรรค์

วิมานน้อย..ลอยริมฝั่ง ถึงอ้างว้างเหลือใจรำพัน

หิวหรืออิมก็ยัมพอกัน ชีวิตกลางน้ำสุขสันต์

ไ้สวรรค์ ใน เรือนแพ

https://www.kartoon-discovery.com/focus/shortfocus/shortfocus_pics/tomjerry.jpg

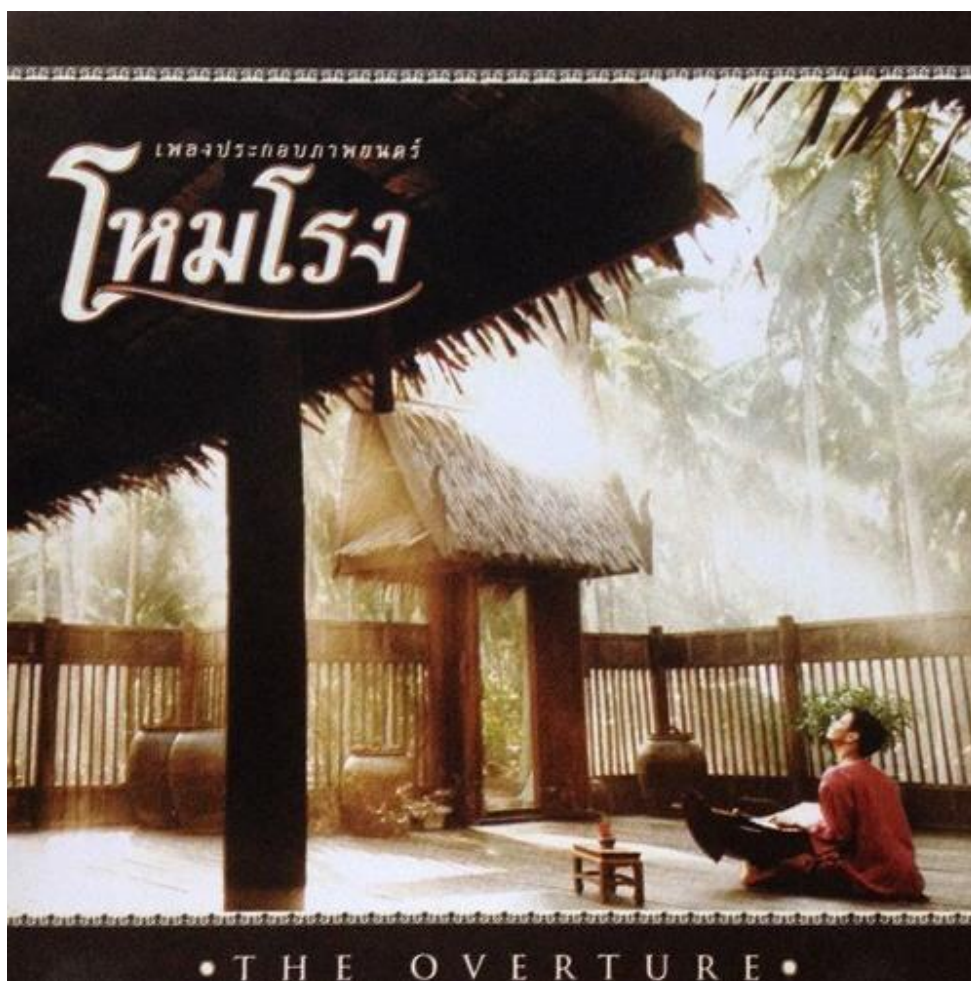
<https://i.ytimg.com/vi/hlo2SUquePk/maxresdefault.jpg>

<https://i.pinimg.com/736x/0d/33/3a/0d333af136d0471ad8daeb730e9e88c1.jpg>

<https://i.ytimg.com/vi/PV9tJ3vOlQo/maxresdefault.jpg>

<https://i1.sndcdn.com/artworks-000360553050-r028w0-t500x500.jpg>

ช่วงชั้นที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (ม.4-ม.6)

มาตรฐาน ศ.2.1

ตัวชี้วัด

ม.4-ม.6 (1) บรรเลงหรือร้องเพลงอย่างมีเทคนิคและการแสดงออกทางอารมณ์ที่

ลึกซึ้ง

*สอนการร้องเพลงแบบสามารถแปรทำนองเพลงได้โดยอาศัยโครงสร้างทางดนตรี หรือหลักการผันเสียงวรรณยุกต์

ม.4-ม.6 (2) สร้างสรรค์บทเพลงหรือเรียบเรียงดนตรีที่แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์และเทคนิคทางดนตรีโดยใช้เพลงเดิมเป็น

*สอนลักษณะวิธีการ ตัด แต่ง เดิม ในเพลงที่หลากหลายวิธีการนี้จำเป็นเพราะสามารถทำให้เกิดงานชิ้นใหม่ได้ง่าย

ม.4-ม.6(3) วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าและบทบาทของดนตรีในมิติทางสังคม วัฒนธรรม และสุนทรียศาสตร์

*สอนหลักการวิเคราะห์ความงามของเพลง และหลักความสำคัญของดนตรี มีอะไรบ้าง สิ่งที่สำคัญคืออะไร

มาตรฐาน 2.2

ตัวชี้วัด

ม.4-ม.6 (4)วิเคราะห์บทบาทของดนตรีในแต่ละยุคสมัยและอิทธิพลที่มีต่อสังคม และวัฒนธรรม

*นำเสนออิทธิพลของดนตรีที่มีส่วนต่อวิถีชีวิตในแต่ละช่วง ตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ม.4-ม.6(5) สืบค้นและนำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีไทย และ ดนตรีสากล พร้อมแสดงแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา

*ให้ข้อมูล ข้อคิด หลักการวิเคราะห์ดนตรี ที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกัน อย่างไม่ไร สิ่งใดควรอนุรักษ์ สิ่งใดควรพัฒนา

หลักสูตร CPS เป็นการอบรมรูปแบบ Onsite ผู้อบรมต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และต้องเข้าร่วมการอบรมครบทั้ง 2 วัน จึงจะถือว่าผ่านการประเมิน

ใช้ระยะเวลาในการอบรมจำนวน 14 ชั่วโมงวันละ 7 ชั่วโมงโดยแบ่งเป็นรายละเอียด ดังนี้

วันที่ 1	เรื่อง	จุดประสงค์	ด้านเนื้อหา	การจัด	จำนวน	ช่วงเวลา
	CPS	การเรียนรู้		กระบวนการเรียนรู้	ชั่วโมงของวันที่ 1	8.30-17.00
1	INTRODUCTION	ทดสอบความรู้เดิม	แบบทดสอบถูกผิด และอัตนัยรวม 20ข้อ	เวลาทำแบบทดสอบ 15 นาที	15 นาที ก่อนการอบรม	

1	COMPOSE	ให้ผู้เรียนมีความรู้ในด้านการประพันธ์เพลงหลากหลายรูปแบบ	ทบทวนความรู้พื้นฐานการประพันธ์ให้แนวคิดหลากหลายทั้งหลักการและเหตุผล	บรรยายให้ความรู้แนวทางยกตัวอย่างประกอบแจกโน้ตตัวอย่าง	1 ชั่วโมง 30 นาที	9.00- 10.30
1	PERFORMANCE	ให้ผู้เรียนมีความรู้ในด้านการบรรเลงเครื่องมือในหลายรูปแบบ	เล่นดนตรีบนความหลากหลายให้เข้าใจถึงปัญหาและการแก้ปัญหา	เล่นเปียโนให้ฟัง เป่าให้ฟัง เป่าขลุ่ยให้ฟัง ให้ผู้เรียนร่วมฝึกในแนวทางที่สามารถปรับเปลี่ยนได้	1 ชั่วโมง 30 นาที	10.30- 12.00
1	SINGING	ให้ผู้เรียนมีความรู้ในด้านการร้องเพลงในหลายรูปแบบและวิธีการแก้ปัญหา	หลักการออกเสียงร้องร้องตามโน้ตร้องตามความรู้สึกหรือตามวรรณยุกต์	ร้องเพลงเป็นตัวอย่างแล้วแปรท่วงร้องให้ดูเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนร่วมคิดแนวทางแสดงความคิดเห็น	1 ชั่วโมง 30 นาที	13.00- 14.30

1	ผลสรุปเนื้อหา วันที่1	เพื่อทบทวน ความรู้ ความเข้าใจ ให้ตรงใน ด้าน ความคิด สร้างสรรค์	ทดสอบ ประเมินผล ความเข้าใจ สามารถ แสดงออก และ ยกตัวอย่าง ประกอบ ความคิด สร้างสรรค์ได้	สรุปการ จัดการ เรียนรู้ทั้ง สามด้าน เปิดให้ สอบถาม แสดง ความคิด แนวทาง หรือวิธีการ ต่างๆที่ทุก คนได้รับ	2 ชั่วโมง 30 นาที	14.30- 17.00
วันที่2	เรื่อง	จุดประสงค์ การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัด กระบวนการ เรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง ของวันที่ 2	ช่วงเวล 9.00- 17.00
2	COMPOSE	ให้ผู้เรียนมี ความรู้ใน ด้านการ ประพันธ์ เพลงแบบ ตาม ความคิด สร้างสรรค์	สอนการ ประพันธ์ เพลงตาม หลักคิดกล ฟอร์ด 4 ด้าน	ให้ความรู้ แนวทางการ แต่งตามหลัก กลฟอร์ดทำ ตัวอย่าง ประกอบ	1 ชั่วโมง 30 นาที	9.00- 10.30
2	PERFORMANCE	ให้ผู้เรียนมี ความรู้ใน	สอนการ ปฏิบัติ	สอนเทคนิค การเล่นเพลง	1 ชั่วโมง 30 นาที	10.30- 12.00

		ด้านการ บรรเลง ปฏิบัติ เครื่องมือ	เครื่องมือ ตามแนวคิด กิลฟอร์ด สามารถ แยกความ ต่างได้	ตัวอย่างใช้ เปียโนและ ขลุ่ยในการ เรียนรู้		
2	SINGING	ให้ผู้เรียนมี ความรู้ใน ด้านการ ร้องเพลง	สอน หลักการร้อง เพลงการหา เสียงร้อง การร้องใน รูปแบบ ต่างๆเช่น เพลง บ๊อบ เพลงไทย เดิม	บรรยายให้ ความรู้ถึง ความต่าง และความ คล้ายคลึง รวมแนวทาง สร้างสรรค์ แบบง่ายๆ ร้องประกอบ	1 ชั่วโมง 30 นาที	13.00- 14.30
2	สรุปผลการอบรม ทั้ง 2 วันทดสอบ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ หลังเรียนและ แบบสอบถาม ความพึงพอใจครู ที่อบรม	เพื่อทบทวน ความรู้ ความเข้าใจ ให้ตรงใน ด้าน ความคิด สร้างสรรค์	สรุปเนื้อหา ทั้งหมด สอบถาม ปัญหาก่อน ทดสอบ ประเมินผล และแบบ สัมภาษณ์ ความพึง พอใจ	อธิบายทวน กระบวนการ เรียนทั้งสาม ด้านเปิด แสดง ความคิด แนวทางหรือ วิธีการต่างๆ ที่ทุกคนได้รับ	2 ชั่วโมง 30 นาที	14.30- 17.00

*เนื้อหาในการสอนการประพันธ์เพลง

Tenor 1

Tenor 2

Bass

Piano

The first system of the musical score consists of four staves. Tenor 1 (soprano clef) has a melody starting on a dotted quarter note, followed by eighth notes, and ending with a quarter note. Tenor 2 (soprano clef) has a melody starting on a quarter rest, followed by eighth notes, and ending with a quarter note. Bass (bass clef) has a whole rest. Piano (grand staff) has a whole rest in the right hand and a quarter rest in the left hand.

The second system of the musical score consists of four staves. Tenor 1 (soprano clef) has a melody starting on a dotted quarter note, followed by eighth notes, and ending with a quarter note. Tenor 2 (soprano clef) has a melody starting on a quarter note, followed by eighth notes, and ending with a quarter note. Bass (bass clef) has a whole rest. Piano (grand staff) has a whole rest in the right hand and a quarter rest in the left hand.

*ตัวอย่างด้านการฝึกร้องแปรทำนองจากเนื้อเพลงทั่วไป

เดือนเพ็ญสวายเย็นเห็นอร่าม	นภาแจ่มนวลดูงาม	เย็นชื่นหนอยามเมื่อลมพัดมา
แสงจันทร์นวลชวนใจข้า	คิดถึงเมื่อยามจากมา	คิดถึงห้องนาบ้านเรือนที่เคยเนา
เดือนเพ็ญสวายเย็นเห็นอร่าม	นภาแจ่มนวลดูงาม	เย็นชื่นหนอยามเมื่อลมพัดมา
แสงจันทร์นวลชวนใจข้า	คิดถึงเมื่อยามจากมา	คิดถึงห้องนาบ้านเรือนที่เคยเนา

***ด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรี** เราใช้ ขลุ่ยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยการสอนเทคนิคการเล่นขลุ่ยด้วยเทคนิคการแทนนิ้วต่างๆและวิธีการเอื้อนเสียงในแต่ละประเภทรวมถึงการเป่าลมยาวที่เราเรียกกันว่าการระบายลม

จากเนื้อหาข้างต้น ผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรแบ่งออกเป็นชุดองค์ความรู้หลัก 3 ด้าน ประกอบด้วย

1.ด้านการแต่งทำนองดนตรี (Composition) โดยจะถูกแบ่งย่อยเน้นสาระเป็น 3 แนวทางคือ

1.1 ด้านความรู้ (Knowledge) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถ เข้าใจเรื่องวิธีการแต่งทำนอง แปรทำนอง โดยสามารถเกิดความคิดใหม่ในการสร้างชุดความรู้ได้ด้วยการเรียนรู้จากวิธีการตัวอย่าง(Model) ที่สร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการสอนในระยะเวลาอันสั้น สามารถเข้าใจและอธิบายหลักการในการออกแบบชุดการเรียนรู้ได้

1.2 ด้านทักษะกระบวนการ (Process) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถรู้กระบวนการประพันธ์เพลงในหลายรูปแบบ สามารถปรับเปลี่ยนหลักการวิธีการ หลักการผสมผสาน วิชาการประพันธ์ครบทั้ง ดนตรีไทย และดนตรีสากล

1.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ผู้ผ่านการอบรมสามารถ บรรยายคุณลักษณะของผลงานการประพันธ์ทางด้าน คุณค่า(Value) ความรู้สึกรสนิยม (aesthetic) และทัศนคติที่ดีต่อผลงานการประพันธ์เพลงต่างๆได้

2.ด้านการลงมือปฏิบัติ (performance) โดยจะถูกแบ่งย่อยเน้นสาระเป็น 3 แนวทางคือ

2.1 ด้านความรู้ (Knowledge) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถ เข้าใจวิธีการปฏิบัติเครื่องมือพื้นฐานเทคนิคการเล่นเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ หลักการฝึกซ้อม สร้างความเข้าใจอย่างเป็นระบบ สามารถสร้างรูปแบบทักษะแนวคิดใหม่ได้และสามารถเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาใน

การปฏิบัติเครื่องมือ และสามารถเกิดความคิดใหม่จากการเรียนรู้ด้วยวิธีการตัวอย่าง (Model) ที่สร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการสอนในระยะเวลาอันสั้น สามารถเข้าใจและอธิบายหลักการในปฏิบัติเครื่องมือได้เป็นอย่างดี

2.2 ด้านทักษะกระบวนการ (Process) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถรู้เข้าใจปัญหาต่างๆของผู้ปฏิบัติเครื่องมือและสามารถมีวิธีการแก้ไขได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หรือสามารถนำเสนอแนวทางใหม่ๆได้อย่างมีเหตุผล ครบทั้ง ดนตรีไทย และดนตรีสากล

2.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ผู้ผ่านการอบรมสามารถบรรยายคุณลักษณะของแนวทางเทคนิคต่างๆได้ มีความรู้ความเข้าใจถึงเห็นคุณค่า (Value) ความรู้สึกรสนิยม (Aesthetic) และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติเครื่องมือดนตรี

3. ด้านการร้อง (Singing) โดยจะถูกแบ่งย่อยเน้นสาระเป็น 3 แนวทางคือ

3.1 ด้านความรู้ (Knowledge) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถ เข้าใจวิธีการร้องเสียงโน้ตได้อย่างถูกต้องและการออกเสียงได้อย่างมีคุณภาพ มีความเข้าใจในเรื่องของบันไดเสียงในรูปแบบต่างๆได้เป็นอย่างดี

3.2 ด้านทักษะกระบวนการ (Process) ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถรู้เข้าใจปัญหาต่างๆของการร้องเพลงในแต่ละบุคคลและสามารถเข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ไขหรือสามารถออกแบบชุดฝึกการร้องในแบบสร้างสรรค์ต่างๆได้ด้วยตนเองซึ่งจะมีเนื้อหาครอบคลุมครบทั้ง ดนตรีไทย และดนตรีสากล

3.3 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ผู้ผ่านการอบรมสามารถบรรยายคุณลักษณะของแนวทางเทคนิคต่างๆของการร้อง การออกเสียงได้ รวมถึงความเหมาะสมในการร้องเพลงได้อย่าง มีความรู้ความเข้าใจถึงเห็นคุณค่า (Value) ความรู้สึกรสนิยม (Aesthetic) และทัศนคติที่ดีในการร้อง

สื่อการเรียนรู้

1. สื่อเอกสาร โน้ตเพลง วิดีโอตัวอย่าง
2. อุปกรณ์ดนตรีใช้ขลุ่ย เปียโน เครื่องประกอบจังหวะ

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
2. การสอบถามความรู้ที่ได้รับ ความคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับดนตรีความคิดสร้างสรรค์

3.การวัดประเมินผลด้านความสามารถ โดยประเมินจากกระบวนการทำและขั้นตอนปฏิบัติหลังจากนำไปใช้

กลุ่มเป้าหมายคุณสมบัติผู้เข้าอบรม

ในหลักสูตร CPS นี้สร้างขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่มีคุณสมบัติคือ เรียนจบดนตรีมาโดยตรง และมีประสบการณ์การสอน 2 ปีขึ้นไปมีสถานศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานครโดยคัดเลือกมาทั้งหมด 554 โรงเรียนแล้วมาคัดกรองแยกออกเพื่อเลือกตามคุณสมบัติเฉพาะได้ 24 โรงเรียน

ลักษณะของการอบรมเป็นรูปแบบ Active Learning

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ Active Learning มีคำแปลเป็นภาษาไทยว่า “การจัดการเรียนรู้เชิงรุก” โดยอาจารย์จักกันในเรื่องการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered หรือ Child-centered), การเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์ (Critical thinking), การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หรือการเรียนรู้แบบค้นพบ (Inquiry or Discovery-based)

การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นให้ผู้เรียนลงมือด้วยตัวเอง ผ่านการปฏิบัติ พูด และคิดวิเคราะห์ ต่างจากการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่เน้นไปที่การฟังและท่องจำ (Rote Learning) หรือการเรียนรู้แบบตั้งรับ Passive Learning ที่ผู้เรียนมีหน้าที่เป็นผู้รับ ผ่านการอ่าน ฟัง ดู และจดบันทึก การเรียนรู้แบบ Active Learning ยังมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะสมอง (EF) ได้อีกด้วย

การอบรมเราใช้วิธี Active Learning ซึ่ง เป็นกระบวนการเรียนการสอนซึ่งเน้นไปที่การลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และเน้นไปที่การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยมีที่มาจากทฤษฎี Constructivism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุดนั้นเกิดจากการสร้างความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง (Construct) โดยการอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดที่มีอยู่เดิม รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญสำหรับการสืบค้น (Keyword) และอธิบายหลักสูตรโดยย่อ

ดนตรีสร้างสรรค์ CPS ทักษะทางดนตรี (Musicianship) ดนตรี (music)

คำอธิบายชื่อหลักสูตรโดยย่อ

CPS เป็นชื่อย่อมาจากเนื้อหาด้านการอบรมดนตรี

C หมายถึง Compose คือการประพันธ์ดนตรีหรือการแต่งเพลง

P หมายถึง Perform คือการปฏิบัติเครื่องมือใช้ในการนำเสนองาน

S หมายถึง Singing คือการร้องเพลงหรือการออกเสียง

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1 ผู้เข้าอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนดนตรีได้ ร้อยละ 80

2 ร้อยละความพึงพอใจของครูที่ได้รับการอบรมร้อยละ 80 ขึ้นไป

ตอนที่ 1. การหาประสิทธิภาพของหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรี

คุณภาพเครื่องมือ เพื่อประเมินความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC : Index of item objective congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ดังนี้

- 1) รองศาสตราจารย์ ดร.เอกชัย พุทธิบุญ
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.วิญญู ภูเทศ
- 3) รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์
- 4) รองศาสตราจารย์ ดร.ภณ วชิระนิเวศ
- 5) รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรศ อัมโร

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่					ค่า IOC	ผล ประเมิน
	1	2	3	4	5		
1. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.1 สารสำคัญเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.2 เนื้อหาของหลักสูตรเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.3 ด้านการแต่งทำนองดนตรี	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.4 ด้านการลงมือปฏิบัติ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.5 ด้านการร้อง	1	1	0	1	1	0.6	ใช้ได้
1.6 ขั้นตอนในกิจกรรมการอบรมดนตรีสร้างสรรค์เพื่อออกแบบการเรียนรู้เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.7 เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.8 เนื้อหาสอดคล้องกับทฤษฎีที่อ้างถึง	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.9 ลำดับการเรียนรู้ในหลักสูตรระยะสั้นเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.10 ภาษาและข้อความที่ใช้เหมาะสม	1	1	0	1	1	0.6	ใช้ได้

1.11 มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.12 เนื้อหาส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.13 ความเหมาะสมกับกลุ่มทดลอง (ครูดนตรี)	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
1.14 หลักสูตรมีความดึงดูด น่าสนใจ	1	0	1	1	1	0.6	ใช้ได้
1.15 การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
ค่า IOC รวม							
สรุป ค่า IOC รวมมีค่ามากกว่า 0.50 อยู่ระดับถือว่าใช้ได้							

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร

พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรี

หลังจากมีการอบรมจนจบกระบวนการผู้วิจัยได้มีการสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรที่ทุกคนได้รับว่ามีความคิดเห็นอย่างไรประกอบไปด้วยเนื้อหา สาระ กระบวนการอบรม และระยะเวลาในการอบรม โดยการสัมภาษณ์ กับทุกคน พอสรุปประเด็นรวมได้ดังนี้

- เนื้อหาความรู้มีความหลากหลายเพื่อครอบคลุมให้ครบตามหลักสูตร แต่การเล่น ร้องเลยทำให้ขาดความลุ่มลึกในบางประเด็นไป

- กระบวนการอบรมเป็นไปแบบผ่อนคลายไม่เครียดมีความสนุกสนานในระหว่างการอบรมตลอดทั้ง 2 วัน

- ระยะเวลาการอบรมหลายคนเข้าใจว่าทำไมถึงต้องใช้ 2 วันเนื่องจากเป็นหลักสูตรนำร่องเพื่อไปปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมต่อไปในครั้งหน้าเช่นอบรมด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ

- ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ในรูปแบบใหม่เป็นแรงบันดาลใจเพื่อนำไปพัฒนาการสอนของตนเองในการสร้างรูปแบบการสอน

- สถานที่อบรมเหมาะสมสะดวกสบายเดินทางไปมาสะดวก

2.2 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรี

การศึกษาถึงผลของหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรีที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ สำหรับในส่วนของกาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวที่มีการวัด ก่อน – หลัง

การทดลอง (Randomized One Group Pretest-Posttest Design) โดยได้กำหนดสมมุติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

สมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนตามหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 80)

สมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2 นักเรียนที่ได้รับการสอนดนตรีของครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนความพึงพอใจมากกว่าร้อยละ 80

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 โดยทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียน ตามหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี มีกลุ่มทดลอง (Experimental Group) เป็นครูสอนดนตรีสังกัดโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน โดยได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ได้ทำการวัดด้วยแบบทดสอบ (Testing) จำนวน 20 คะแนน แบ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 16 ข้อคำถาม และแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อคำถาม (คำถามละ 1 คะแนน) ระหว่างก่อน (Pretest) กับหลัง (Posttest) การทดลองใช้หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี ด้วยสถิติทดสอบ t-Test Dependent และดำเนินการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังจากที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี (คะแนน Posttest) กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ด้วยสถิติทดสอบ t – Test One Sample Test

สำหรับการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยจะดำเนินการสอบถามถึงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี (Experimental Group) ทั้ง 24 คน (จาก 24 โรงเรียน) โดยจะเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) กับนักเรียนโรงเรียนละ 5 คน ที่ได้เรียนรู้กับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองในครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น จำนวน 120 คน (24 โรงเรียน X โรงเรียนละ 5 คน) โดยจะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจของนักเรียน กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ด้วยสถิติทดสอบ t – Test One Sample Test

ในส่วนของการรายงานผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนการเรียน และหลังการเรียนตามหลักสูตร ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนตามหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 80) มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของครูกลุ่มทดลอง (Experimental Group) ระหว่าง ก่อน – หลัง การเข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี (n=24)

ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนรู้	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		f			
	D	D	D	D				
แบบทดสอบปรนัย								
(16 คะแนน)	.33	.18	4.95	.16	1.525	3	000	
แบบทดสอบอัตนัย								
(4 คะแนน)	.77	.42	.32	.28	6.461	3	000	
รวม (20 คะแนน)								
	.10	.32	8.28	.27	5.310	3	000	

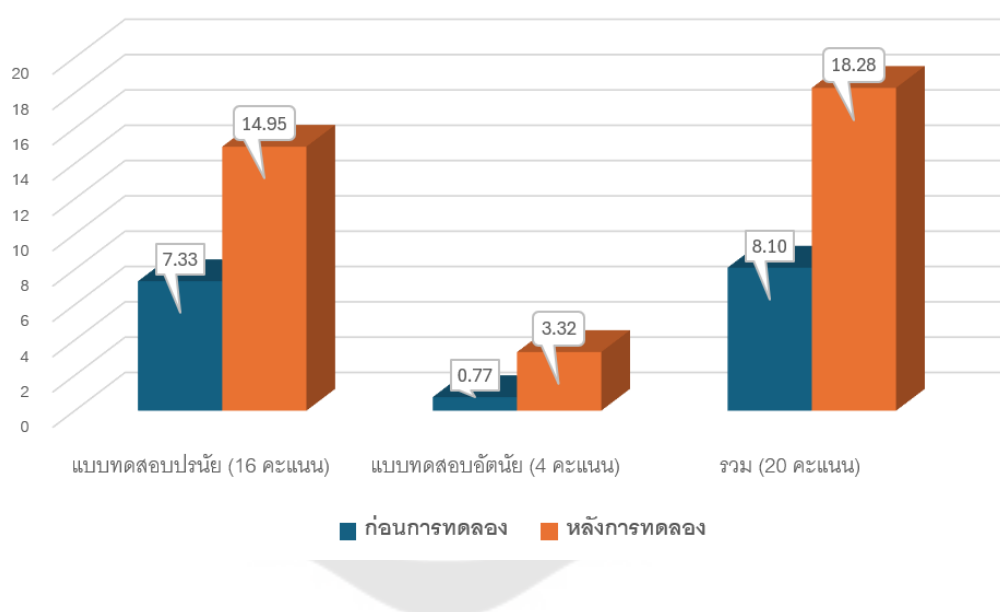
ตาราง 1 พบว่าครูกลุ่มทดลอง (Experimental Group) หลังจากที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยรวม มากกว่าก่อนการทดลอง ($M = 18.28 > M = 8.10$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนของแบบทดสอบปรนัย (16 คะแนน) พบว่าครูกลุ่มทดลอง (Experimental Group) หลังจากที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ที่วัดด้วยแบบทดสอบปรนัย มากกว่าก่อนการทดลอง ($M = 14.95 > M = 7.33$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนของแบบทดสอบอัตนัย (4 คะแนน) พบว่าครูกลุ่มทดลอง (Experimental Group) หลังจากที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่วัดด้วยแบบทดสอบอัตนัย มากกว่าก่อนการทดลอง ($M = 3.32 > M = .77$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ผลการทดสอบดังกล่าวนี้ เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1

รายละเอียดดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของครูกลุ่มทดลอง

(Experimental Group) ระหว่าง ก่อน – หลัง การเข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี ($n=24$)

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของครูกลุ่มทดลอง (Experimental Group) หลัง การเข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบ การจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ($n=24$)

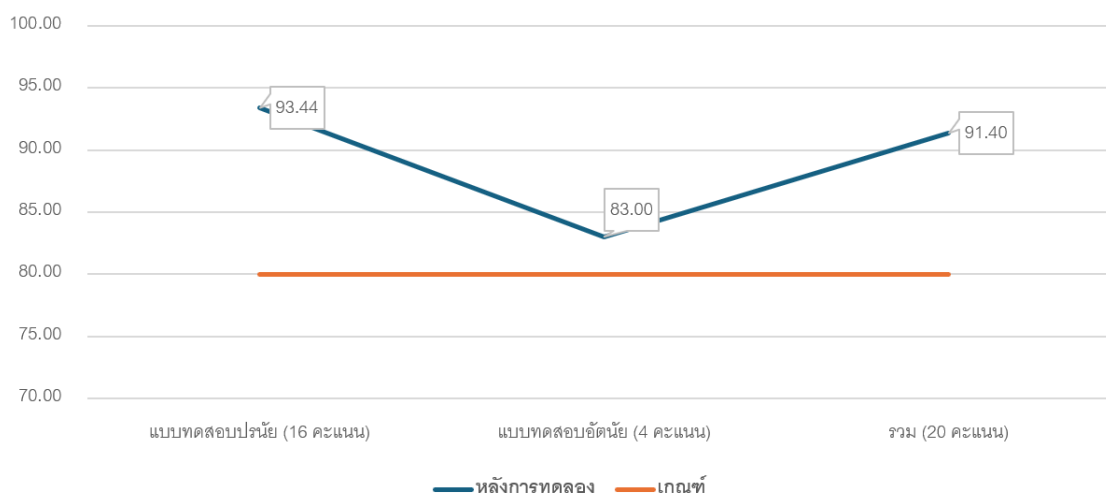
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้	หลังการทดลอง			t	df	p
	M	SD	ร้อยละ			
แบบทดสอบปรนัย (16 คะแนน)	14.95	1.16	93.44	9.114	23	.000
แบบทดสอบอัตนัย (4 คะแนน)	3.32	.28	83.00	2.16	23	.041
รวม (20 คะแนน)	18.28	1.27	91.40	8.78	23	.000

ตาราง 2 พบว่า ครูกลุ่มทดลอง (Experimental Group) หลังจากที่ได้เข้ารับการ ฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครู ดนตรี มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยรวม มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ($M = 91.40 > \text{เกณฑ์ร้อยละ } 80$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนของแบบทดสอบปรนัย (16 คะแนน) พบว่าครูกลุ่ม ทดลอง (Experimental Group) หลังจากที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ วัดด้วยแบบทดสอบปรนัย มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ($M = 93.44 > \text{เกณฑ์ร้อยละ } 80$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนของแบบทดสอบอัตนัย (4 คะแนน) พบว่าครูกลุ่ม ทดลอง (Experimental Group) หลังจากที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ที่ วัดด้วยแบบทดสอบอัตนัย มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ($M = 83.00 > \text{เกณฑ์ร้อยละ } 80$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ผลการทดสอบดังกล่าวนี้ เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1
รายละเอียดดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ของครูกลุ่มทดลอง
(Experimental Group) หลัง การเข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์
ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี กับเกณฑ์ร้อยละ 80
(n=24)

ผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กำหนดไว้ว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน
ดนตรีของครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนความพึงพอใจมากกว่าร้อยละ 80 มี
รายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 3 การวัดความพึงพอใจของครูและนักเรียนภายหลังหลังจากการอบรมหลักสูตร

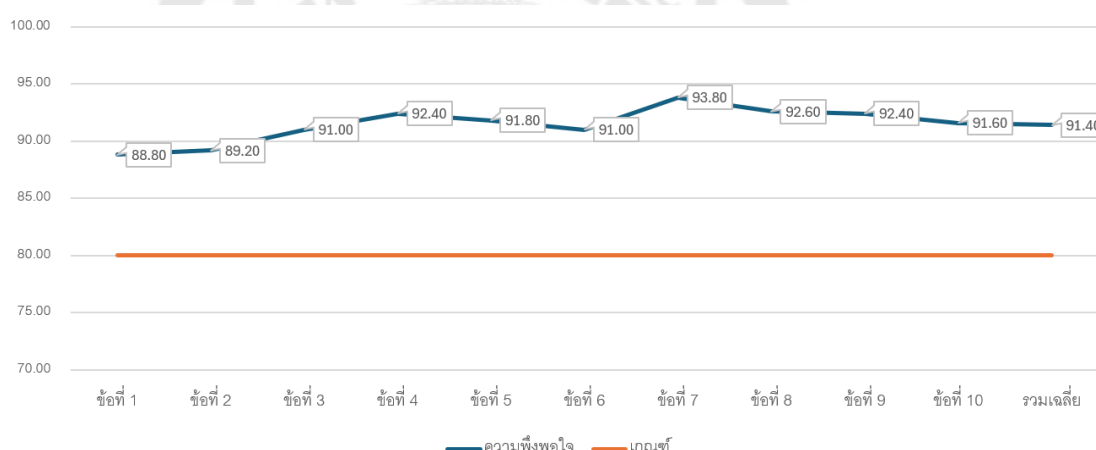
ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนดนตรีของครูที่ผ่าน
หลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ กับเกณฑ์ร้อยละ 80 หรือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (n=120)

ความพึงพอใจของนักเรียน	M	SD	ร้อยละ	แปลผล	t	df	p
1. หัวเรื่องหลักมีความสอดคล้องกับ หัวข้อการสร้างสรรค์	4.44	.69	88.80	มาก	6.955	119	.000
2. เนื้อหาในการสอนสามารถช่วยให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ต้องการในชั้นเรียนได้	4.46	.57	89.20	มาก	8.832	119	.000
3. เนื้อหาด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ มีความเหมาะสม	4.55	.51	91.00	มากที่สุด	11.871	119	.000
4. เนื้อหาการจัดการเรียนรู้เป็นไป ตามลำดับ	4.62	.51	92.40	มากที่สุด	13.177	119	.000
5. มีสื่อที่สร้างสรรค์และเอกสาร ประกอบการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจใน เนื้อหาสาระได้ดียิ่งขึ้น	4.59	.51	91.80	มากที่สุด	12.700	119	.000
6. การจัดการเรียนรู้มีความชัดเจน เข้าใจ ง่าย	4.55	.51	91.00	มากที่สุด	11.673	119	.000
7. กิจกรรมดนตรีเน้นการสร้างสรรค์และ มีการนำไปปรับใช้ ในชั้นเรียน	4.69	.46	93.80	มากที่สุด	16.338	119	.000
8. การออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์พิเศษ โดยผู้เรียนและครูผู้สอน	4.63	.50	92.60	มากที่สุด	13.849	119	.000
9. เลือกใช้อุปกรณ์และวิธีการที่เหมาะสม ในแต่ละกิจกรรม	4.62	.51	92.40	มากที่สุด	13.177	119	.000
10. กิจกรรมการสอนเน้นความทันสมัย ทันต่อความเปลี่ยนแปลง	4.58	.51	91.60	มากที่สุด	12.486	119	.000
รวมเฉลี่ย	4.57	.19	91.40	มากที่สุด	32.079	119	.000

ตาราง 3 พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่ได้รับการสอนดนตรีจากครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์โดยรวม มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ($M = 91.40 > \text{เกณฑ์ร้อยละ } 80$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นข้อคำถาม พบว่าทุกข้อคำถามนักเรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ที่ได้รับการสอนดนตรีจากครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ทุกข้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ผลการทดสอบดังกล่าวนี้ เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1

รายละเอียดดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนดนตรีของครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ กับเกณฑ์ร้อยละ 80 หรือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ($n=120$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครู ดนตรี

สำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ “ เป็นงานวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน ทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Approach : Qualitative and Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร

3. เพื่อวัดความพึงพอใจของครูและนักเรียนภายหลังหลังจากการอบรมหลักสูตร

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ และแนวทางการวัดและประเมิน แยกตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการ

ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ในรูปแบบหลักสูตร CPS ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นหลักสูตรสอนดนตรี ครบ 3 ด้านคือ การประพันธ์ การแสดง และการร้อง ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ครูดนตรีที่ผ่านการอบรมจะสามารถได้รับความรู้และสร้างงานใหม่ได้บนความคิดที่หลากหลายในมิติความคิดสร้างสรรค์สำหรับการเรียนการสอนดนตรีสามารถที่พัฒนาได้สอดคล้องกับ กระบวนการคิดทางสมองของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของความสามารถในการคิดได้อย่างหลากหลาย(ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) ที่จะนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาใหม่ๆ หรือคิดสิ่งใหม่ได้ ตรงกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของ กิลฟอร์ด (Guilford) 4 ด้านคือ ความคิดคล่อง(Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) โดยมีผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง สามารถมีความเข้าใจในเนื้อหาความคิด

สร้างสรรค์และการจัดการเรียนรู้ออกมาได้อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังผ่านการอบรมพบว่า ครูดนตรีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ และผลสังเกตพฤติกรรมของครูดนตรีโดยใช้แบบสังเกตทุกคนมีความกระตือรือร้น ในการเรียนรู้เป็นอย่างดีผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเกิดจากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไปกับผู้เรียนตามหลักการของ คอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) โดยใช้ กระบวนการ Active Learning ในการอบรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร ในระหว่างการอบรมผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตว่าครูดนตรีมีความสนใจอย่างไรหรือการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากน้อยแค่ไหนจึงพอสรุปได้ว่า หลังจากที่ครูดนตรีที่ผ่านการเรียนรู้จะชอบและมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง สามารถโต้ตอบ เสนอแนวคิดด้านการสร้างสรรค์ต่างๆขึ้นมาในหลายๆด้าน เพื่อที่จะนำไปเป็นต้นแบบในการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้พบว่าครูกลุ่มทดลอง (Experimental Group) หลังจากที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีเพื่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูดนตรี มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยรวม มากกว่าก่อนการทดลอง ($M = 18.28 > M = 8.10$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. ความพึงพอใจของครูและนักเรียนภายหลังหลังจากการอบรม หลักสูตรภายหลังจากการอบรมหลักสูตรของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนของครู จากการใช้เครื่องมือเป็นแบบทดสอบคำถามปลายปิดจำนวน 10. ข้อ พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่ได้รับการสอนดนตรีจากครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์โดยรวม มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ($M = 91.40 > \text{เกณฑ์ร้อยละ } 80$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 น่าเกิดจากการที่ครูได้สร้างบทเรียน แนวทาง หรือความคิดใหม่ และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมีความ เป็นกันเอง ลดความกังวล กล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น

การอภิปรายผล

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูดนตรีสำหรับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร CPS เป็นหลักสูตรสอนดนตรี ครบ 3 ด้านคือ การประพันธ์ การแสดง และ การร้อง ในรูปแบบของการส่งเสริมในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ในมิติของด้านความคิด ประกอบด้วย ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ประกอบเนื้อหาด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะกระบวนการ (Process) และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ทำให้ครูดนตรีมีความรู้ด้านสร้างสรรค์ที่มากขึ้น กล้าแสดงออก มีแนวทางและ

หลักการสอนได้อีกในหลายรูปแบบ เพราะเป็นการระดมสมองเรียนรู้ร่วมกัน ไม่มีการประเมินว่าความคิดใครถูก-ผิด ให้อิสระในด้านของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้กลุ่มมีแนวคิดที่หลากหลาย จนเกิดเป็นงานใหม่ๆ ได้อีกมากมาย ทำให้เห็นพฤติกรรมของครูแต่ละท่านมีความคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของ กิลฟอร์ด (Guilford, 1967, p.145-151)

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังมีมากขึ้น เป็นเพราะครูคนตรีส่วนใหญ่อาจจะยังไม่คุ้นชินในเรื่องของทางความคิดสร้างสรรค์มาก่อน หรืออีกเหตุผลหนึ่งหลักสูตรนี้มีโครงสร้างเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการ มีความรู้สึกรักอยากเรียนรู้ กล้าแสดงออกเหมือนได้รับแรงเสริมมากระตุ้นให้เกิดความคิดตามแนวทางความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปอยหลวง ตันติพิสุทธิ งามลัมย์ ผิวเหลือง และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของความคิดสร้างสรรค์ ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคต่อความสามารถในการเจรจาต่อรองเชิงบูรณาการ ซึ่งมีประเด็นในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นของครูคนตรีในกรุงเทพมหานคร การศึกษาดังกล่าวได้สรุปทิศทางขององค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ว่า เกี่ยวข้องกับการคิดหาคำตอบในมนุษย์ที่ต้องการความหลากหลายแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งความคิดสร้างสรรค์นี้ถือว่าเป็นทักษะเฉพาะบุคคล บางคนมีความคิดนี้ในปริมาณมากแต่มีเวลาที่จำกัด ซึ่งลักษณะความคิดที่แปลกใหม่นี้เป็นสิ่งที่คนอื่นอาจจะคาดไม่ถึง เป็นผลมาจากความช่างสังเกตเฉพาะบุคคลและค่อย ๆ พัฒนารายละเอียดดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น พื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์นี้จะช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมและเกิดความได้เปรียบในหลาย ๆ โอกาส เพราะทักษะความคิดสร้างสรรค์และกระบวนการเจรจาต่อรองดังกล่าวมีองค์ประกอบคล้ายกันคือ มีพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ดังนั้น การให้ได้มาซึ่งแนวทางแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องใช้ความคิดอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความหลากหลายและขยายองค์ความรู้ไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุดจนกว่าจะพบเจอบรรยากาศของปัญหานั้น และเป็นแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุด เป็นประโยชน์ที่สุดต่อทุกฝ่ายแน่นอนว่ากระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของคำถามบางอย่างอาจจะเป็นเรื่องทั่วไปในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แต่การหาแนวคิดหรือวิธีการรูปแบบใหม่ ๆ โดยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นี้ จะนำมาซึ่งสิ่งใหม่ที่อาจจะได้มากกว่าคำตอบที่คาดหวัง ไม่เพียงแต่ตอบคำถามถูกต้องแต่ยังเกิดทางเลือกเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เชื่อว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างมากกว่า การรับความรู้

ความพึงพอใจของครูและนักเรียนภายหลังหลังจากการอบรมหลักสูตรเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ผู้วิจัยใช้วัดจากนักเรียน 120 คนรวม 24 โรงเรียนจากแบบสอบถามปลายปิดจำนวน 10 ข้อ พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่ได้รับการสอนดนตรีจากครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์โดยรวม มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ($M = 91.40 > \text{เกณฑ์ร้อยละ } 80$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นข้อคำถาม พบว่า ทุกข้อคำถามนักเรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ที่ได้รับการสอนดนตรีจากครูที่ผ่านหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์ มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ทุกข้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ซึ่งเป็นผลมาจากการคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับ Taba (1962)

ข้อค้นพบจากการวิจัย

หลักสูตร CPS ช่วยทำให้ครูดนตรีมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาความรู้ในด้าน การประพันธ์ การแสดง และการร้อง กล่าวคือกิจกรรมของการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเห็น ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปฝึกฝน เพื่อเพิ่มทักษะในการพัฒนาตนเอง จากนั้นจะสามารถนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ของทุกคนได้ แต่ทั้งนี้หลักสูตร CPS ที่สร้างขึ้นมาครั้งนี้มี 4 ระดับที่ต่างกันคือ ระดับประถมต้น-ประถมปลาย -มัธยมต้น-มัธยมปลาย ที่มีกลุ่มตัวอย่างและตัวชี้วัดที่ต่างกันเราควรที่จะแยกในแต่ละกลุ่มออกไปให้ชัดเจนเพื่อง่ายต่อการวิจัยและควบคุมกลุ่มตัวอย่างได้ดียิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้กลุ่มตัวอย่างและหลักสูตรที่ใช้กับทางกลุ่มตัวอย่างที่ 4 คือกลุ่มมัธยมปลายโดยเฉพาะเพื่อต้องการควบคุมคุณภาพของงานวิจัยให้ตรงจุดประสงค์ของงานวิจัย และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้

ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่จะนำหลักสูตรนี้ไปใช้ผู้บรรยายต้องมีความรู้ที่ดีและมีประสบการณ์ที่ตนเองมีความถนัด ในรูปแบบที่แตกต่างจากการเรียนดนตรีในภาคปกติ อาจจะสอนเฉพาะเพียงทักษะด้านใดก็ได้ อาจไม่จำเป็นต้องสอนครบตามองค์ประกอบของหลักสูตรนี้ เนื่องจากติดข้อจำกัดเรื่องเวลาเรียนและกลุ่มผู้เรียนมีจำนวนที่เหมาะสมหรือไม่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สามารถนำไปบูรณาการการทำวิจัยด้านการสอนดนตรีในประเภทอื่นๆได้แบบเฉพาะเจาะจง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนให้ได้เนื้อหาที่ลงลึกไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นหลักรวมถึงเงื่อนไขของเวลาเนื่องจากเป็นหลักสูตรระยะสั้นบนหลักการเรื่องความคิดสร้างสรรค์เป็นแนวทางที่สอน งานวิจัยประเภทพัฒนาหลักสูตรนี้ไม่เหมาะที่จะเป็นการเรียนทาง online เนื่องด้วยต้องมีการทำกิจกรรมร่วมกันในระหว่างการเรียนการสอน สิ่งที่ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงคือ จำนวนผู้เข้าอบรม เวลา และสถานที่ว่ามีความเหมาะสมลงตัวหรือไม่อีกทั้งควรเลือกทำที่ละกลุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะเพื่อความเที่ยงตรงควบคุมกลุ่มตัวอย่างและตัวชี้วัดได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- กิตติคม คาวีรัตน์. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อสร้าง
เสริมสุขภาวะสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ [วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุขฎี
บัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกษศิริรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์. (2556). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพครูด้าน
การจัด ประสบการณ์ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยา
ศาสตร์ของเด็กปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุขฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). ความคิดเชิงสร้างสรรค์. ชักเซสมิเดีย.
- จินตนา ศิริบัญญัติรัตน์. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่บูรณา
การกลยุทธ์การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงในศตวรรษที่
21 และ จิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎี
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. SURE.
<https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/11642?attempt=2&>
- จรัส อินทลาภาพร. (2557). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ
จัดการ เรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สำหรับครูระดับประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุขฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉวีวรรณ ตาลสุก. (2556). การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามแนวทางการจัด
การศึกษา เชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ ปริญญา
ดุขฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรมและยุวี ผลพันธิน (2559). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการ
วิจัยสำหรับนักศึกษา ครู: การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ.
วารสารวิชาการ Veridian, 9(2), 230-246.
- ทิตนา แหมมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี. (2556). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่

เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล [วิทยานิพนธ์ ปริญญาคุุฎิปบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์].
มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

มารุต พัฒนาผล. (2555). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ
จัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน. *Journal of Research and Curriculum
Development*, 3(1), 15–27. [https://so03.tci-](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jrcd/article/view/93141)
[thaijo.org/index.php/jrcd/article/view/93141](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jrcd/article/view/93141)

มารุต พัฒนาผล. (2556). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิด
และความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา. วารสารวิชาการ Veridian, 7(3),
682-699. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/27461>

มารุต พัฒนาผล. (2558). การเสริมสร้างศักยภาพการจัดการเรียนรู้ ของครูโรงเรียนตำรวจ
ตระเวนชายแดน. วารสารวิชาการ Veridian, 8(1), 448-464. [https://he02.tci-](https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/31785/30092)
[thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/31785/30092](https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/31785/30092)

ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. อรุณ
การพิมพ์.

รุจิราพร รามศิริ. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัย
เป็นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิปบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. chrome-
extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://www.thapra.lib.su.ac.th/
objects/thesis/fulltext/snamcn/Rujiraporn_Ramsiri_Doctor/fulltextนิวัฒน์

บุญสม. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของ
กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมวินัยกรรมด้านสุขภาพของนักเรียนที่
มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ [วิทยานิพนธ์ ปริญญาคุุฎิปบัณฑิตไม่ได้
ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และสุริยา วีรวงศ์. 2545. การประเมินผลโครงการ. กรุงเทพมหานคร:
โครงการฝึกอบรม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. ไทยวัฒนาพานิช.

สถาบันดนตรีเคพีเอ็น.(2553).คู่มือโครงการพัฒนาทักษะทางดนตรีในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร.กรุงเทพมหานคร: สำนักการศึกษา. 2557. สรุปจำนวนโรงเรียน ครู
นักเรียน และห้องเรียนปีการศึกษา2556.สำนักการศึกษา.
<http://www.bangkokeducation.in.th/stat.php?year=2556>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. สาระการเรียนรู้
แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

http://www.curriculum51.net/viewpage.php?t_id=7

อนุกฤษ ปัญญานุวัฒน์. 2554. แนวคิดการประเมินโครงการ. คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. <http://www.uniserv.cmu.ac.th/file/>

ProjectEvaluation.pdf

Baltzer, S.W. (1988). A validation study of a measure of musical creativity.

Journal of Research in Music Education, 36(4), 232-249.

Baltzer, S.W. (1989). A factor analytic study of musical creativity in children in
the primary grades. [Doctoral dissertation, Indiana University, 1989].

ProQuest.

<https://www.proquest.com/openview/8baec9f9f4f2bf47d07e05040eda3dc5/1?cbl=18750&diss=y&pq-origsite=gscholar>

Beghetto, R.A., and Kauffman, J. (2014). Classroom contexts for creativity. *High
Ability Studies*, 25(1), 53-69.

Bel E. & Mallet M.(2006). Constructionist Teaching in The Digital Age- A Case
Study. IADIS International Conference on Cognition and Exploratory Learning
in Digital Age (CELDA 2006), 371-375.

Biggs, J. (2003). Teaching for quality learning at university. The Society for
Research into Higher Education and Open University Press.

Bissonnette J.D., & Caprino K. (2014). A Call to Action Research : Action
Research as an Effective Profesional Development model. *Mid-Atlantic
Education Review*, 2(1), 12-22.

Dick, W., Carey L. & others. (2005). The Systematic Design of Instruction. 6th
ed. Allyn & Bacon.

Gall, M. D., Gall, J. P., & Borg, W. R. (2007). *Educational research: An Introduction*.
Allyn & Bacon.

Gall, M. D., Gall, J. P., & Borg, W. R. (2014). *Applying educational research: How
to Read, Do, and Use Research to Solve Problems of Practice*. Pearson

Higher Ed.

Wilson, B. G. (1996). *Constructivist learning environments: Case Studies in Instructional Design*. Educational Technology.

ภาคผนวก

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตร CPS

กลุ่มตัวอย่างครูดนตรี จำนวน 20 ข้อ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ แยกเป็นแบบ ถูก-ผิด 16 ข้อ 16 คะแนน

แบบอัตนัย.....4..... ข้อ 4 คะแนน

โปรดอ่านคำชี้แจงให้ชัดเจนก่อนตอบคำถาม

ตอนที่ 1 คำชี้แจง ให้เลือก X คำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ข้อ 1-16

ลำดับที่ข้อ	คำถาม	คำตอบ	
		ถูก	ผิด
1	การศึกษาดนตรีสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีผู้สอน		
2	ดนตรีสร้างสรรค์ไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองต้องได้รับการสอนหรือแนะนำจากผู้สอนเท่านั้น		
3	ความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีไม่สามารถวัดระดับได้เพราะเป็นนามธรรม		
4	หลักสูตรดนตรีระยะสั้นสามารถแบ่งย่อยได้ตามแต่ละวัตถุประสงค์		
5	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับกิจกรรมควรต้องมีความสอดคล้องกัน		
6	การที่มีเสียงร้องที่ดีจะสามารถร้องเพลงได้ดีตามไปด้วย		
7	การใช้สายตาดูโน้ตแล้วสามารถร้องเสียงทำนองได้คือความคิดสร้างสรรค์		
8	การร้องประสานเสียงโดยไม่มีเครื่องดนตรีเราเรียกว่าโซนาต้า		
9	การเล่นดนตรีผิดเพี้ยนถือว่าการเล่นแบบความคิดสร้างสรรค์		
10	การเล่นดนตรีโดยคิดเทคนิคขึ้นมาใหม่แต่คล้ายคลึงกันไม่ถือว่าเป็นดนตรีสร้างสรรค์		
11	แนวทางการบรรเลงที่แตกต่างกันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์		
12	กิลฟอร์ด(Guilford)กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นความสามารถทางสมอง		
13	กระบวนการคิดต่อยอดจากงานอื่นจะไม่ถือว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์		
14	การประพันธ์เพลงถือเป็นวิธีการคิดแบบสร้างสรรค์ของผู้แต่ง		
15	เราสามารถประเมินคุณค่าของผลงานได้ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านความรู้		
16	ความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการActive Learning เป็นความรู้ที่มาจากครูผู้สอน		
รวม			

ตอนที่ 2 คำชี้แจง ให้เติมข้อความต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. จงอธิบายความหมายความคิดคล่อง (Fluency) หมายถึง

.....

.....

.....

.....

2. จงอธิบายความหมายความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง

.....

.....

.....

.....

3. จงอธิบายความหมายความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง

.....

.....

.....

.....

4. จงอธิบายความหมายความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
1. หัวเรื่องหลักมีความสอดคล้องกับหัวข้อการสร้างสรรค์					
2. เนื้อหาในการสอนสามารถช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการในชั้นเรียนได้					
3. เนื้อหาด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์มีความเหมาะสม					
4. เนื้อหาการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับ					
5. มีสื่อที่สร้างสรรค์และเอกสารประกอบการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาสาระได้ดียิ่งขึ้น					
6. การจัดการเรียนรู้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย					
7. กิจกรรมดนตรีเน้นการสร้างสรรค์และมีการนำไปปรับใช้ ในชั้นเรียน					
8. การออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์พิเศษโดยผู้เรียนและครูผู้สอน					
9. เลือกใช้อุปกรณ์และวิธีการที่เหมาะสมในแต่ละกิจกรรม					
10. กิจกรรมการสอนเน้นความทันสมัยทันต่อความเปลี่ยนแปลง					
รวม					

แบบประเมินหลักสูตรระยะสั้นสำหรับครูดนตรี

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
1. ปัญหาและความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นกับหลักการของหลักสูตรทั่วไป					
2. ปัญหาและความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรกับแนวทางการแก้ปัญหา					
3. หลักการของหลักสูตรระยะสั้นกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
4. เป้าหมายของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
5. เป้าหมายของหลักสูตรระยะสั้นกับวิธีการฝึกอบรม					
6. เป้าหมายของหลักสูตรระยะสั้นกับสื่อและอุปกรณ์ประกอบการฝึกอบรม					
7. เป้าหมายของหลักสูตรระยะสั้นกับการประเมินผลหลักสูตร					
8. วัตถุประสงค์กับเนื้อหาสาระของหลักสูตรระยะสั้น					
9. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรระยะสั้นกับกิจกรรมการฝึกอบรม					
10. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรระยะสั้นกับการวัดและประเมินผล					
11. เนื้อหาสาระกับกิจกรรมการฝึกอบรมในหลักสูตร					
12. เนื้อหาสาระกับสื่ออุปกรณ์การฝึกอบรมในหลักสูตร					
13. เนื้อหาสาระกับการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม					
14. กิจกรรมการฝึกอบรมกับสื่ออุปกรณ์การฝึกอบรม					
15. กิจกรรมการฝึกอบรมกับการวัดและประเมินผล					
รวม					

ตัวอย่าง เนื้อหาในการสอนของกลุ่มมัธยมปลาย

สอนการประพันธ์เพลงเบื้องต้น

Score for Tenor 1, Tenor 2, Bass, and Piano.

Tenor 1: Treble clef, 8va. Melody: D4 (half), E4 (quarter), F4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (half), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (half).

Tenor 2: Treble clef, 8va. Melody: Rest (half), Rest (half), D4 (quarter), E4 (quarter), F4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (half).

Bass: Bass clef. Melody: Rest (half), Rest (half), Rest (half).

Piano: Grand staff. Melody: Rest (half), Rest (half), Rest (half). Bass: Rest (half), Rest (half), D4 (quarter), E4 (quarter), F4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (half).

Score for Tenor 1, Tenor 2, Bass, and Piano.

Tenor 1: Treble clef, 8va. Melody: D4 (half), E4 (quarter), F4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (half), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (half).

Tenor 2: Treble clef, 8va. Melody: D4 (half), E4 (quarter), F4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (half), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (half).

Bass: Bass clef. Melody: Rest (half), Rest (half), Rest (half), Rest (half).

Piano: Grand staff. Melody: Rest (half), Rest (half), Rest (half), Rest (half). Bass: Rest (half), Rest (half), Rest (half), Rest (half).

ตัวอย่างการฝึกร้องแปรทำนองจากเนื้อเพลงทั่วไป

เดือนเพ็ญสวายเย็นเห็นอร่าม	นภาแจ่มนวลดูงาม	เย็นชื่นหนอยามเมื่อลมพัดมา
แสงจันทร์นวลชวนใจข้า	คิดถึงเมื่อยามจากมา	คิดถึงห้องน้าบ้านเรือนที่เคยเนา
แปรทำนองใหม่ทั้งหมด	องค์ประกอบดนตรีเปลี่ยน	สร้างอารมณ์เพลงใหม่
เดือนเพ็ญสวายเย็นเห็นอร่าม	นภาแจ่มนวลดูงาม	เย็นชื่นหนอยามเมื่อลมพัดมา
แสงจันทร์นวลชวนใจข้า	คิดถึงเมื่อยามจากมา	คิดถึงห้องน้าบ้านเรือนที่เคยเนา

ด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรี เราใช้ ขลุ่ยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยการสอนเทคนิคการเล่นขลุ่ยด้วยเทคนิคการแทนนิ้วต่างๆ และวิธีการเอื้อนเสียงในแต่ละประเภทรวมถึงการเป่าลมยาวที่เราเรียกกันว่าการระบายลม

รวมภาพการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 วัน

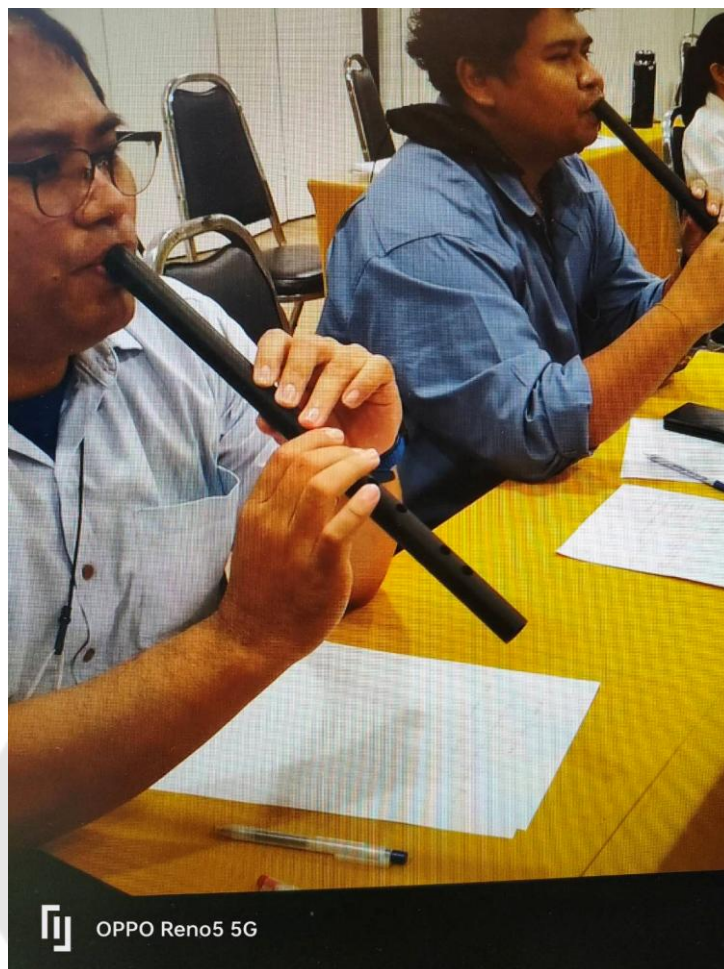

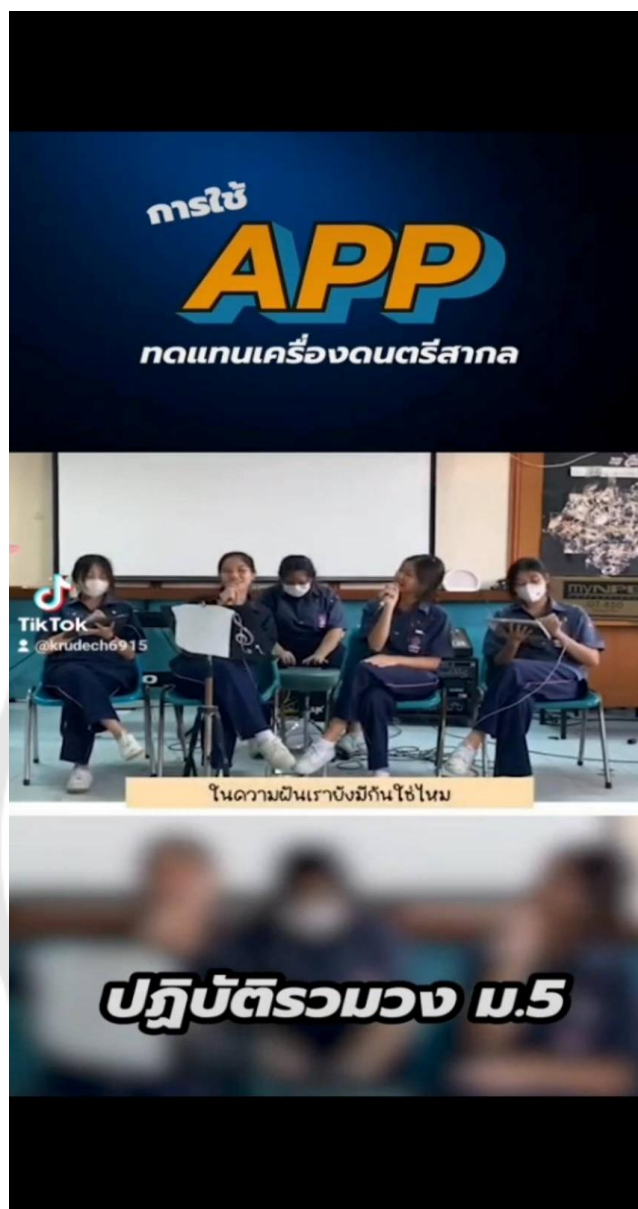

กิจกรรมสร้างสรรค์ของนักเรียน

ภาพรวมกลุ่มการสร้างหลักสูตร

ขลุ่ยที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนหลักสูตร CPS

ที่ อว 8714 /

050

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

30 มกราคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรการศึกษาศาสตริบัณฑิต สาขาวิชา
ศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

ในการนี้ คณะศิลปกรรมศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่า รองศาสตราจารย์ ดร.ภณ วชิระนิเวศ
เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการทำวิจัย จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / ๐822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษหลักสูตร

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท ชันธศิริ)

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษหลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / 0822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร
เรียน คณะบดีวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า รองศาสตราจารย์ ดร.โดม สว่างอารมณ์ เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการ พัฒนาหลักสูตร จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว. 0603.17/335

คณะกรรมการศิลปกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ
มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมืองพิษณุโลก
จังหวัดพิษณุโลก 65000

๒๙ กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ยินดีอนุญาตให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตามหนังสือ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ อว. 8714/050 ลงวันที่ 30 มกราคม 2567 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยขอเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร. ภณ วชิระนิกเวศ อาจารย์ประจำภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู ของ นายวสุ ทวีลาภ นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรการศึกษาดุริยางคศิลป์บัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นั้น

ทางคณะฯ พิจารณาแล้วยินดีอนุญาตให้ รองศาสตราจารย์ ดร. ภณ วชิระนิกเวศ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ขอแสดงความนับถือ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิติยา ปิดตังนาโพธิ์
5 ธ.ค. 67
จ.พิษณุโลก

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิติยา ปิดตังนาโพธิ์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย รักษาการแทน
คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ

ทราบ

ดำเนินการตามเสนอ

5 ธ.ค. 67

สำนักงานเลขานุการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ศิลปะและการออกแบบ
มหาวิทยาลัยนเรศวร
โทร. 0-5596-2450-1
โทรสาร 0-5596-2554

ที่ อว 8714 / 0822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร
เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิภาส ภูธน์บุญฤทธิ์ เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตร จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / 0822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ บดินทรเดชา

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า นายวิษณุ กลีบรักซ้อน เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตร จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / ๐822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า นายพรอานน สรรพนิล เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตร จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / ๐822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิลา

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า นายธีราเศรษฐ์ พิสุทธิรัตน์ เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตร จึง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / 0822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิกษ์หลักสูตร

เรียน นายเจริญ (เมธวัชร) ทรัพย์แสนยากร

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตร จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิกษ์หลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอดมพันธ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714/0822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า นายนพตล อิมท้วม เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตร จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ นพอุดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / 0822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษหลักสูตร

เรียน นายขุนอิน ณรงค์โคตสง่า

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตร จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษหลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / 0822

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า นางสาวกนกวรรณ เกิดจันทร์ เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตร จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์หลักสูตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / 0817

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คณบดีวิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า รองศาสตราจารย์ ดร.เอกชัย พุทธิรัณ เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการทำวิจัย จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ นพอดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / 0817

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย
เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรศ อัมโร เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการทำวิจัย จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทร 02 - 260-0123 ต่อ 110

ที่ อว 8714 / 0817

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย
เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจันทระเกษม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ นิยมทัม)

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการทำวิจัย จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจเครื่องมือวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพอุดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / 0817

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอเรียนเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย
เรียน อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญโญ ภูเทศ เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการทำวิจัย จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพุดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่ อว 8714 / 0817

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

21 ธันวาคม 2565

เรื่อง ขอรื่นเชิญบุคลากรในหน่วยงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องด้วย นายวสุ ทวีลาภ นิสิตในหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการจัดทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสอนความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีสำหรับครู โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้คณะศิลปกรรมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่า รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์ เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการทำ วิจัย จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติกรณ์ นพุดมพันธุ์)
คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

วสุ ทวีลาม

วุฒิการศึกษา

การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

